

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**NACIONALNA STRATEGIJA
STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA
ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA
OD 2012. DO 2016. GODINE**

Zagreb, lipanj 2012.

SADRŽAJ

KRATICE.....	3
1. UVOD	4
2. VRIJEDNOSNO UTEMELJENJE ODNOSA DRŽAVE I CIVILNOGA DRUŠTVA.....	5
3. RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U HRVATSKOJ	6
4. PODRUČJA NACIONALNE STRATEGIJE	10
I. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA	11
CILJEVI	14
MJERA 1. Poboljšati djelotvornost postojećih i ustanoviti nove institucionalne oblike i modele potpore razvoju civilnoga društva na nacionalnoj i lokalnim razinama	15
MJERA 2. Poboljšati postojeću infrastrukturu na lokalnim i regionalnim razinama za ujednačen razvoj OCD-a u svim dijelovima Hrvatske.....	17
MJERA 3. Unaprijediti zakonski okvir za potporu razvoju civilnoga društva	18
MJERA 4. Osigurati transparentan i učinkovit sustav financiranja iz javnih izvora projekata i programa od interesa za opće dobro koje provode organizacije civilnoga društva.....	20
MJERA 5. Uspostaviti transparentan postupak dodjele prostora u državnom vlasništvu i vlasništvu JLPS-a na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provedbe programa i projekata od interesa za opće dobro	25
MJERA 6. Osigurati analitičku podlogu za praćenje napretka u razvoju civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.....	27
II. CIVILNO DRUŠTVO I SUDIONIČKA DEMOKRACIJA	28
CILJEVI	31
MJERA 7. Poboljšati djelotvornost savjetovanja s organizacijama civilnoga društva u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata	32
MJERA 8. Poboljšati zakonski okvir za ostvarivanje prava na pristup informacijama i unaprijediti njegovu provedbu.....	33
MJERA 9. Uspostaviti programe osposobljavanja dužnosnika i službenika na državnoj i lokalnoj razini za učinkovitu suradnju s civilnim društvom u oblikovanju i provedbi javnih politika	34
MJERA 10. Uvesti i sustavno provoditi građanski odgoj i obrazovanje na svim razinama obrazovnog sustava	35
MJERA 11. Osigurati potporu organizacijama civilnoga društva koje podupiru razvoj sudioničke demokracije i njihovim programima te osigurati preduvjete za njihovo vrednovanje	37
MJERA 12. Uvođenje odgojno-obrazovnih sadržaja usmjerenih stjecanju znanja, stavova i vrijednosti u vezi s volontiranjem u obrazovni sustav.....	38
MJERA 13. Poboljšati uvjete za djelovanje neprofitnih medija	39
III. OSNAŽIVANJE ULOGE OCD-a ZA DRUŠTVENO-EKONOMSKI RAZVOJ	41
1. Pružanje socijalnih usluga od strane organizacija civilnoga društva	41
2. Socijalne inovacije i razvoj socijalnog poduzetništva.....	43
CILJEVI	44
MJERA 14. Uspostaviti kvalitetan okvir za održivost socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva.....	45

MJERA 15.	Poticati i razvijati volonterske programe u organizacijama/ustanovama pružateljima socijalnih usluga.....	48
MJERA 16.	Oснаžiti ulogu organizacija civilnoga društva u sustavu obrazovanja odraslih	49
MJERA 17.	Poticati razvoj socijalno-poduzetničkih aktivnosti organizacija civilnoga društva	49
MJERA 18.	Osigurati održivost socijalno-poduzetničkih inicijativa organizacija civilnoga društva	50
MJERA 19.	Podizati javnu svijest o ulozi ocd-a u društveno-ekonomskom razvoju	51
MJERA 20.	Promovirati ulogu organizacija civilnoga društva u razvoju socijalnih inovacija	52
MJERA 21.	Promovirati doprinos organizacija civilnoga društva zapošljavanju.....	52

IV. DJELOVANJE I DALJNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU .....

1.	Uključenost OCD-a u provedbi ciljeva vanjske politike kroz mehanizme prevencije, razrješavanja ili upravljanja regionalnim i/ili globalnim procesima.....	54
2.	Uloga OCD-a u procesu pristupanja te članstva RH u EU-u.....	55
3.	Uključivanje OCD-a u procese djelovanja RH na području međunarodne razvojne suradnje	56

CILJEVI .....

MJERA 22.	Provoditi savjetovanja i razmjenu informacija s OCD-ima u području međunarodnih odnosa te podupirati njihov angažman u međunarodnim organizacijama.....	58
MJERA 23.	Unaprijediti mehanizam savjetovanja s OCD-ima u procesu pristupanja te članstva Republike Hrvatske u EU-u	58
MJERA 24.	Osigurati dostupnost informacija o procesu pristupanja te članstvu u EU-u građanima.....	59
MJERA 25.	Aktivno uključiti predstavnike OCD-a u programiranje te pripremu za korištenje strukturnih instrumenata EU-a.....	59
MJERA 26.	Osigurati sudjelovanje OCD-ova u procesima donošenja odluka i praćenju provedbe odluka u uvjetima članstva te poticati suradnju hrvatskih OCD-a s onima u EU-u	60
MJERA 27.	Jačati kapacitete te uključivati OCD-e u programiranje, provedbu i izvješćivanje o međunarodnoj razvojnoj suradnji	62

5. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE.....

6. ZAVRŠNE ODREDBE .....

POJMOVNIK.....

PRILOG: PROVEDBA MJERA OPERATIVNOG PLANA NACIONALNE STRATEGIJE STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA OD 2007.–2011. GODINE .....

Uvod	70
Opći pregled provedbe Operativnog plana	71
Postignuća, izazovi i preporuke u provedbi mjera u OPNS-u	72
Poglavlje 4. <i>Sudjelovanje građana u oblikovanju javne politike</i>	72
Poglavlje 5. <i>Obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava</i>	73
Poglavlje 6. <i>Pravni okvir za djelovanje i razvoj civilnog društva</i>	73
Poglavlje 7. <i>Institucionalni okvir za potporu razvoja civilnoga društva</i>	74
Poglavlje 8.1 <i>Financiranje inicijativa, projekata i programa organizacija civilnog društva</i>	75
Poglavlje 8.2. <i>Ugovaranje pružanja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva</i>	75
Poglavlje 8.3. <i>Razvoj socijalne ekonomije i neprofitnog poduzetništva</i>	76
Poglavlje 9. <i>Regionalni razvoj</i>	76
Poglavlje 10.1. <i>Razvoj volonterstva u Hrvatskoj</i>	77
Poglavlje 10.2. <i>Razvoj zakladništva</i>	77
Poglavlje 11. <i>Razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu</i>	78
Zaključak i opće preporuke – koordinacija, praćenje i izvješćivanje	78

KRATICE

AEM	Agencija za elektroničke medije
AMPEU	Agencija za mobilnost i programe EU-a
ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
AZOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
AZOP	Agencija za zaštitu osobnih podataka
AUDIO	Agencija za upravljanje državnom imovinom
DŠJU	Državna škola za javnu upravu
DZS	Državni zavod za statistiku
EGSO	Europski gospodarski i socijalni odbor
HAKOM	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HIDRA	Hrvatska informacijsko-dokumentacijska referalna agencija
HRT	Hrvatska radiotelevizija
HS	Hrvatski sabor
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) – Instrument pretpristupne pomoći
JLPS	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
MFIN	Ministarstvo financija
MK	Ministarstvo kulture
MPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MSPM	Ministarstvo socijalne politike i mladih
MU	Ministarstvo uprave
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
NCVVO	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
NOK	Nacionalni okvirni kurikulum
NZRCD	Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
OCD	Organizacija civilnog društva
OPNS	Operativni plan provedbe Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine
RH	Republika Hrvatska
RNO	Registar neprofitnih organizacija
SAFU	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU
TDU	Tijela državne uprave
ULPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
UNVS	Ured vijeća za nacionalnu sigurnost
UZUVRH	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
VEM	Vijeće za elektroničke medije

1. UVOD

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnog društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake zemlje. Koncept zajedništva i suradnje državne vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika koje su od neposredna interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima suvremene države koja služi svojim građanima. Republika Hrvatska među prvim je državama srednje i jugoistočne Europe sustavno pristupila stvaranju pravnog i institucionalnog sustava za potporu i razvoj civilnoga društva. Početak rada na sustavnom stvaranju pravnog i institucionalnog okvira u Republici Hrvatskoj potječe s kraja devedesetih godina 20. stoljeća kada sve više jača svijest o važnosti razvitka civilnoga društva kao važnog čimbenika pluralizma i razvoja demokracije u Hrvatskoj. Od tada do danas postalo je jasno da razvoj demokracije nije samo pitanje političkih stranaka, izbornih zakona, vlasništva kapitala, dionica i burzi, već i stvaranja snažnoga civilnoga društva – građana organiziranih i aktivnih u rješavanju širokog spektra posebnih i skupnih interesa.

U razdoblju kada se Hrvatska priprema za pristupanje Europskoj uniji, ova Nacionalna strategija daje smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva do 2016. godine kako bi se još više unaprijedio pravni, financijski i institucionalni sustav potpore djelovanju organizacija civilnoga društva kao važnih čimbenika društveno-ekonomskog razvoja u Republici Hrvatskoj, ali i važnih dionika u oblikovanju i provedbi politika Europske unije. Također, Strategija uključuje konkretne rokove i nositelje njihove provedbe, izvore sredstava za provedbu planiranih mjera i aktivnosti, kao i pokazatelje za mjerenje uspješnosti provedbe.

Cilj je Strategije da se stvore uvjeti za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve. Da bi se to postiglo potrebno je da svi dionici u društvu prihvate i primjenjuju zajedničke vrijednosti demokracije utemeljene na društvenim promjenama, suradnji, otvorenosti, solidarnosti, socijalnoj pravdi i socijalnoj koheziji, javnosti rada, osobnoj moći i odgovornosti, sudjelovanju u odlučivanju, uvažavanju osobnosti i različitosti, samoorganiziranju, cjeloživotnom učenju, volonterskom angažmanu, doprinosu građana i slobodnoj informacijskoj povezanosti.

U provedbi Strategije očekuje se stalan rad na preispitivanju i širenju prostora za razvoj civilnoga društva kao i suradnje među sektorima u društvu: javnom, profitnom i neprofitnom; pritom država treba raditi na jačanju svoje uloge medijatora i partnera u društvenim i ekonomskim promjenama, dok profitni sektor sve više razvija svoju društvenu odgovornost temeljenu na principima općeg dobra i organizacijske etike.

U svjetlu novih uloga u društvu i svijetu stalnih mijena, ova Strategija najprije razmatra vrijednosti na kojima počivaju odnosi države i civilnoga društva, potom donosi osvrt na dosadašnje napore prema razvoju civilnog društva u Hrvatskoj, te konačno utvrđuje osnovne preduvjete za daljnji napredak na područjima kao što su institucionalni okvir, sudionička demokracija, doprinos društveno-ekonomskom razvoju, te djelovanje u međunarodnom kontekstu. Završno se navode glavne odrednice učinkovitog praćenja napretka u provedbi Strategije, te se pobliže definiraju ključni pojmovi koji se pojavljuju u tekstu.

2. VRIJEDNOSNO UTEMELJENJE ODNOSA DRŽAVE I CIVILNOGA DRUŠTVA

Civilno društvo podrazumijeva da građanke i građani, u različitim skupinama, inicijativama i organizacijama, pa i individualno, uključivanjem u javni politički proces zastupaju u javnom prostoru različite interese i vrednote. Premda svaka od tih grupacija ima uglavnom jasno artikuliranu vrijednosnu ili interesnu orijentaciju, njihova sloboda izražavanja, udruživanja, javnog okupljanja, građanskog neposluha i djelovanja ne smije ovisiti o tome o kakvim je vrednotama ili interesima riječ, a jedino dopustivo ograničenje može proizaći iz zahtjeva da se ne ugrozi sloboda svih drugih te da se ne narušavaju ustavne vrijednosti (vrednote). Najvažniji je rezultat toga određenja da temeljna vrijednost na kojoj treba počivati odnos države i civilnoga društva bude poštovanje neovisnosti civilnoga društva. To znači da država na prvome mjestu mora osigurati slobodu izbora vrijednosnih i interesnih orijentacija građanki i građana, te slobodu njihova javnog izražavanja, okupljanja, udruživanja i djelovanja.

Iz različitih, slobodno izabranih vrednota ili interesa proizlazi i pluralizam kao jedna od temeljnih vrijednosti i načela nesmetanog izražavanja i uvažavanja različitosti. Uz pluralizam, u svrhu slobodnog izražavanja i uvažavanja različitosti, nužno je njegovati multikulturalizam, koji osigurava bolje i humanije društvo. Nijedan poseban interes ili vrednota ne može biti opravdanje za potiskivanje ostalih, činila to država ili drugi dionici civilnoga društva. Država, prema tome, treba osigurati okruženje u kojem će civilno društvo djelovati neovisno o državi i ostalim akterima u javnim i političkim procesima. To okruženje pretpostavlja i uspostavu mehanizama kojima civilno društvo može utjecati na javne politike i to ne samo na razini informiranja ili komentiranja, već doprinosi civilnoga društva moraju bitno utjecati na oblikovanje pojedinih političkih odluka. Odnos države i civilnoga društva uređuje se i definira proceduralno i sadržajno. U civilnom društvu nije presudan broj onih koji podržavaju određeno stajalište stav ili interes već njegova načelna utemeljenost, a ključne su “proceduralne vrijednosti” civilnoga društva neovisnost, pluralizam, otvorenost i horizontalnost, koja označava jednakopravnost sudionika tako ustrojenog društva. Država, osiguravši prostor za neovisno djelovanje civilnoga društva, uvažava civilno društvo kao ravnopravnog sudionika i korektiv u promišljanju i suodlučivanju o pitanjima od javnog interesa i provedbi odluka i mjera s javnim utjecajem. Posebnu pozornost valja usmjeriti na situacije kada civilno društvo kritizira pojedine političke odluke. I u tim trenucima važno je kritiku shvatiti prvenstveno kao konstruktivnu, a ne destruktivnu – ako se temelji na transparentnim i provjerenim informacijama koje proizlaze iz istinskih potreba pojedinih skupina građana i građanki. Država ne vidi civilno društvo kao prijetnju ili prepreku, već kao neizbježnog dionika u razvoju, provedbi i evaluaciji javnih politika. Iz toga proizlaze i vrijednosti na kojima se temelji odnos države i civilnoga društva, a sadržane su u načelima transparentnosti, javnosti i otvorenosti pri donošenju, provedbi i vrednovanju javnih politika. Takav odnos podrazumijeva pristup sveobuhvatnim, pravodobnim i točnim informacijama, otvorenost za argumentirane prijedloge i spremnost na savjetovanje.

Među “sadržajnim vrijednostima” najznačajnije su aktivnosti civilnoga društva koje pridonose oživotvorenju najviših vrednota ustavnog poretka u Hrvatskoj, a to su sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav. Ostvarenje temeljnih vrednota koje je država već usvojila svojim najvišim normativnim aktom, Ustavom, ne ovisi samo o djelovanju državnih i javnih

institucija, nego i o aktivnom zalaganju i sudjelovanju građana, organizacija civilnoga društva i šire javnosti.

Pluralizam se osigurava pravnim mjerama i otvaranjem javnog komunikacijskog prostora u kojem nema nasilja ili prijetnji. Na taj način stvara se okruženje u kojem se pravo na različitost uvijek iznova afirmira. Doprinos civilnoga društva sveobuhvatnom društvenom rastu i razvoju odnosno javnoj dobrobiti treba prepoznati i priznati i u odgovarajućem normativnom okviru. Preduvjet za ostvarenje takvog odnosa države i civilnoga društva su državne i javne institucije i politički procesi otvoreni javnosti koji poštuju i unapređuju procedure i mehanizme sudjelovanja javnosti u procesima političkog odlučivanja. U konačnici, razvijeno civilno društvo počiva na stalnoj interakciji neprofitnog, javnog, privatnog sektora i građana u zajedničkom djelovanju za opće dobro.

3. RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U HRVATSKOJ

Potpuno je jasno da se pod pojmom civilnoga društva ne mogu niti smiju razumijevati samo udruge, već šira sfera društvenog života koja izravno ne pripada ni državnom ni privatnom, profitnom sektoru, odnosno, ono je arena djelovanja izvan obitelji, države i tržišta u kojoj se građani udružuju kako bi postigli zajedničke interese. Dakle, civilno društvo već samo po sebi – na različite načine – predstavlja aktivan odnos građanki i građana prema javnim politikama, službama i poslovima: od sudjelovanja u javnim raspravama i utjecaju na formiranje političke volje, preko konkretnih inicijativa usmjerenih na određene političke i pravne mjere, do preuzimanja dijela javnih poslova koje država i javne institucije ne mogu obaviti uopće, u potpunosti ili dovoljno kvalitetno.

Nakon što se nazivalo neprofitnim, dobrotvornim, dobrovoljnim ili trećim sektorom odnosno nevladinim organizacijama, civilno društvo kao zbirna imenica u kojoj se prepoznaje sloboda udruživanja i djelovanje za opće dobro u novije je vrijeme objedinilo sve spomenute odrednice.

Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) definirao je "organizacije civilnog društva" kao "organizacijske strukture čiji članovi imaju ciljeve i odgovornosti od općeg interesa te koji djeluju kao posrednici između javnih vlasti i građana". Prema EGSO-u, takvo shvaćanje organizacija civilnoga društva uključuje cijeli niz organizacija: socijalne partnere; organizacije koje okupljaju pojedince oko zajedničkih interesa, poput organizacija koje se bave zaštitom okoliša, ljudskih prava, prava potrošača, obrazovnih organizacija i dr.; organizacije utemeljene u zajednici, poput organizacija za mlade, organizacija za zaštitu i promicanje obitelji i drugih organizacija čiji članovi sudjeluju u životu lokalne zajednice; vjerske zajednice.

Kada je pak riječ o pravnom ustroju samih organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj, govorimo o udrugama, zakladama i fondacijama, privatnim ustanovama, sindikatima i udrugama poslodavaca, organizacijskim oblicima vjerskih zajednica, ali i o raznim vrstama neformalnih građanskih inicijativa.

U pogledu ciljeva, mjera i aktivnosti ove Strategije, pojam organizacije civilnog društva obuhvaća ponajprije udruge osnovane temeljem Zakona o udrugama te zaklade i fondacije, osnovane temeljem Zakona o zakladama i fondacijama.

Usprkos određenim oblicima organiziranja građana krajem 19. i tijekom 20. stoljeća, koji su svojevrsna preteča civilnoga društva u širem smislu riječi, očitiji oblici i prve inicijative civilnoga društva u današnjem značenju u Hrvatskoj se pojavljuju u drugoj polovici osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Imajući u vidu da se svi teoretičari civilnoga društva slažu da je za političku tranziciju, uspostavu i legalizaciju demokratskih institucija potrebno šest mjeseci, za uspostavu tržišnog gospodarstva šest godina, a za razvoj građanskog društva – šezdeset godina, problem je svih tranzicijskih zemalja, pa tako i Hrvatske, to što te tri tranzicije moraju teći istodobno, međusobno su uvjetovane i konačni rezultat ovisi o svima njima.

U Hrvatskoj je još 1982. Zakonom o društvenim organizacijama i udruženjima građana, kao temeljnim zakonskim okvirom koji uređuje pravo na slobodno udruživanje, prepoznata razlika između udruge kao udruženja građana i udruge koja djeluje za opće dobro (društvene organizacije). Organizacije civilnoga društva dodatni ugled i snagu u Hrvatskoj stječu neposredno prije, za vrijeme i nakon Domovinskog rata, kada se razvija ponajprije djelovanje humanitarnih i mirovnih organizacija. Većina istraživanja o tome razdoblju jasno upućuje na razvoj solidarnosti među građanima i građankama Hrvatske, a razina volontiranja bila je znatno veća nego danas. Vodeći se načelom da ljudska prava pripadaju svim osobama neovisno o etničkoj, rasnoj, vjerskoj ili drugoj pripadnosti, u tom se razdoblju osnivaju organizacije civilnoga društva za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Hrvatskoj. Također, u tom se razdoblju ističu organizacije za ženska prava, one koje se bave pitanjima očuvanja okoliša te druge organizacije civilnoga društva. Valja spomenuti da je početkom 90-ih, primjerice, u Hrvatskom savezu zelenih bilo šezdesetak udruga.

Iako su organizacije civilnoga društva u Hrvatskoj osnivane većinom kao spontan izraz želje za građanskim organiziranjem oko nekih vrijednosti ili interesa, nedvojbeno su brojne međunarodne organizacije i donatori prisutni u to vrijeme u Hrvatskoj znatno utjecali na razvoj civilnoga društva i rad nekih organizacija, prenoseći im znanja i vještine potrebne za rad i razvoj. Zbog toga se ponekad govori o “uvezenom civilnom društvu”, odnosno o jeziku ili pojedinim izrazima (npr. “facilitacija” ili “evaluacija”) koji nisu bili razumljivi prosječnom hrvatskom građaninu. Usto, u Hrvatskoj početkom devedesetih godina prošlog stoljeća nije dovoljno shvaćen karakter i važnost civilnoga društva, država prema civilnom društvu nije imala strukturiran i institucionaliziran odnos, te u tom smislu nisu ni ocjene razvoja civilnoga društva u tom razdoblju jednoznačne.

Zamah u razvoju organizacija civilnoga društva počeo je izgradnjom današnjega institucionalnog i zakonodavnog okvira krajem prošloga i tijekom cijelog prvog desetljeća ovog stoljeća, a okosnica su im institucije poput Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske (osnovan 1998.), Savjeta za razvoj civilnoga društva (osnovan 2002.) te Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (osnovana 2003.). Osnutkom Zaklade “Kultura nova” 2011. godine stvoreni su uvjeti za promicanje i razvoj civilnoga društva na području suvremene kulture i umjetnosti, čime je dodatno prepoznata važnost javnih zaklada u rješavanju problema sustavnog financiranja specifičnih područja djelovanja civilnoga društva. Također, usvojen je niz zakona i strateških dokumenata: Zakon o zakladama i fundacijama 1995. godine, Zakon o udrugama 1997. odnosno 2001. godine, prijedlog Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinoga, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj 2001. godine, Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja

za razvoj civilnoga društva, od 2006. do 2011. godine, Zakon o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara 2002. odnosno 2009. godine, Zakon o volonterstvu 2007. godine, Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga donesen 2007. te Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akta donesen 2009. godine. Niz drugih strateških dokumenata i programa - Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, Strategija suzbijanja korupcije i pripadajući Akcijski plan, Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava, Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova, Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima, Nacionalni program za mlade, Strategija razvoja sustava socijalne skrbi – prepoznaje važnost, vrijednosti i potrebe civilnoga društva i predviđa organizacije civilnoga društva kao sunositelje niza provedbenih aktivnosti.

Broj organizacija jedan je od važnijih pokazatelja razvoja civilnoga društva. Na temelju spomenutog Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana iz 1982. godine i njegovih izmjena i dopuna udruge su u Hrvatskoj registrirane sve do 1997. godine kada je donesen prvi Zakon o udrugama. Godine 1985. u Hrvatskoj su bile registrirane 10.844 društvene organizacije i 547 udruženja građana. Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku 1997. godine bilo je 21.945 udruga, a od toga u razdoblju od 1991. do 1997. registrirano ih je 8208. Svake se godine povećavao broj udruga i to tako da je rastao udio novoosnovanih udruženja građana, a smanjivao se broj novoosnovanih društvenih organizacija. Prema podacima službenih evidencija i registara danas u Hrvatskoj djeluje više od 46.000 registriranih udruga, 181 zaklada, 12 fundacija i više od 500 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca, 52 vjerske zajednice i više od 2000 pravnih osoba Katoličke crkve, 428 organizacijskih oblika Pravoslavne crkve te, prema procjeni, više od 600 privatnih ustanova. Imajući u vidu da je oko 16.000 udruga registrirano u području sporta i rekreacije, gotovo 7000 u području kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, više od 4000 u različitim gospodarskim djelatnostima, gotovo 4000 udruga djeluje u području tehničke kulture, u području socijalne i zdravstvene djelatnosti i okupljanja i zaštite djece, mladeži i obitelji ukupno više od 4000 udruga, više je od 1000 udruga proizašlih iz Domovinskog rata te više od 6000 udruga djeluje u humanitarnim, ekološkim, hobističkim, odgojno-obrazovnim, znanstvenim, duhovnim odnosno područjima zaštite ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, informacijskih i drugih djelatnosti, na tolik broj organizacija civilnoga društva treba gledati kao na nacionalno bogatstvo.

Republika Hrvatska ima razvijen sustav financijskih potpora za programe i projekte organizacija civilnoga društva na državnoj i lokalnim razinama, a prema podacima što ih redovito od 2007. godine prikuplja i obrađuje Vladin Ured za udruge, godišnje se programima i projektima organizacija civilnoga društva iz javnih izvora dodijeli prosječno oko 1,5 milijardi kuna pri čemu se trećina odnosi na državni proračun, a na proračune županija, gradova i općina preostale dvije trećine dodijeljenih bespovratnih sredstava. Analize dodijeljenih financijskih sredstava prema području financiranja pokazuju da se za područje sporta u Republici Hrvatskoj, na godišnjoj razini, dodjeljuje približno četvrtina ukupnog iznosa. Slijedi područje potpore osobama s invaliditetom, osobama s posebnim potrebama i socijalno ugroženim skupinama, koje je financirano sa oko 20 posto godišnjeg izdvajanja za projekte i programe udruga, a gotovo jednak udio u ukupnom iznosu imaju projekti zaštite i promicanja kulture, kulturnih i povijesnih dobara te očuvanja prirode. Sudjelovanje nacionalnih manjina u javnom životu zemlje zastupljeno je sa 10 posto, a projekti iz područja demokratizacije, razvoja civilnoga društva i volonterstva, jačanja socijalne kohezije te razvoja filantropije u ukupnom iznosu sudjeluju s oko 7 posto. Ostala

područja, u odnosu na ukupan iznos javnih sredstava dodijeljenih projektima i programima organizacija civilnoga društva, imaju udio manji od 5 posto.

Važno je napomenuti da su udruge u Republici Hrvatskoj do sada iskoristile gotovo 100 posto raspoloživih sredstava fondova Europske unije namijenjenih sektoru civilnoga društva, kojima su financirane edukacije svih sektora u društvu, pružanje različitih socijalnih usluga kada ih država nije mogla pružiti, zaštita okoliša, socijalno poduzetništvo, borba protiv korupcije...

Iz nekih međunarodno usporedivih istraživanja provedenih u Hrvatskoj (npr. Civicus-indeks civilnog društva) razvidno je da je najkritičnije područje razvoja civilnoga društva u Hrvatskoj povezano s ograničenim prostorom za djelovanje, određenim kao zakonski, politički i sociokulturni okvir poticajan za razvoj civilnoga društva. Iako građani općenito imaju pozitivan stav prema organizacijama civilnoga društva, ipak još uvijek nisu dostatno uključeni u rad organizacija ili inicijativa civilnoga društva. To je izravno povezano s neodgovarajućim razvojem volonterstva te kulture davanja za projekte i programe od interesa za opće dobro.

Organizacije civilnoga društva imaju višestruku ulogu u svakom društvu. Civilno društvo u Hrvatskoj dio je globalnog fenomena koji ima svoju nacionalnu povijest, a istodobno podliježe globalnim utjecajima. Misija organizacija civilnoga društva jest ravnopravno sudjelovati u izgradnji demokratskog, otvorenog, uključivog, bogatog i socijalno pravednog, održivog te ekološki osviještenog društva, biti korektiv vlasti te veza između građana i javnog sektora. Osim djelovanja za dobrobit svojih članova, znatan je broj onih koje djeluju i za opće dobro. Imajući na umu stupanj razvoja normativnog i institucionalnog okvira za djelovanje organizacija civilnoga društva te praksu nekih zemalja EU-a, još nisu posve ostvarena nastojanja prethodne Nacionalne strategije da se odgovarajuće uredi status organizacija koje djeluju za opće dobro odnosno omogući pravednija, učinkovitija i odgovornija raspodjela sredstava središnje i lokalne vlasti za projekte i programe od interesa za opće dobro koje provode organizacije civilnog društva.

Objedinjujući u svojem djelovanju načela neprofitnosti, samoorganiziranosti i transparentnosti te priznavanja volonterskog rada, ali i poduzetništva, organizacije civilnoga društva trebaju poticati građane, privatni i javni sektor (prije svega državu) da doniraju sredstva inicijativama od interesa za opće dobro. Pored toga, trebaju poticati međusobno udruživanje, povezivanje i suradnju u rješavanju zajedničkih/općih interesa i zagovaranju javnih politika.

Ciljeve organizacija civilnoga društva moguće je ostvariti različitim zadaćama i aktivnostima (djelatnostima) kojima se te organizacije bave u rasponu od zagovaračkih udruga, koje se bore za prava socijalno ugroženih i manjinskih skupina, preko građanskih inicijativa koje pokreću i savjetodavnih uloga pri oblikovanju javnih politika, što se očituje u aktivnom sudjelovanju organizacija civilnoga društva u donošenju pojedinih zakona, nacionalnih programa ili strategija, do djelovanja zaklada lokalnih zajednica i mreža lokalnih udruga koje podupiru razvoj civilnoga društva odnosno građanskog aktivizma na lokalnoj razini. I, naravno, ne smije se zanemariti važnost pojedinih udruga u obavljanju socijalnih i javnih usluga od općeg interesa na području obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, u čemu u Hrvatskoj, po uzoru na europske, mogu biti poželjan i dobar partner državi.

Većina organizacija civilnoga društva vezana je uz četiri najveća grada, u kojima je registrirano ukupno više od 21.000 udruga te najveći broj zaklada. Nedvojbeno je da su izrazito velike razlike u standardu građana između hrvatskih regija u izravnoj vezi sa stupnjem razvoja civilnoga

društva u tim regijama. Stoga su proteklih godina uloženi dodatni napor u razvoj programa potpore ujednačenom regionalnom razvoju civilnog društva te su nastavljeni procesi decentralizacije financiranja projekata i programa udruga iz javnih izvora, čije se pravi učinci tek trebaju vidjeti u predstojećem razdoblju, pogotovo u kontekstu priprema za povlačenje strukturnih fondova EU.

Posljednjih pet godina, djelovanjem Savjeta za razvoj civilnoga društva, Ureda za udruge, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, ali i drugih institucija uključenih u provedbu mjera Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2007.–2011., osviještenost tijela državne uprave o vrijednosti rada organizacija civilnoga društva, kao i o mnogim procesima povezanim s demokratizacijom i transparentnošću tijela javne vlasti, znatno se povećala. U tom je razdoblju Ured za udruge imao ulogu koordinatora praćenja provedbe OPNS-a i o tome je jednom godišnje dostavljao izvješće Vladi Republike Hrvatske. Od veljače 2007. do kraja 2011. godine izrađena su tri jednogodišnja izvješća o provedbi OPNS-a – za 2007., 2008. i 2009. godinu te jedno dvogodišnje izvješće, za 2010. i 2011. godinu, kojima se pratila provedba 58 izvornih mjera te 45 mjera proizašlih iz revidiranja aktivnosti koje su se trebale provesti u 2011. U izvještajnom razdoblju počela je provedba 93 mjere, od kojih je 37 uspješno a 56 djelomično provedeno, što govori da je provedba OPNS-a obuhvatila 90 posto svih predviđenih mjera te se u tom smislu može ocijeniti zadovoljavajućom. U praćenje provedbe Strategije bili su uključeni i Savjet za razvoj civilnog društva te Povjerenstvo za praćenje provedbe mjera OPNS-a, sastavljeno od koordinatora koje su imenovala institucije nositeljice mjera. Provedba mjera OPNS-a iziskivala je horizontalnu koordinaciju 23 nositelja tijela državne uprave, ali i lokalne i regionalne samouprave te sustavno savjetovanje s nizom izvaninstitucionalnih aktera, posebno organizacija civilnoga društva.

Zaključne ocjene o provedbi petogodišnjeg Operativnog plana priložene ovom dokumentu upozoravaju i na niz izazova vezanih uz činjenicu da su brojne mjere u mnogome bile avangarda u odnosu na postojeći sustav, ali i uz nejasno postavljene indikatore za praćenje provedbe mjera odnosno nedovoljne kapacitete nadležnih institucija/nositelja mjera. O tim se izazovima vodilo računa i pri pripremi ove Strategije. Vrijedna iskustva stečena u prethodnom razdoblju i lekcije naučene pri spomenutih izazova dobar su temelj za nastavak procesa stvaranja okruženja poticajnog za razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj.

4. PODRUČJA NACIONALNE STRATEGIJE

Nacionalna strategija stvaranja okruženja poticajnog za razvoj civilnoga društva u razdoblju od 2012. do 2016. usmjerena je na četiri prioritetna područja: I. Institucionalni okvir za potporu razvoju civilnog društva, II. Civilno društvo i sudionička demokracija, III. Osnaživanje uloge OCD-a za društveno-ekonomski razvoj i IV. Djelovanje i daljnji razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu. Ta područja objedinjuju ključne teme Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2007.–2011. godine te uzimaju u obzir rezultate savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u svim fazama razvoja nove strategije. Okosnicu ovog dokumenta čini 26 ciljeva, 27 mjera i 91 provedbena aktivnost koje Republika Hrvatska želi poduzeti u narednom petogodišnjem razdoblju, određujući pri tome nositelje i sunositelje aktivnosti, rokove i izvore sredstava za njihovu provedbu, kao i jasne pokazatelje na temelju kojih će se na godišnjoj razini vrednovati njihova provedba.

I. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA

Temeljni institucionalni okvir za potporu razvoju civilnoga društva u Republici Hrvatskoj čine Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (osnovan 1998. godine), Savjet za razvoj civilnoga društva (utemeljen Odlukom Vlade RH 2002. godine), koji sada djeluje u svom četvrtom mandatu i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva (osnovana Zakonom 2003. godine), na koje se naslanjaju brojna savjetodavna tijela na nacionalnoj razini te regionalne zaklade i regionalne mreže potpore razvoju organizacija civilnoga društva koje sve zajedno čine solidan okvir za strukturiranu suradnju državne uprave te lokalne i regionalne samouprave i organizacija civilnoga društva. Važnu ulogu ima i zajednički savjetodavni odbor EU-Hrvatska, koji je svojevrsan most prema EGSO-u kao institucionalnom obliku dijaloga organiziranoga civilnog društva i tijela EU-a.

Normativni okvir za potporu razvoju civilnoga društva u najužem smislu čine Zakon o udrugama iz 2001. godine, Zakon o zakladama i fundacijama iz 2005. godine, prijedlog Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinoga, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj nastao 2001. godine, Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine, Zakon o volonterstvu iz 2007. godine, Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga donesen 2007., Zakon o igrama na sreću iz 2009. godine i Uredba o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću – koju na temelju tog Zakona donosi Vlada RH svake godine te Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata donesen 2009. godine.

U Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine jasno su postavljena i definirana područja pravnog i institucionalnog okvira za razvoj civilnoga društva, no dio ciljeva i operativnih mjera nije realiziran ili nije zadovoljavajuće realiziran pri čemu se posebno misli na definiranje statusa organizacija koje djeluju za opće dobro.

Kao poseban uspjeh u prethodnom razdoblju svakako treba istaknuti da je usvojen Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga. Ipak, u praksi se Kodeks uglavnom primjenjuje na nacionalnoj, a samo djelomično na lokalnoj razini, te je izazov svim tijelima državne i lokalne i regionalne samouprave u narednom razdoblju ujednačena primjena propisa za dodjelu bespovratnih sredstava iz svih javnih izvora (uključivo sredstva iz fondova Europske unije) namijenjenih općem dobru. Kao jedan od ključnih izazova ističe se nepostojanje zajedničkog, koordiniranog planiranja prioriteta za raspodjelu sredstava iz državnog proračuna i fondova EU-a za projekte i programe udruga.

Kodeksi i povelje suradnje između tijela državne uprave i/ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s organizacijama civilnoga društva provode se tek djelomično, odnosno zaključeni su u samo 14 posto jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Unatoč znatnom napretku, još uvijek ima poteškoća u jačanju povjerenja i suradnje između tijela javne vlasti i civilnoga društva, posebno na lokalnoj razini. Prijava i provedba projekata organizacija civilnoga društva u partnerstvu s drugim OCD-ima, ili jedinicama lokalne i područne

(regionalne) samouprave, odnosno javnih institucija, prepoznata je kao dodana vrijednost u gotovo svim natječajima financiranim iz javnih lokalnih, nacionalnih ili izvora EU-a, pri čemu se od partnera, uz sufinanciranje projektnih aktivnosti, očekuje aktivno sudjelovanje u njihovoj provedbi.

Savjet za razvoj civilnoga društva, koji u svojem sastavu ima predstavnike 15 podsektora ili oblika djelovanja civilnoga društva (koje biraju same organizacije civilnoga društva) i 14 predstavnika tijela državne uprave ili Vladinih ureda, još uvijek nema odgovarajuću ulogu u oblikovanju javnih politika koje utječu na razvoj civilnog društva, kao niti dovoljno razvijene metode i oblike konzultiranja i informiranja organizacija civilnoga društva o vlastitom djelovanju i njima bitnim informacijama o civilnom društvu u Hrvatskoj općenito.

U postupku savjetovanja o postojećem zakonskom okviru za djelovanje i razvoj OCD-a utvrđen je niz izazova koje treba riješiti odgovarajućim promjenama zakona, prije svega Zakona o udrugama, Zakona o zakladama i fondacijama, propisa kojima se uređuje računovodstvo neprofitnih organizacija te poreznih propisa. Postojeći Zakon o udrugama ne rješava na odgovarajući način vrste i opseg djelatnosti kojima se udruge mogu baviti, pitanje financiranja projekata i programa od interesa za opće dobro koje provode udruge, provedbu različitih oblika nadzora nad radom udruga, prestanak djelovanja i druga pitanja.

Porezni sustav ne stimulira dovoljno djelovanje i davanje za opće dobro i filantropiju, pa stoga nije poticajan za razvoj civilnoga društva. Također, Zakon o zakladama i fondacijama zbog previše kompliciranog postupka osnivanja zaklada nije poticajan za razvoj zakladništva.

Od 2007. godine uz potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva provodi se Decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj kroz partnerstvo s četiri regionalne zaklade, kao i Program regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti OCD-a na lokalnoj i regionalnoj razini kroz partnerstvo s pet regionalnih mreža specijaliziranih OCD-a koji djeluju na području regija Republike Hrvatske. Unatoč poduzetim naporima još uvijek nisu stvoreni preduvjeti za ujednačen regionalni razvoj i sposobnosti OCD-a i građanskih inicijativa kao ni za održivost rada regionalnih zaklada, odnosno za razvoj zakladništva i filantropije u lokalnim zajednicama. Također, nisu stvoreni uvjeti za daljnju decentralizaciju dodjele bespovratnih sredstava OCD-ima kroz suradnju pojedinih ministarstava, Vladinih ureda, Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva i drugih davatelja bespovratnih sredstava iz javnih izvora na nacionalnoj razini s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te regionalnih i lokalnih zaklada. Daljnje poticanje tog oblika decentralizirane dodjele bespovratnih sredstava važno je zato što JLPS i zaklade lokalnih zajednica bolje poznaju potrebe u lokalnoj zajednici i kapacitete OCD-a koji djeluju u tom području.

Iako se za projekte i programe organizacija civilnoga društva ili njihov redovan rad, koji je u posebnim propisima (o sportu, tehničkoj kulturi, Hrvatskom Crvenom križu, Hrvatskom autoklubu itd.) prepoznat kao javna potreba, svake godine izdvajaju značajna sredstva iz javnih izvora na nacionalnoj i lokalnim razinama, sustav financiranja OCD-a nije u skladu s potrebama; prioriteti natječaja često se ponavljaju iz godine u godinu, ne prateći stvarne potrebe i trendove, i nema kvalitetnog i sustavnog nadzora nad dodijeljenim sredstvima ni evaluacije rezultata i učinaka financiranih programa i projekata OCD-a. Jedini sustav nadzora jest onaj NZRCD-a te ugovaratelja određenih programa i projekata na nacionalnoj razini, koji prate i vrednuju provođenje pojedinih projekata i trošenje sredstava. Na lokalnoj razini nerijetko se i dalje

udruge financira uključivanjem u proračun ili na temelju odluke čelnika, a ne temeljem natječaja, što je vidljivo u godišnjim izvješćima o financiranju projekata i programa OCD-a koje Ured za udruge izrađuje od 2007. godine. Osim toga, treba imati u vidu da Zakladno vijeće, predviđeno Zakonom o zakladama i fondacijama, nikada nije osnovano, pa je dodano oslabljena funkcionalnost Zakona u području praćenja/nadzora i promocije organizirane filantropije putem zaklada i fondacija.

Unatoč uvođenju Registra neprofitnih organizacija (RNO) putem kojeg je tijelima državne uprave moguće pratiti i financijsko poslovanje organizacija civilnoga društva, nepostojanje sustava osiguranja kvalitete rada OCD-a dovodi do nedovoljno vidljive učinkovitosti i djelotvornosti OCD-a, nemjerljivosti rezultata i učinaka u društvu, neprepoznatljivosti kvalitete rada OCD-a među donatorima, usitnjavanja sredstava dodijeljenih OCD-ima. S druge strane sve to čini sektor civilnoga društva nesigurnim područjem za zapošljavanje, s velikom fluktuacijom kvalitetne radne snage. Nedovoljna je i koordinacija s registracijskim tijelima za udruge, koja ne upozoravaju novoosnovane udruge o obvezi upisa u RNO, istovremeno ih obeshrabrujući za registraciju samofinancirajućih ili poduzetničkih aktivnosti. Nepostojanje poticaja za zapošljavanje u neprofitnom sektoru upućuje na problem prepoznavanja udruga kao poželjnih poslodavaca, čime se smanjuje kredibilitet rada OCD-a i otežava promjena percepcije javnosti o radu organizacija civilnoga društva. Osim toga, centri potpore i lokalne/regionalne zaklade nisu dostatno prepoznatljivi, a ni vrednovani kao dio lokalne, odnosno regionalne infrastrukture za razvoj OCD-a od strane TDU i JLPS iako imaju velik socijalni kapital i stalno su prisutni u zajednici te se mogu zajedničkim naporima daleko bolje staviti u službu društvenog razvoja općenito, poglavito razvoja OCD-a. S obzirom na to da organizacijama civilnoga društva nedostaje sustavna podrška, ali i mehanizam za osiguranje međufinanciranja (financiranja do isplate ugovorenih sredstava), važnu ulogu u strukturi međufinanciranja mogle bi imati upravo regionalne/lokalne zaklade uz TDU, JLPS, NZRCD i UZUVRH. Osim toga, bankarski sektor do sada nije bio naklonjen kreditiranju OCD-a i nije ponudio specifične mehanizme za međufinanciranje (npr. posebne kreditne linije s niskim kamatama).

S druge strane Europska unija kroz pretpristupne fondove dodjeljuje znatna novčana sredstva projektima OCD-a, no s obzirom na procedure EU-a, udruge korisnice tih fondova imaju sve više problema u prikupljanju sredstava za međufinanciranje i sufinanciranje, pri čemu je sufinanciranje vlastitog doprinosa, koje je 2011. godine započeo Ured za udruge izdvajanjem sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću, prihvaćeno kao dobra praksa koja se mora nastaviti i kada RH, pristupanjem Europskoj uniji, postane korisnicom znatno većih sredstava iz Strukturnih fondova. Dodatni je izazov neusklađenost financiranja projekata i programa udruga iz fondova EU-a i državnog proračuna što nerijetko dovodi u pitanje održivost značajnih ulaganja u programe i usluge koje su postavile i razvile pojedine udruge s jedne strane, a dovodi do nekontroliranog usitnjavanja dodijeljenih bespovratnih sredstava s druge strane.

Volonterstvo kao jedna od ključnih vrijednosti na kojima počiva djelovanje organizacija civilnoga društva još nije dovoljno prepoznato i vidljivo u radu OCD-a. Ključni izazovi OCD-a u vezi s razvojem volonterstva vidljivi su u nedovoljnoj upoznatosti OCD-a sa Zakonom o volonterstvu, nedostatku sustavnih financijskih potpora za razvoj volonterskih programa, ali i u još uvijek neodgovarajuće razvijenim sposobnostima OCD-a da zainteresiraju i uključe veći broj građana u svoj rad.

Kako bi se osigurao razvoj civilnoga društva utemeljen na potrebama zajednice i u skladu s društvenim kontekstom te osigurala podloga za donošenje odluka u procesu kreiranja novih politika razvoja i provedbe Strategije, potrebno je dodatno podupirati analize potreba na terenu i kontinuirano vrednovanje učinkovitosti institucionalnog okvira.

U RH još uvijek ne postoji ujednačena regionalna zastupljenost OCD-a kao ni dostatni kapaciteti pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za razvoj strateške suradnje s OCD-ima i sufinanciranje njihova rada i razvoja.

Iako se razina društveno-ekonomskog razvoja u pojedinim područjima podudara sa stupnjem razvijenosti organizacija civilnoga društva, razvoj civilnog društva uvelike ovisi o spremnosti JLPS-a za prepoznavanje prednosti pružanja podrške tom razvoju, kao i sklapanja partnerstava s OCD-ima te njihova uključivanja u procese donošenja politika na lokalnim razinama.

Dodatan poticaj razvoju civilnoga društva na lokalnim razinama mogu dati zaklade kao izraz organizirane filantropije, koje iskazuju individualnu svijest i odgovornost prema zajednici, promoviraju koncept aktivnog građanstva, unapređuju društvene veze i rade na postizanju pravednijeg društva za sve. Zaklade mogu služiti kao dodatak ili nadopuna javnih politika i utjecati na razvoj međusektorskog partnerstva povezujući poslovni sektor, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove i organizacije civilnoga društva u zajedničkom promicanju općeg dobra. Zakladništvo i organizirana filantropija nisu dovoljno prepoznati ni dovoljno osnaženi kako bi po uzoru na EU dodatno podupirali pružanje socijalnih usluga (usluge iz područja zdravstva, obrazovanja, profesionalne integracije i kulture). Iznimno je važno promovirati filantropiju i poticati pojedinačne filantropske aktivnosti radi rješavanja sve prisutnijih problema. Također, nužno je dodatno ulaganje u jačanje postojećih i osnivanje novih specijaliziranih privatnih i/ili javnih zaklada kojima bi svrha bila upravo podrška razvoju lokalne zajednice. Osim toga, regionalne/lokalne zaklade mogu imati važnu ulogu u provedbi kvalitativnog nadzora/praćenja rada manjih OCD-a i neformalnih građanskih inicijativa.

Ruralni razvoj u Hrvatskoj obilježen je provedbom LEADER-ova pristupa kroz Program IPARD. Budući da gotovo 92 posto teritorija Hrvatske čini ruralno područje, provedba LEADER-a ima važnu ulogu u podršci uravnoteženom regionalnom razvoju OCD-a u Hrvatskoj. U promoviranju, pojašnjavanju i zagovaranju pristupa LEADER naglašenu ulogu imaju organizacije civilnoga društva, napose Hrvatska mreža za ruralni razvoj. Pokretanje stanovništva na samoorganiziranje predstavlja osnovni "alat" LEADER-a putem osnivanja lokalnih akcijskih grupa (LAG), koje se registriraju kao udruge. Do sada je osnovano više od 30-ak LAG-ova.

Konačno, treba istaknuti da u Republici Hrvatskoj još uvijek nema dovoljno poticaja razvoju novih inicijativa civilnoga društva kojima se pridonosi razvoju lokalne zajednice i jača sudionička demokracija na lokalnim razinama. Stoga valja uložiti dodatne napore radi potpore neformalnim građanskim inicijativama i malim organizacijama koje nemaju iskustva javljanja na natječaje ni kapaciteta za provedbu projekata financiranih iz nacionalnih izvora i sredstava EU-a.

CILJEVI

- **unaprijediti institucionalni i normativni okvir za potporu razvoju civilnoga društva**
- **osigurati kontinuitet, djelotvornost i usklađenost sustava financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva od interesa za opće/javno dobro**

- uspostaviti zajedničko, središnje planiranje Vladinih prioriteta za financiranje projekata i programa udruga iz državnog proračuna te učinkovito praćenje njihove provedbe
- osigurati ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske
- osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima
- povećati opseg znanstvenih i evaluacijskih istraživanja o ulozi civilnoga društva u društvenom razvoju

MJERA 1. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST POSTOJEĆIH I USTANOVITI NOVE INSTITUCIONALNE OBLIKE I MODELE POTPORE RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA NA NACIONALNOJ I LOKALNIM RAZINAMA

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti

Provedbena aktivnost 1.1.	Provesti evaluaciju rada Savjeta za razvoj civilnoga društva
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	Savjet za razvoj civilnoga društva
Rok provedbe:	studeni 2012.
Potrebna sredstva:	20.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. provedena vanjska evaluacija/vrednovanje rada Savjeta za razvoj civilnoga društva za razdoblje od 2007. do 2012. godine 2. na temelju provedene evaluacije izrađene preporuke za poboljšanje rada Savjeta i sadržaj potrebnih izmjena i dopuna Odluke o osnivanju Savjeta za razvoj civilnoga društva

Provedbena aktivnost 1.2.	Osigurati preduvjete za osnaživanje položaja i zadaća Savjeta za razvoj civilnoga društva u oblikovanju javnih politika koje utječu na razvoj civilnog društva
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	Savjet za razvoj civilnoga društva
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. usvojena Odluka o izmjeni Odluke o osnivanju Savjeta za razvoj civilnoga društva nakon provedenog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću 2. imenovan novi Savjet za razvoj civilnoga društva sukladno novoj odluci te ustrojena radna tijela i drugi oblici rada Savjeta 3. broj zakona, drugih propisa i akata o kojima je Savjet dao svoja mišljenja

Provedbena aktivnost 1.3.	Provesti evaluaciju postojećih i definirati nove sporazume o partnerstvima između lokalnih vlasti i OCD-a u razvoju javnih politika na lokalnim razinama
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	NZRCD
Suradnici u provedbi:	Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina, Savjet za razvoj civilnoga društva
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	20.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. provedena evaluacija postojećih sporazuma o partnerstvima 2. izrađen nacrt oglednog sporazuma o partnerstvu između lokalnih vlasti i OCD-a i provedeno savjetovanje o nacrtu oglednog sporazuma o partnerstvu između lokalnih vlasti i OCD-a, provedbi dosadašnjih sporazuma i potrebi njihovog revidiranja 3. potpisani sporazumi o partnerstvu lokalnih vlasti i OCD-a 4. imenovani i/ili izabrani predstavnici organizacija civilnoga društva u savjetima za praćenje provedbe sporazuma o partnerstvima 5. ustanovljeni savjeti za praćenje provedbe sporazuma i održane sjednice savjeta za praćenje provedbe sporazuma o partnerstvima u pojedinim JLPS-ima

Provedbena aktivnost 1.4.	Izraditi i sustavno provoditi programe i modele kontinuirane izobrazbe državnih i lokalnih službenika o civilnom društvu i sudioničkoj demokraciji s fokusom na modalitete komunikacije i suradnje vlasti i aktivnih građana
Nositelj:	DŠJU
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	21.200 kuna godišnje
Pokazatelji provedbe:	1. izrađeni programi izobrazbe državnih i lokalnih službenika 2. održana 2 seminar godišnje na državnoj i 2 seminar godišnje na lokalnoj razini 3. broj polaznika, državnih i lokalnih službenika na svim programima izobrazbe

Provedbena aktivnost 1.5.	Osigurati sustav podrške razvoju volonterstva u Republici Hrvatskoj
Nositelj:	MSPM
Suradnik u provedbi:	Hrvatska mreža volonterskih centara
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.: učinke pratiti kontinuirano

Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. razvijena infrastruktura za volontiranje kroz stabilan rad i povećanje broja lokalnih i regionalnih volonterskih centara te njihovo umrežavanje 2. povećan broj organizacija civilnoga društva i javnih ustanova i ostalih organizatora volontiranja predviđenih Zakonom o volonterstvu koje koriste usluge volonterskih centara u odnosu na početnu godinu provedbe 3. povećan broj građana koji su putem volonterskih centara uključeni u volonterske programe pojedinih organizatora volontiranja

MJERA 2. POBOLJŠATI POSTOJEĆU INFRASTRUKTURU NA LOKALNIM I REGIONALNIM RAZINAMA ZA UJEDNAČEN RAZVOJ OCD-a U SVIM DIJELOVIMA HRVATSKE

Ova mjera realizirat će se kroz 3 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 2.1.	Uspostava infrastrukture podrške razvoju civilnoga društva na regionalnoj i županijskoj razini kroz cjelovit program izjednačavanja razvojnih mogućnosti
Nositelj:	NZRCD
Sunositelj:	UZUVRH, JLPS, regionalni i županijski centri podrške
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	3.000.000 kn
Pokazatelji provedbe:	1. provedena evaluacija rada pet regionalnih mreža u sklopu Programa regionalnog razvoja Nacionalne zaklade 2. broj uspostavljenih regionalnih i županijskih centara podrške za razvoj civilnoga društva 3. broj organizacija civilnoga društva i javnih ustanova koje koriste usluge regionalnih mreža podrške razvoju civilnoga društva

Provedbena aktivnost 2.2.	Uspostaviti mehanizme koordinacije među strukturama potpore ujednačenom regionalnom razvoju civilnoga društva
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	NZRCD, JLPS
Rok za početak provedbe:	prosinac 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj održanih koordinacijskih sastanaka postojećih struktura (regionalne mreže podrške, regionalne razvojne agencije, LAG-ovi

	itd.) 2. broj tijela, institucija i struktura uključenih u koordinacijske aktivnosti

Provedbena aktivnost 2.3.	Utvrđiti modele samoodrživosti regionalnih/lokalnih zaklada u provedbi aktivnosti usmjerenih razvoju lokalne zajednice i filantropije, odnosno kulture davanja u općekorisne svrhe
Nositelji:	NZRCD, JLPS
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	prosinac 2013.;učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedena analiza kapaciteta i sposobnosti te vrednovanje dosadašnjeg rada postojećih regionalnih/lokalnih zaklada kao osnova za utvrđivanje programa samoodrživosti 2. povećan broj izvora financiranja regionalnih/lokalnih zaklada 3. povećan broj izvora financiranja lokalnih OCD-a kroz regionalne/lokalne zaklade

MJERA 3. UNAPRIJEDITI ZAKONSKI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 3.1.	Izraditi nacrt Zakona o udrugama
Nositelj:	MU
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	ožujak 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađen nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o udrugama 2. provedeno savjetovanje o nacrtu Zakona 3. usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona 4. unutar Zakonom određenih rokova doneseni odgovarajući podzakonski akti

Provedbena aktivnost 3.2.	Izraditi nacrt Zakona o zakladama i fondacijama
Nositelj:	MU
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	prosinac 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađen nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama i fondacijama

	2. provedeno savjetovanje o nacrtu Zakona 3. usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama i fondacijama

Provedbena aktivnost 3.3.	Izraditi nacrt Zakona o računovodstvu neprofitnih organizacija i donijeti podzakonske akte za primjenu Zakona u vezi s registrom neprofitnih organizacija
Nositelj:	MFIN
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	ožujak 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađen nacrt Zakona o računovodstvu neprofitnih organizacija kojim će se urediti i pitanja transparentnog uvida u trošenje sredstava iz javnih izvora dodijeljenih organizacijama civilnoga društva kao neprofitnim organizacijama 2. provedeno savjetovanje o nacrtu Zakona 3. usvojen Zakon o računovodstvu neprofitnih organizacija 4. doneseni odgovarajući podzakonski akti

Provedbena aktivnost 3.4.	Izraditi nacrt izmjena i dopuna poreznih propisa u kojima će se odredbe koje se odnose na porezna pitanja u vezi s organizacijama civilnoga društva, posebno na one koje djeluju za opće dobro (povlastice, olakšice, oslobođenja, umanjena, primjena sniženih poreznih stopa i sl.), uskladiti s drugim propisima i urediti na jedinstven način, te kojima će se ustanoviti dodatni načini stimuliranja doniranja i filantropije
Nositelj:	MFIN
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	prosinac 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađeni nacrti izmjena i dopuna poreznih zakona i podzakonskih akata 2. provedeno savjetovanje o nacrtu izmjena i dopuna poreznih zakona i podzakonskih akata 3. usvojene izmjene i dopune poreznih zakona i podzakonskih akata

Provedbena aktivnost 3.5.	Vrednovati provedbu Zakona o volonterstvu te temeljeno na rezultatima vrednovanja izraditi nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	Nacionalni odbor za razvoj volonterstva
Rok provedbe:	prosinac 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedena evaluacija provedbe Zakona o volonterstvu u suradnji s volonterskim centrima

	2. izrađen nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu 3. provedeno savjetovanje o nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu 4. usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu

MJERA 4. OSIGURATI TRANSPARENTAN I UČINKOVIT SUSTAV FINANCIRANJA IZ JAVNIH IZVORA PROJEKATA I PROGRAMA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO KOJE PROVODE ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 13 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 4.1.	Urediti načela i postupak dodjele bespovratnih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	MU
Rok provedbe:	ožujak 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađen nacrt posebnog propisa nakon provedenog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću 2. donesen poseban propis 3. praćenje primjene načela i provedbe postupka dodjele bespovratnih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge

Provedbena aktivnost 4.2.	Poticati daljnju decentralizaciju sustava dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva i građanskim inicijativama koje provode aktivnosti od općeg dobra u lokalnim zajednicama
Nositelji:	UZUVRH, NZRCD,
Sunositelji:	Nadležna TDU, JLPS, regionalne i lokalne zaklade
Rok početka provedbe:	siječanj 2013., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedene aktivnosti informiranja o prednostima decentraliziranog sustava dodjele bespovratnih sredstava 2. broj potpisanih sporazuma sa JLPS-ima i zakladama lokalnih zajednica o decentraliziranoj dodjeli bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva koje provode aktivnosti od općeg dobra u lokalnim zajednicama 3. iznos financijskih sredstava decentraliziranih na JLPS i zaklade lokalnih zajednica 4. broj ugovorenih projekata, iznosi dodijeljenih bespovratnih sredstava i rezultati provedenih projekata u decentraliziranom sustavu financiranja

Provedbena aktivnost 4.3.	Osigurati uspostavu i korištenje zajedničkog informacijskog sustava za dodjelu bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora te praćenje provedbe projekata i programa udruga namijenjenih općem dobru
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	NZRCD, MU, Povjerenstvo za informatizaciju, nadležna TDU
Rok za početak provedbe:	rujan 2012., i dalje kontinuirano
Potrebna sredstva:	200.000 kuna godišnje
Pokazatelji provedbe:	1. broj TDU-a (ministarstava i Vladinih ureda) koji koriste zajednički informacijski sustav dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora i praćenja provedbe projekata i programa udruga namijenjenih općem dobru 2. broj JLPS-a koji koriste jedinstveni informacijski sustav dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora na lokalnim razinama (proračuni županija, gradova i općina) 3. broj zaklada lokalnih zajednica koje koriste jedinstveni informacijski sustav dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora

Provedbena aktivnost 4.4.	Poboljšati dostupnost i transparentnost podataka o rezultatima projekata i programa financiranih iz javnih izvora koje provode organizacije civilnoga društva
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	Nadležni TDU – davatelji bespovratnih sredstava, NZRCD, JLPS, regionalne i lokalne zaklade
Rok za početak provedbe:	prosinao 2012., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	50.000 kuna godišnje
Pokazatelji provedbe:	1. objavljeni godišnji izvještaji o dodjeli bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora i praćenju provedbe projekata i programe udruga namijenjenih općem dobru 2. javno dostupna i pretraživa baza podataka o dodijeljenim bespovratnim sredstvima organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora na nacionalnoj i lokalnim razinama i fondova EU-a s podacima o ostvarenim rezultatima financiranih projekata i programa

Provedbena aktivnost 4.5.	Sustavno educirati službenike na svim razinama o standardima dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih

	izvora i praćenja provedbe projekata i programa udruga namijenjenih općem dobru
Nositelji:	DŠJU, UZUVRH
Sunositelji:	TDU, NZRCD, JLPS, regionalne i lokalne zajednice
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	20.000 kuna godišnje
Pokazatelji provedbe:	1. broj održanih seminara izobrazbe državnih i lokalnih službenika o standardima dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora i praćenja provedbe projekata i programa udruga namijenjenih općem dobru 2. razvijena informativno-edukativna interna internetska stranica za potrebe državnih i lokalnih službenika sa smjernicama, obrascima, dobrim praksama i savjetima i za upravljanje financijskim potporama udrugama 3. broj državnih i lokalnih službenika koji su educirani i koji odgovorno i dosljedno primjenjuju standarde financiranja projekata i programa udruga iz javnih izvora 4. pozitivni pomaci u kvaliteti financiranja projekata i programa udruga iz javnih izvora na razini TDU-a i JLPS-a prema nalazima godišnjih izvješća UZUVRH-a

Provedbena aktivnost 4.6.	Osigurati sufinanciranje, predfinanciranje i međufinanciranje projekata udruga i drugih organizacija civilnoga društva koje ostvaruju potporu iz fondova Europske unije
Nositelji:	UZUVRH, TDU, JLPS, NZRCD
Sunositelji:	Savjet za razvoj civilnoga društva, HBOR, Hrvatska udruga banaka, regionalne i lokalne zaklade
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	12.000.000 kuna godišnje
Pokazatelji provedbe:	5. broj odobrenih zahtjeva za sufinanciranje vlastitog obveznog doprinosa organizacija civilnoga društva provedbi projekata EU-a ugovorenih u sklopu programa Europske unije 6. ukupan iznos odobrenih sredstava za sufinanciranje vlastitog obveznog doprinosa organizacija civilnoga društva u provedbi projekata EU-a ugovorenih u sklopu programa Europske unije 7. broj odobrenih podrški/zajmova za predfinanciranje i međufinanciranje projekata i programa koji se provode uz potporu iz fondova Europske unije

Provedbena aktivnost 4.7.	Osigurati učinkovito programiranje i provedbu projekata financiranih iz fondova EU-a
Nositelji:	UZUVRH, NZRCD
Sunositelji:	Savjet za razvoj civilnoga društva, MRMS, MRRFEU, MZOS i MSPM

Rok za početak provedbe:	rujan 2012., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj održanih partnerskih konzultacija 2. broj objavljenih natječaja namijenjenih jačanju kapaciteta organizacija civilnoga društva za pristupanje Hrvatske EU-u, odnosno pružanju potpore organizacijama civilnoga društva u razvoju, provedbi i praćenju provedbe javnih politika i politika vezanih uz pravnu stečevinu 3. broj objavljenih natječaja za bespovratna sredstva usmjerena jačanju uloge organizacija civilnoga društva za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj 4. broj projekata organizacija civilnoga društva ugovorenih temeljem natječaja u sklopu I. komponente IPA-a, IV. komponente IPA-a – Razvoj ljudskih potencijala i Europskoga socijalnog fonda 5. ukupan iznos odobrenih sredstava za provedbu projekata EU-a organizacijama civilnoga društva ugovorenih u sklopu programa Europske unije

Provedbena aktivnost 4.8.	Izraditi i predstaviti godišnje planove i kalendare raspisivanja javnih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava projektima i programima i institucionalnom djelovanju organizacija civilnoga društva
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	NZRCD, TDU, JLPS, zaklade lokalnih zajednica, Savjet za razvoj civilnoga društva
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. održani info-dani o natjecajima i drugim oblicima potpore organizacijama civilnoga društva na kojima se predstavljaju broj i vrste natječaja i drugih oblika potpore iz javnih izvora na svim razinama namijenjene organizacijama civilnoga društva u njihovom djelovanju za opće dobro 2. godišnji planovi i kalendari raspisivanja javnih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava projektima i programima i institucionalnom djelovanju organizacija civilnoga društva objavljeni na internetskim stranicama UZUVRH-a i pojedinih davatelja bespovratnih sredstava

Provedbena aktivnost 4.9.	Osnovati Međuresorno povjerenstvo za koordinaciju politike financiranja udruga iz državnog proračuna
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	TDU – davatelji bespovratnih sredstava
Rok provedbe:	srpanj 2012.

Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. donesena Odluka o osnutku Međuresornog povjerenstva za koordinaciju politike financiranja udruga iz državnog proračuna 2. uspostavljena metodologija zajedničkog, koordiniranog planiranja prioriteta za raspodjelu sredstava iz državnog proračuna i fondova EU-a za projekte i programe udruga

Provedbena aktivnost 4.10.	Poticati primjenu sustava osiguranja kvalitete u provedbi programa i projekata OCD-a financiranih iz javnih izvora
Nositelji:	TDU i JLPS
Sunositelji:	UZUVRH, NZRCD i Regionalni centri potpore
Rok za početak provedbe:	prosinac 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj TDU-a i JLPS-a koji u natječajnu proceduru za financiranje OCD-a navode sustav osiguranja kvalitete u provedbi programa i projekata OCD-a financiranih iz javnih izvora kao jednu od prednosti za financiranje OCD-a 2. broj TDU-a i JLPS-a koji osiguravaju sredstva OCD-ima za uvođenje sustava osiguranja kvalitete 3. broj organizacija koje koriste sustav osiguranja kvalitete

Provedbena aktivnost 4.11.	Utvrđiti modele financijskih podrški za programe organizacija civilnoga društva usmjerene razvoju lokalne zajednice
Nositelj:	NZRCD
Sunositelji:	JLPS, regionalne i lokalne zaklade, UZUVRH
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. razvijeni modeli financijske podrške za programe organizacija civilnoga društva usmjerene razvoju lokalne zajednice 2. povećan udio financiranja iz državnog proračuna i iz dijela prihoda od igara na sreću te fondova EU-a koji je usmjeren na lokalne građanske inicijative i programe (usporedba 2012., 2014. i 2016.) 3. broj JLPS-a koji su definirali proračunske stavke i natječaje za razvoj inicijativa lokalne zajednice 4. broj subjekata profitnog sektora koji financiraju inicijative za razvoj lokalne zajednice 5. broj regionalnih i lokalnih zaklada koje su razvile programe financiranja inicijativa za razvoj lokalne zajednice

Provedbena aktivnost 4.12.	Poticati umrežavanje OCD-a u provedbi projekata i programa financiranih iz javnih izvora

Nositelji:	TDU - davatelji bespovratnih sredstava za projekte i programe OCD-a
Rok za početak provedbe:	studeni 2012; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj raspisanih natječaja iz lokalnih, nacionalnih i izvora EU-a s dodatnim vrednovanjem partnerstava 2. broj projekata organizacija civilnog društva koji se provode u partnerstvu

Provedbena aktivnost 4.13.	Omogućiti stabilizaciju i razvoj novih modela suradnje i umrežavanja organizacija civilnoga društva koje svojim djelovanjem izravno pridonose društvenom razvoju i uključivanju građana u procese oblikovanja javnih politika
Nositelji:	NZRCD, Zaklada "Kultura nova"
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	prosinac 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. povećan broj formalnih i neformalnih mreža organizacija civilnoga društva 2. broj tematskih mreža OCD-a koje su uspostavljene s ciljem zagovaranja izmjena pojedinih javnih politika 3. broj zakonskih i drugih inicijativa OCD-a u oblikovanju javnih politika

MJERA 5. USPOSTAVITI TRANSPARENTAN POSTUPAK DODJELE PROSTORA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU I VLASNIŠTVU JLPS-a NA KORIŠTENJE ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA RADI PROVEDBE PROGRAMA I PROJEKATA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO

Ova mjera provest će se kroz 4 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 5.1.	Utvrđiti kriterije za dodjelu prostora u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provedbe programa i projekata od interesa za opće dobro
Nositelj:	AUDIO
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. održano javno savjetovanje o nacrtu kriterija kako bi se pravodobno prikupili mogući prijedlozi za poboljšanje prakse dodjele prostora OCD-ima 2. usvojeni i javno objavljeni kriteriji za dodjelu prostora u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje OCD-ima radi provedbe programa i projekata od interesa za opće dobro

Provedbena aktivnost 5.2.	Javno objaviti popis organizacija civilnoga društva kojima su na korištenje dodijeljeni prostori u vlasništvu Republike Hrvatske
Nositelj:	AUDIO
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. popis OCD-a kojima su na korištenje dodijeljeni prostori u vlasništvu Republike Hrvatske javno objavljen na internetskim stranicama AUDIO-a i UZUVRH-a

Provedbena aktivnost 5.3.	Provesti reviziju dosadašnjeg korištenja prostora u vlasništvu Republike Hrvatske od strane organizacija civilnoga društva
Nositelj:	AUDIO
Sunositelj:	UZUVRH
Rok provedbe:	prosinac 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedena revizija u svrhu utvrđivanja prostora koji se koriste za provedbu programa i projekata od interesa za opće dobro radi kojih su prostori inicijalno odobreni 2. na temelju nalaza revizije utvrđeni prijedlozi poboljšanja sustava praćenja i vrednovanja svrhovitosti i opravdanosti korištenja dodijeljenih prostora, te određeni rokovi u kojima se korisnici prostora moraju uskladiti s donesenim kriterijima.

Provedbena aktivnost 5.4.	Provoditi informativne i edukativne aktivnosti o razvoju transparentnih kriterija i učinkovitih modela dodjele prostora u vlasništvu JLPS-a na korištenje organizacijama civilnoga društva
Nositelji:	NZRCD u suradnji s IMPACT centrom, UZUVRH
Sunositelji:	Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađeni ogledni primjeri kriterija i učinkovitih modela dodjele prostora u vlasništvu JLPS-a na korištenje OCD-ima 2. broj održanih radionica/seminara/sastanaka o kriterijima i modelima dodjele prostora u vlasništvu JLPS-a na korištenje OCD-ima

MJERA 6. OSIGURATI ANALITIČKU PODLOGU ZA PRAĆENJE NAPRETKA U RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 6.1.	Podržavati istraživanja u područjima od važnosti za razvoj civilnoga društva
Nositelj:	NZRCD
Sunositelji:	Zaklada "Kultura nova", UZUVRH, MZOS, Hrvatska zaklada za znanost, sveučilišta, znanstveni instituti
Rok provedbe:	siječanj 2013., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	700.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. broj natječaja iz različitih izvora za provedbu istraživanja u ključnim područjima društvenog razvoja koja su obuhvaćena Nacionalnom strategijom 2. broj istraživanja provedenih u ključnim područjima društvenog razvoja koja su obuhvaćena Nacionalnom strategijom 3. broj analiza u programskim područjima djelovanja OCD-a o njihovom stanju, razvoju, održivosti i utjecaju različitih oblika financiranja (nacionalni izvori i financiranje sredstvima EU-a) 4. broj provedenih evaluacija natječaja TDU-a i JLPS-a za financiranje programa i projekata udruga

Provedbena aktivnost 6.2.	Unaprijediti statističko praćenje podataka u vezi s radom OCD-a u Republici Hrvatskoj
Nositelj:	MFIN
Sunositelji:	UZUVRH, DZS, NZRCD
Rok provedbe:	prosinac 2012. i dalje kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. u propisima o računovodstvu neprofitnih organizacija propisana obveza dostavljanja financijskih izvještaja za sve neprofitne organizacije prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine te izvorima prihoda 2. obrasci za izvještavanje dopunjeni pitanjima o broju zaposlenih prema spolu, visini plaće, broju volontera, broju volonterskih sati te drugim pitanjima od važnosti za praćenje razvoja OCD-a 3. dostavljeni financijski izvještaji svih OCD-a FINA-i za 2013. godinu i dalje 4. prikupljeni podaci u vezi s radom OCD-a objedinjeni i objavljeni na stranicama UZUVRH-a 5. osigurana tehnička potpora OCD-ima za izradu financijskih izvještaja

II. CIVILNO DRUŠTVO I SUDIONIČKA DEMOKRACIJA

U Hrvatskoj je zamjetna niska razina opće političke i građanske pismenosti i kulture, čemu pridonosi činjenica da građanski odgoj i obrazovanje nisu sustavno uključeni u obrazovni sustav.

Stoga inicijative i primjeri dobre prakse iz tog područja počivaju uglavnom na entuzijazmu pojedinaca, uz velika ograničenja. Naime, odgojno-obrazovne institucije ne raspolažu adekvatnim resursima ni mogućnostima pružanja (materijalne) podrške za usavršavanje nastavnika, a buduće se nastavnike na preddiplomskoj i diplomskoj razini ne osposobljava u znanjima građanskog odgoja i obrazovanja. Iako je 1999. godine donesen Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava, nikad nije donesena odluka o obveznosti njegove provedbe u školama. Stoga se postojeće teme, aktivnosti i projekti građanskog odgoja i obrazovanja unutar sustava provode odvojeno, nema sustavnosti i uvelike ovisi o individualnim naporima. Iako postoji bogata stručna ekspertiza u vladinom i nevladinom sektoru, stečena kroz primjere dobre prakse u školama, podršku nastavnicima koju pruža Agencija za odgoj i obrazovanje te uključivanje građanskog odgoja i obrazovanja u Nacionalni okvirni kurikulum (MZOS 2010.), još uvijek nije donesen kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja s nastavnim planom, utvrđenim kadrovskim uvjetima i drugim važnim elementima za njegovu sustavnu provedbu. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja nema uključenu građansku kompetenciju u vrednovanje koje provodi.

Unatoč pojačanom angažmanu udruga u tom području i sufinanciranju njihovih projekata i programa od strane nadležnog ministarstva, nadležna ih tijela nisu na odgovarajući način službeno prepoznala kao pružatelje neformalnog obrazovanja.

Koordinacija između pojedinih dionika obrazovnog sustava koji se bave građanskim odgojem i obrazovanjem vrlo je slaba. U takvim uvjetima, temom građanskog odgoja i obrazovanja do sada su se bavile poglavito organizacije civilnoga društva.

Još uvijek ne postoji poticajno okruženje koje bi udrugama omogućilo osnutak ustanove koja bi provodila certificirane programe građanskog obrazovanja. Također, ne postoji sustav validacije procesa učenja i kompetencija stečenih neformalnim obrazovanjem koje pružaju OCD-i.

Uzroci za takvo stanje mogu se pronaći u dugogodišnjem odgađanju uvođenja programa građanskog odgoja i obrazovanja u formalni obrazovni sustav, zbog čega taj program i dalje nije obavezan ni sadržajno i metodološki ujednačen. Nadalje, problem leži u činjenici da školski i visokoškolski odgojno-obrazovni sustav nije dovoljno prilagođen suvremenim uvjetima života i rada koje obilježavaju stalne promjene, brze znanstvene inovacije u svim područjima života te potreba za cjeloživotnim učenjem, čime bi se moglo pridonijeti izlasku iz krize te uspješnosti pojedinaca i cijelog društva. Uz to, javne ustanove školskog sustava u velikoj su mjeri neinformirane o specifičnostima održivog društvenog i gospodarskog razvoja. Odnosno, obrazovanje za održivi razvoj, kao interdisciplinarna poveznica društveno-kulturalnih te materijalnih i ekonomskih aspekata obrazovanja, iako navedeno u pojedinim dokumentima (npr. NOK-u), slabo je prepoznato kao ključan aspekt stvaranja pravednijeg, stabilnog, suradničkog i održivog društva unutar obrazovnog sustava. Dodatne uzroke treba tražiti i u slaboj suradnji i povezivanju različitih institucija i dionika te nedostatnoj usklađenosti s europskim standardima. Vlada RH usvojila je travnja 2011. Akcijski plan obrazovanja za održivi razvoj (dostupan na internetskoj stranici Ministarstva zaštite okoliša i prirode) radi provedbe Strategije održivog

razvoja RH (NN 30/09). Tijekom izrade Akcijskog plana prikupljene su informacije o više od 180 programa i projekata formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja provedenih posljednjih godina na području Republike Hrvatske. Analizom aktivnosti odgoja i obrazovanja za održivi razvoj pokazalo se da je tematski formalno i neformalno obrazovanje vrlo dobro zastupljeno u svim ispitanim područjima. Neformalno obrazovanje u Hrvatskoj još nije prepoznato i slabo se koristi kao način promocije i obrazovanja za održivi razvoj. Evidentna je nepovezanost među područjima obrazovanja, a i nedostatak interdisciplinarnog pristupa.

Činjenica da u obrazovnom sustavu ne postoje sustavan građanski odgoj i obrazovanje za ljudska prava, demokratsko građanstvo i sudioničku demokraciju - što pridonosi niskoj razini političke pismenosti i demokratske kulture građana te niskoj razini svijesti o važnosti sudioničke demokracije, kao i osjećaju nepovjerenja građana u sustav i nositelje i provoditelje javnih politika - pridonosi i tome da se građani nedovoljno uključuju u oblikovanje javnih politika.

Sudjelovanje građana dodatno otežava nedostatan normativni okvir, a još više sama provedba normativnih akata koji su temelj za sudjelovanje građana: Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (u nastavku teksta: Kodeks savjetovanja) i Zakona o pravu na pristup informacijama te praksom donošenja zakona po hitnom postupku.

Primjena Kodeksa savjetovanja još uvijek nije potpuno zaživjela na državnoj razini, a posebno je problematična na regionalnoj i lokalnoj razini. Jedan od razloga svakako leži u činjenici da Kodeks nije obvezujuć dokument te da njegova neprovedba ne podliježe sankcijama. Unatoč određenim naporima uložnim u proteklom razdoblju u osposobljavanje državnih službenika te nizu uspostavljenih savjetodavnih mehanizama i struktura, još uvijek nisu zaživjeli učinkoviti i kvalitetni mehanizmi sudjelovanja građana i organizacija civilnoga društva u procesima oblikovanja javnih politika i donošenju odluka.

Poseban problem predstavlja i nedosljedna primjena Zakona o pravu na pristup informacijama i njegova neusklađenost s Ustavom i Zakonom o tajnosti podataka, te to predstavlja jedno od važnih pitanja koje je potrebno što skorije riješiti s obzirom na to da je informiranost i nesmetan pristup informacijama temelj za daljnje uključivanje građana i organizacija civilnoga društva.

Značajnije sudjelovanje građana ometa i način provedbe zakonodavnog postupka, u kojem dominira donošenje zakona po hitnom postupku, pri čemu se često zanemaruje procjena učinaka propisa. Iako je donesen Zakon o procjeni učinaka propisa, njegova je primjena odgođena, a i sam Zakon ima nedorečenosti.

Dodatni problem u pogledu sudjelovanja građana predstavlja još uvijek nedovoljna razina svijesti među državnim dužnosnicima i službenicima o važnosti sudioničke demokracije (posebice na lokalnoj razini). S tim u vezi, često se u odnosima državnih dužnosnika i službenika s OCD-ima i građanima primjećuje izostanak sadržajnog dijaloga s građanima te neobaviještenost o postojanju Kodeksa i neprovedba odgovarajućih postupaka savjetovanja. Građane se i dalje tek u rjeđim slučajevima percipira kao one koji imaju pravo sudjelovati u donošenju odluka i kao partnere koji mogu pridonijeti kvaliteti zakona, odluka i propisa. U svemu tome očituje se tradicionalno shvaćanje odnosa vlasti i građana te izostanak kulture otvorenosti, podjele odgovornosti i dijaloga s građanima. No, čak i kad postoji volja za

drugačijim i otvorenijim pristupom problem je nedostatak kvalificiranih ljudskih, financijskih i tehničkih resursa za provedbu postupaka savjetovanja.

Što se tiče organizacija civilnoga društva koje promiču građanski angažman, one se još uvijek suočavaju s nedostatkom konzistentnog okvira potpore za svoje aktivnosti, odnosno s neodgovarajućim modelima potpore iz javnih izvora za programe i projekte koji promiču sudioničku demokraciju i građanski aktivizam. To pridonosi činjenici da većina organizacija civilnoga društva nema dovoljno kapaciteta za kvalitetno sudjelovanje u postupcima savjetovanja i zato je njihovo uključivanje manje od očekivanog.

Problemi postoje i u području volontiranja. Volonterstvo kao jedan od najčešćih i najzastupljenijih oblika građanskog aktivizma nije odgovarajuće zastupljeno u školskim kurikulumima i ne posvećuje mu se sustavna pozornost na svim razinama obrazovnog sustava. Drugim riječima, nužni su dodatni naponi kako bi se odgoj za volontiranje i volonterske aktivnosti sustavno uključio u odgojno-obrazovni sustav. U okviru tog sustava još uvijek ne postoje sustavno razrađeni mehanizmi nagrađivanja i vrednovanja volonterstva i postojeće su aktivnosti rezultat individualnih napora. Dodatni je problem činjenica da odgojno-obrazovne institucije, ako i prepoznaju potrebu osmišljavanja volonterskih programa i vrednovanja angažmana uključenih nastavnika i učenika, često ne raspolažu adekvatnim resursima ni mogućnostima pružanja (materijalne) podrške za usavršavanje nastavnika u ovom području.

Problem postoji čak i na terminološkoj razini, u smislu nejasno definiranih pojmova u vezi s volontiranjem. Primjeri iz prakse ukazuju na terminološke „sukobe“ između pojmova volonterstvo, stažiranje, pripravništvo, nove mjere stručnog usavršavanja Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje itd., a što ima ozbiljne posljedice na opći dojam o volonterstvu te dovodi do zamagljivanja granice između volonterstva i neplaćenog rada. Volontiranje je dio cjeloživotnog učenja i stoga se ishodi učenja kroz volontiranje jednako mogu i validirati, a to je područje koje u Hrvatskoj još uvijek nije odgovarajuće riješeno.

Brojne inicijative razvoja volonterskih programa u školama rezultat su višegodišnjeg intenzivnog djelovanja niza organizacija civilnog društva, a posebno regionalnih volonterskih centara. Zahvaljujući nešto intenzivnijoj promociji i naporima volonterskih centara, u određenom se broju škola volonterski programi danas uspješno razvijaju.

Uzroke takvog stanja pronalazimo i u nepostojanju sustavnog građanskog odgoja i obrazovanja, obrazovanja za održivi razvoj, kao i odgoja za volonterstvo unutar obrazovnog sustava te u nedovoljnoj potpori volonterskim programima nadležnih institucija. Lošoj situaciji pridonosi i niska razina međusektorske suradnje, osobito na lokalnoj razini. Slijedom navedenoga, razvidno je da određeni pomaci u razvoju volonterstva i dalje u najvećoj mjeri počivaju ponajprije na naporima organizacija civilnoga društva.

Poticajno okruženje za društveni i politički angažman i samoorganiziranje građana pretpostavlja postojanje javne sfere i medijskog prostora u kojem se afirmiraju teme od javnog i zajedničkog interesa, a što širem krugu zainteresiranih aktera omogućuje pristup informiranoj javnoj raspravi temeljenoj na poštovanju raznolikosti mišljenja i dijalogu. U tržišno orijentiranim medijskim sustavima poput hrvatskoga, javni mediji morali bi pridonositi kvaliteti programa i zaštiti novinarske struke od destruktivnog utjecaja oglašavanja i prikrivenoga PR-a. Tako će ujedno štiti pravo na informaciju građana koji ih financiraju. Također, tako se štite osnovne

stečevine javnih medija, poput zaštite kvalitete i raznolikosti programa i poštovanje gledatelja i slušatelja kao mislećih građana, a ne kao konzumenata kroz koje se ostvaruje dobit.

Uz javne medije, veliki značaj imaju neprofitni mediji koji nastaju samoorganiziranjem građanki i građana uključujući i novinare, urednike i stručnjake koji su uočili potrebu svoje zajednice za medijskim informiranjem te svojim građanskim, profesionalnim i volonterskim angažmanom žele pridonijeti njenom zadovoljenju na način koji je usmjeren na javno dobro i zajedničke interese, a ne na stvaranje profita. Usprkos iznimno važnoj ulozi neprofitnih medija za razvoj pluralizma, slobode i društvene odgovornosti medija, izgradnju demokracije, ostvarenje ljudskih prava i aktivnog građanstva, njihov je status u Hrvatskoj iznimno loš. Razumijevanje njihove važnosti izostaje na svim razinama. Razvoj neprofitnih medija u Hrvatskoj je ograničen nepovoljnim zakonskim okvirom, a i nepostojanjem jasne definicije neprofitnih medija. Konkretno, neprofitni su mediji neadekvatno pozicionirani u tri temeljna zakona koja reguliraju područje medija u Hrvatskoj, a i elektroničke publikacije (portali) neadekvatno su pozicionirani u Zakonu o elektroničkim medijima. U praksi je prisutan problem nemogućnosti dobivanja koncesije za rad neprofitnih medija. Istodobno, elektronički mediji u Hrvatskoj ne pridržavaju se obveza koje su prihvatili pri dobivanju koncesija od strane Vijeća za elektroničke medije.

Neprofitni mediji dobivaju vrlo malu ili nikakvu financijsku podršku za svoj rad i razvoj, a dovoljno je spomenuti da osim nekoliko neprofitnih web-portala, Hrvatska nema *community* radija i nema nijednu neprofitnu televiziju. U zemljama Europske unije slika je posve drugačija. Prema istraživanju Europskoga parlamenta iz 2007. Nizozemska, na primjer, ima 264 neprofitna radija i 123 televizije, a nama susjedna Mađarska više od 100 neprofitnih radija. Glavni je razlog za zaostajanje Hrvatske u razvitku neprofitnih medija nedorečen zakonski okvir iz čega proizlazi i manjak ciljanih, djelotvornih mjera za pokretanje, djelovanje i sustavno financiranje projekata, nakladnika i producenata neprofitnih medijskih sadržaja te njihovu suradnju s drugim medijima, posebice javnim, te primarna uloga Hrvatske radiotelevizije u koprodukciji, otkupu i distribuciji neprofitnih medijskih sadržaja u svojim programima. Premda ta pitanja prvenstveno treba rješavati u sklopu cjelovite medijske politike, u Strategiji se posebno ističe važnost Hrvatske radiotelevizije u afirmaciji civilnoga društva te jačanje dosad marginalnog društvenog statusa i uvjeta za razvitak i održivost neprofitnih medija.

CILJEVI

- **unaprijediti normativni okvir i praksu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika**
- **unaprijediti uvjete za razvoj sudioničke demokracije**
- **podići razinu kompetencija djece i mladih za društvenu i političku participaciju**
- **unaprijediti sudjelovanje OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama**
- **povećati svijest djece i mladih o koristima volontiranja te povećati broj građana koji volontiraju**
- **stvoriti preduvjete za poboljšanje statusa neprofitnih medija**

MJERA 7. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST SAVJETOVANJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA U POSTUPCIMA DONOŠENJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I AKATA

Ova mjera realizirat će se kroz 4 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 7.1.	Izmjenom Poslovnika Vlade RH propisati upućivanje prijedloga nacrt propisa u obvezan postupak savjetovanja (sukladno Kodeksu savjetovanja) te obveznu dostavu izvješća o provedenom savjetovanju uz prijedlog zakona i drugih propisa
Nositelj:	Vlada RH, na prijedlog UZUVRH-a
Rok provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	Usvojene izmjene Poslovnika Vlade Republike Hrvatske tako da je u članku 29. stavak 4. uz prijedlog zakona i drugih propisa propisana obveza dostave izvješća o provedenom savjetovanju, a u stavku 5. obveza upućivanja prijedloga nacrt propisa u postupak savjetovanja sukladno Kodeksu i planu savjetovanja o nacrtima zakona, drugih propisa i akata koje donosi čelnik nadležnog tijela uz plan zakonodavnih aktivnosti

Provedbena aktivnost 7.2.	Uspostaviti i provoditi sustav redovitog praćenja provedbe Kodeksa savjetovanja na nacionalnoj i lokalnoj razini
Nositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	Godišnji izvještaj o provedbi Kodeksa savjetovanja upućen Vladi RH svake godine najkasnije do 15. travnja za prethodnu godinu i objavljen.

Provedbena aktivnost 7.3.	Provoditi sustavnu izobrazbu koordinatora za savjetovanje i ostalih državnih službenika u tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave radi osposobljavanja za učinkovitu primjenu Kodeksa savjetovanja
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	DŠJU
Rok za početak provedbe:	listopad 2012., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	10.600 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. provedene najmanje dvije radionice/seminara izobrazbe koordinatora za savjetovanje i ostalih državnih službenika godišnje 2. broj koordinatora za savjetovanje i ostalih državnih službenika

	koji su prošli radionice/seminare izobrazbe 3. razvijena interna informativno-edukativna internetska stranica UZUVRH-a namijenjena koordinatorima savjetovanja s primjerima dobre prakse, savjetima i alatima za pripremu i provedbu savjetovanja s mogućnošću uzajamne razmjene iskustava i znanja

Provedbena aktivnost 7.4.	Uspostaviti jedinstven internetski sustav za savjetovanje s javnošću u donošenju novih zakona, drugih propisa i akata
Nositelj:	MU
Sunositelj:	Ured predsjednika Vlade RH
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. svi nadležni TDU-i koji provode postupke savjetovanja na jednak način objavljuju na svojim internetskim stranicama informacije u vezi s provedbom savjetovanja, sa svim pratećim materijalima 2. nacrti zakona, drugih propisa i akata o kojima nadležni TDU-i provode postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću pravodobno objavljeni na internetskom portalu za savjetovanje prije upućivanja u postupak usvajanja na Vladi RH, sukladno Kodeksu 3. na internetskom portalu objavljene su sve relevantne informacije i podaci o postupcima savjetovanja, postupcima u tijeku, opis i popis radnih i stručnih skupina koje rade na određenim dokumentima, radni materijali i zapisnici sa sjednica te obrazloženja odluka po završetku pojedinog postupka savjetovanja.

MJERA 8. POBOLJŠATI ZAKONSKI OKVIR ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PRISTUP INFORMACIJAMA I UNAPRIJEDITI NJEGOVU PROVEDBU

Ova mjera realizirat će se kroz jednu provedbenu aktivnost

Provedbena aktivnost 8.1.	Izmijeniti i dopuniti Zakon o pravu na pristup informacijama
Nositelj:	MU
Sunositelji:	AZOP, UNVS, UZUVRH, HIDRA
Rok provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. predstavnici OCD-a koje se bave problematikom prava na pristup informacijama uključeni u ukupni proces izrade izmjena i dopuna Zakona 2. usvojene izmjene i dopune Zakona o pravu na pristup informacijama, pogotovo u dijelovima koji propisuju potrebu

	transponiranja Direktive o ponovnom korištenju informacija javnog sektora, obvezu savjetovanja s javnošću u donošenju novih zakona, drugih propisa i akata, sukladno Kodeksu savjetovanja, te druga pitanja u vezi s poboljšanjem ostvarivanja prava na pristup informacijama u prvom i drugom stupnju. 3. uvrštene odredbe o sankcijama za neprovođenje Zakona. 4. Zakon o tajnosti podataka usklađen je s izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama.

MJERA 9. USPOSTAVITI PROGRAME OSPOSOBLJAVANJA DUŽNOSNIKA I SLUŽBENIKA NA DRŽAVNOJ I LOKALNOJ RAZINI ZA UČINKOVITU SURADNJU S CIVILNIM DRUŠTVOM U OBLIKOVANJU I PROVEDBI JAVNIH POLITIKA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 9.1.	Uvrstiti teme u vezi sa sudioničkom demokracijom, savjetovanjima sa zainteresiranom javnošću te pravom na pristup informacijama u dio državnog stručnog ispita, odnosno pripreme seminara za taj ispit
Nositelj:	MU
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	Sadržaj državnog stručnog ispita, odnosno pripremnih seminara, uključuje teme u vezi s navedenim područjima

Provedbena aktivnost 9.2.	Provoditi informativne i edukativne aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave
Nositelji:	JLPS, NZRCD
Sunositelji/suradnici u provedbi:	UZUVRH, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj informativnih/edukativnih aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave 2. broj službenika u lokalnoj i područnoj samoupravi uključenih u informativne/edukativne aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave

**MJERA 10. UVESTI I SUSTAVNO PROVODITI GRAĐANSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE NA SVIM RAZINAMA OBRAZOVNOG SUSTAVA**

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 10.1.	Uvesti građanski odgoj i obrazovanje u redovni obrazovni sustav
Nositelj:	MZOS
Sunositelji:	AZOO
Rok za početak provedbe:	rujan 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Sredstva osigurana na proračunskoj poziciji MZOS-a
Pokazatelji provedbe:	1. uveden predmet građanskog odgoja i obrazovanja u osnovne škole prema sljedećem planu: - od 1. do 4. razreda – međupredmetno i izvannastavno - 5. – 6. razred – međupredmetno i izvannastavno te izborni (modularno) - od 7. do 8. razreda - međupredmetno i izvannastavno te izborni (modularno i izborni predmet) 2. uveden predmet građanskog odgoja i obrazovanja u srednje škole prema sljedećem planu: - od 1. do 2. razreda – obvezni predmet te međupredmetno, modularno i izvannastavno - od 3. do 4. razreda – modularno i izvannastavno 3. teme građanskog odgoja i obrazovanja uvrštene u nastavne planove i programe (predmetne kurikulume) 4. broj školskih sati na kojima se provodi građanski odgoj i obrazovanje

Provedbena aktivnost 10.2.	Provoditi i podupirati trajno stručno usavršavanje odgojitelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u području građanskog odgoja i obrazovanja
Nositelj:	AZOO
Sunositelji:	MZOS, UZUVRH, NZRCD
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. utvrđeni kadrovski uvjeti za provedbu građanskog odgoja i obrazovanja 2. razvijeni programi stručnog usavršavanja nastavnika u području građanskog odgoja i obrazovanja 3. provedeni seminari i radionice stručnog usavršavanja nastavnika u području građanskog odgoja i obrazovanja 4. osigurana sredstva za troškove sudjelovanja na edukacijama iz područja građanskog odgoja i obrazovanja u organizaciji drugih dionika (OCD-ova) 5. broj odgojitelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i

	ravnatelja koji su prošli stručno usavršavanje u području građanskog odgoja i obrazovanja

Provedbena aktivnost 10.3.	U Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta i Agenciji za odgoj i obrazovanje razviti bazu podataka o provedbi građanskog odgoja i obrazovanja
Nositelj:	MZOS
Sunositelji:	AZOO
Rok za početak provedbe:	rujan 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Sredstva osigurana u okviru redovitih aktivnosti MZOS-a i AZOO-a
Pokazatelji provedbe:	1. izrađeni e-upitnici o načinima provedbe građanskog odgoja i obrazovanja 2. prikupljeni podaci u svim osnovnim i srednjim školama 3. formirana baza podataka

Provedbena aktivnost 10.4.	Na nastavničkim studijima za buduće učitelje i nastavnike uvrstiti kompetencije potrebne za interaktivno učenje i poučavanje građanskog odgoja i obrazovanja
Nositelji:	sveučilišta
Sunositelji:	MZOS, Agencija za znanost i visoko obrazovanje
Rok za početak provedbe:	rujan 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađeni programi za kolegije građanskog odgoja i obrazovanja za buduće učitelje i nastavnike 2. programi odobreni sukladno proceduri odobravanja i uvršteni u sveučilišni nastavni proces

Provedbena aktivnost 10.5.	U program rada Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja uključiti izradu ishoda i kompetencija stečenih građanskim odgojem i obrazovanjem
Nositelj:	NCVVO
Sunositelji:	MZOS
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013. ; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. ishodi i kompetencije građanskog odgoja i obrazovanja izrađeni te uvršteni u program rada Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja

**MJERA 11. OSIGURATI POTPORU ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE
 PODUPIRU RAZVOJ SUDIONIČKE DEMOKRACIJE I NJIHOVIM
 PROGRAMIMA TE OSIGURATI PREDUVJETE ZA NJHOVO
 VREDNOVANJE**

Ova mjera realizirat će se kroz 4 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 11.1.	Informiranje i educiranje građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva o postupcima savjetovanja, praćenja zakonodavnog postupka i animiranju građana za sudjelovanje u postupcima savjetovanja kroz edukaciju
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	NZRCD
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. organizirana najmanje četiri jednodnevna seminaru godišnje u različitim regionalnim mrežama podrške za predstavnike građanskih inicijativa i OCD-a o procesu javnog savjetovanja 2. na web-stranicama UZUVRH-a sustavno se objavljuju informacije o predstojećim, aktualnim i održanim savjetovanjima s ishodima procesa savjetovanja te informacije o načinima sudjelovanja zainteresirane javnosti

Provedbena aktivnost 11.2.	Poticati razvoj sudioničke demokracije, odnosno uključivanje građana i OCD-a u procese utvrđivanja prioriteta u lokalnoj zajednici te stvaranja i praćenja javnih politika i programa na lokalnim razinama
Nositelj:	NZRCD
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	2.600.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. broj raspisanih natječaja s ciljem razvoja sudioničke demokracije, odnosno uključivanja građana i OCD-a u procese utvrđivanja prioriteta u lokalnoj zajednici te stvaranja i praćenja javnih politika i programa na lokalnim razinama 2. broj financiranih projekata i programa socijalnih inovacija OCD-a koji razvijaju sudioničku demokraciju, odnosno uključivanje građana i OCD-a u procese utvrđivanja prioriteta u lokalnoj zajednici te stvaranja i praćenja javnih politika i programa na lokalnim razinama

Provedbena aktivnost 11.3.	Uspostaviti online Katalog programa neformalnog obrazovanja koje provode organizacije civilnoga društva
Nositelj:	UZUVRH

Sunositelj:	NZRCD
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. prikupljeni podaci o programima neformalnog obrazovanja koje provode organizacije civilnoga društva za učitelje, nastavnike i druge obrazovne radnike 2. uspostavljen online Katalog programa neformalnog obrazovanja koje provode OCD-i 3. Katalog se ažurira na godišnjoj osnovi, i to najkasnije u rujnu za narednu godinu

Provedbena aktivnost 11.4.	Analizirati postojeće stanje u vezi s neformalnim obrazovanjem te postaviti kriterije i postupke validacije i moguće certifikacije
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	ULPPNM, Nacionalni odbor za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo,
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. organizirana radna skupina za analizu postojećeg stanja 2. izrađena analiza stanja u vezi s neformalnim obrazovanjem 3. provedeno savjetovanje o kriterijima i postupcima validacije 4. uspostavljeni kriteriji validacije i osmišljen postupak validacije i certifikacije programa neformalnog obrazovanja 5. provedba postupka validacije i certifikacije programa neformalnog obrazovanja od 2013. kontinuirano

MJERA 12. UVOĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH SADRŽAJA USMJERENIH STJECANJU ZNANJA, STAVOVA I VRIJEDNOSTI U VEZI S VOLONTIRANJEM U OBRAZOVNI SUSTAV

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 12.1.	Podupirati organiziranje volonterskih programa koje provode OCD-i u obrazovnim institucijama
Nositelji:	MZOS i MSPM
Sunositelji:	AZOO, Hrvatska mreža volonterskih centara, Nacionalni odbor za razvoj volonterstva, UZUVRH
Rok za početak provedbe:	rujan 2013. ; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. promovirati dobru praksu volontiranja kroz uspostavljanje javne baze podataka o volonterskim programima u obrazovnim ustanovama

	2. podržati afirmaciju volonterskih centara u pružanju podrške obrazovnim institucijama u postavljanju i provedbi volonterskih programa 3. broj osposobljenih koordinatora za volontiranje u odgojno-obrazovnim institucijama

Provedbena aktivnost 12.2.	Razviti sustave prepoznavanja i vrednovanja volontiranja učenika i studenata sukladno postojećoj pozitivnoj praksi EU-a
Nositelji:	MZOS i MSPM
Sunositelji:	Nacionalni odbor za razvoj volonterstva, AZOO, sveučilišta
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. Razvijeni sustavi prepoznavanja i vrednovanja volontiranja učenika i studenata 2. broj učenika i studenata uključenih u sustav volontiranja 3. provedene evaluacije volontiranja učenika i studenata na godišnjoj razini

MJERA 13. POBOLJŠATI UVJETE ZA DJELOVANJE NEPROFITNIH MEDIJA

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 13.1.	Provesti analizu i vrednovanje medijskog zakonodavstva i regulative u odnosu na uvjete za djelovanje neprofitnih medija
Nositelj:	MK
Sunositelji:	AEM, VEM, UZUVRH, NZRCD, HAKOM
Rok provedbe:	prosinac 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva.
Pokazatelji provedbe:	1. provedena evaluacija medijskog zakonodavstva i regulative u odnosu na uvjete za djelovanje neprofitnih medija 2. izrađene preporuke za poboljšanje uvjeta za djelovanje neprofitnih medija kao podloga za izradu novog zakonskog okvira 3. temeljem analize, pokrenuto poboljšanje u primjeni te modifikacija relevantnih zakonskih rješenja

Provedbena aktivnost 13.2.	Definirati zakonski status i nove modele financiranja neprofitnih medija kao područja djelovanja od interesa za opće dobro
Nositelj:	MK
Sunositelji:	AEM, VEM, UZUVRH, NZRCD, Zaklada "Kultura Nova", Hrvatski audiovizualni centar
Rok provedbe:	lipanj 2014.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji	1. izrađen prijedlog izmjena zakona kojima se uređuje status i način

provedbe:	financiranja neprofitnih medija 2. proveden postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o predloženim izmjenama zakona 3. uspostavljeni novi modeli i namjenski izvori financiranja neprofitnih medija na nacionalnoj razini

Provedbena aktivnost 13.3.	Jačati potporu elektroničkim publikacijama organizacija civilnoga društva u sklopu dodjele bespovratnih sredstava OCD-ima od strane tijela državne uprave
Nositelji:	MK, MZOS
Sunositelji:	drugi TDU-i, JLPS-i
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj natječaja isključivo namijenjenih potpori elektroničkih publikacija 2. iznos sredstava izdvojen za potporu elektroničkim publikacijama 3. broj financiranih elektroničkih publikacija organizacija civilnoga društva

Provedbena aktivnost 13.4.	Ugovorom Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske osnažiti programsku i financijsku potporu neprofitnim medijskim projektima te vidljivost djelovanja za opće dobro
Nositelji:	Vlada RH na prijedlog Ministarstva kulture, HRT
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	Po isteku Privremenog ugovora
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. Ugovorom HRT-a i Vlade RH precizirane su obveze HRT-a u vezi s neprofitnim medijima i zastupljenosti sadržaja o djelovanju za opće dobro 2. određena obvezna kvota (financijski iznosi i količine programa) nabave programa od neprofitnih proizvođača, kao dio obveze nabave djela neovisnih proizvođača 3. povećan broj edukativnih programa o civilnom društvu u Edukacijskom centru HRT-a

Provedbena aktivnost 13.5.	U postupku javnog natječaja za dodjelu koncesija, u okviru raspoloživih slobodnih frekvencija, dodatnu pažnju posvetiti ponuditeljima za obavljanje djelatnosti neprofitne televizije i/ili radija, u okviru raspoloživih slobodnih frekvencija
Nositelj:	VEM
Sunositelji:	MK, HAKOM
Rok za početak	kontinuirano

provedbe:	
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	Izvješće o radu VEM-a u dijelu koji se odnosi na provedbu javnih natječaja za davanje koncesija

III. OSNAŽIVANJE ULOGE OCD-a ZA DRUŠTVENO-EKONOMSKI RAZVOJ

1. Pružanje socijalnih usluga od strane organizacija civilnoga društva

Uz postojeću ulogu organizacija civilnoga društva u zagovaranju tema od javnog interesa, OCD-i su sve više prepoznati kao pružatelji socijalnih usluga te kao katalizatori zapošljavanja i socijalne kohezije na lokalnim razinama. Djelovanje organizacija civilnoga društva u području socijalne skrbi usmjereno je na zaštitu ranjivih skupina (djeca i mladi, žene, osobe s invaliditetom, starije i nemoćne osobe, nezaposleni, žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, beskućnici, ovisnici o drogama i drugim opojnim sredstvima i dr.) radi integracije korisnika u društvo poboljšanjem kvalitete njihova života te pružanje pomoći korisnicima u prevladavanju stanja socijalne isključenosti i siromaštva. Osim toga, organizacije civilnoga društva zagovaraju prava određenih skupina utječući na javne politike te uvode novine u područje pružanja socijalnih usluga; mobiliziraju dodatne ljudske i financijske resurse, pri čemu posebno valja istaknuti potencijal koji predstavlja volonterski rad.

Prema dokumentu Vijeća Europe (2007.) "Integrirane socijalne usluge u Europi", socijalne usluge "obuhvaćaju sve usluge (a) za koje se smatra da su od posebne važnosti za društvo u cijelosti i (b) pri čemu osobna interakcija pružatelja i korisnika ima ključnu ulogu. Korištenjem takve općenite definicije, usluge iz područja zdravstva, obrazovanja, profesionalne integracije i kulture također postaju dio slike izvan uobičajena tri djelokruga – dječjih vrtića, skrbi za starije osobe i različitih malih područja usluga za problematične skupine."

Socijalne usluge igraju ključnu preventivnu i socijalno-kohezivnu ulogu – zbog starenja stanovništva, promjena u sastavu kućanstava, povećanog sudjelovanja žena na tržištu rada, potreba za tim uslugama raste. Ujedno, potreba za socijalnim uslugama porasla je i zbog ekonomske krize zato što one mogu ublažiti učinke krize na pojedince te ih potaknuti na brži povratak u svijet rada. OCD-i pridonose integraciji postojećih socijalnih usluga, a ta integracija pridonosi unapređenju pristupa socijalnim pravima, smanjuje socijalnu isključenost ranjivih društvenih skupina te pridonosi općem cilju jačanja socijalne kohezije. Socijalna kohezija jedan je od vrlo važnih elemenata ekonomskog i društvenog razvoja svake zemlje jer teži učinkovitom pristupu gospodarskim resursima; omogućuje razvoj individualnih, skupnih ljudskih potencijala i cjelovitog društvenog potencijala, a time se pokreće daljnji razvoj društva u kulturnom, gospodarskom ili drugom pogledu. Jedan od najvažnijih elemenata, odnosno vrijednosti dobro uređenog društva na kojima se temelji socijalna kohezija, jest socijalni kapital, sociokulturni ili društveni kapital. Prema teoriji socijalnog kapitala i rezultatima istraživanja u državama zapadne demokracije – horizontalne društvene interakcije učvršćuju društveno povjerenje, jačaju društvene veze te proširuju društvene identitete, a to pridonosi integraciji pluralnog društva.

Socijalni kapital uključuje sudjelovanje građana u radu udruga, članstvo u sindikalnim organizacijama, rad u vjerskim zajednicama, druženja u hobističkim klubovima, dobrosusjedske odnose i slično.

S obzirom na aktualne promjene pristupa pružanju socijalnih usluga u Republici Hrvatskoj, pri čemu se RH opredijelila za decentralizaciju i deinstitucionalizaciju usluga za koje država nema dovoljno ljudskih resursa, ili postoji nejednaka regionalna pokrivenost socijalnim uslugama u lokalnim zajednicama, uloga OCD-a postaje još važnija. Stoga je potrebno jačati kapacitete OCD-a za pružanje socijalnih usluga. Socijalne usluge koje pružaju OCD-i potrebno je uskladiti s rastom kompleksnosti potreba korisnika, uspostavom uravnotežene mreže institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi (socijalne usluge utemeljene u zajednici), razvojem usluga koje potiču zapošljavanje marginaliziranih skupina, odnosno skupina u riziku od socijalne isključenosti, razvojem socijalnog planiranja na lokalnim razinama, razvojem standarda kvalitete socijalnih usluga te isticanjem potrebe za integracijom socijalnih usluga.

Neki od problema s kojima se OCD-i susreću odgovarajući na izazove razvoja socijalnih usluga odnose se na ograničene kapacitete manjih OCD-a za upravljanje projektima. Rad malih OCD-a utemeljenih u lokalnoj zajednici često je smješten u slabije razvijenim područjima s ograničenim pristupom potrebnim izvorima financiranja/sufinanciranja većih projekata; usto, ograničen je nedovoljno razvijenim ljudskim resursima za pružanje profesionaliziranih socijalnih usluga, kao i nedovoljno razvijenom infrastrukturom za održivi razvoj OCD-a na lokalnim razinama.

Iako postoje zakonski preduvjeti da organizacije civilnog društva pružaju socijalne usluge, potrebno je raditi na podizanju javne svijesti o ulozi OCD-a u ovom području, posebno na lokalnoj razini, kako bi se osigurala održivost pružanja usluga, ali i iskoristili potencijali OCD-a u procesima lokalnog socijalnog planiranja – u kojima bi, uz jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i javnih institucija koje djeluju na razini lokalne zajednice, OCD-i trebali biti ravnopravan partner u određivanju prioriteta razvoja socijalnih usluga.

Dodatan problem s kojim se organizacije civilnoga društva susreću prigodom pružanja socijalnih usluga u području obrazovanja odraslih jest nemogućnost izdavanja javne isprave za polaznike koji pohađaju verificirane programe koje provode OCD-i zbog ograničenja sadržanih u Zakonu o obrazovanju odraslih, uslijed čega je suženo njihovo područje djelovanja pa ne mogu jamčiti održivost svojih programa. Posljednjih nekoliko godina (s obzirom na proces pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji i otvaranje mogućnosti sufinanciranja projekata kroz IPA programe), taj problem postaje sve istaknutiji s obzirom na povećanje aktivnosti organizacija civilnoga društva u području priprema osoba u riziku od socijalne isključenosti za tržište rada. Kroz projekte EU-a udruge razvijaju programe i usluge, koji su dobri i potrebni zajednici ili određenoj skupini, ali njihova održivost često dolazi u pitanje zbog neusklađenosti politike financiranja iz fondova EU-a i državnog proračuna.

S obzirom na to da je volonterstvo jedan od najsnažnijih elemenata koji pridonose razvoju i oblikovanju demokratskih promjena u svakom društvu te gospodarskom razvoju zemlje, a volonterske aktivnosti ključne su za promociju aktivnog građanstva (o čemu je bilo riječi u II. tematskom području Strategije), potrebno je jačati napore u promoviranju volonterskog rada i tako pridonijeti socijalnoj uključenosti korisnika njihovih usluga.

Volonterstvo postoji u različitim oblicima diljem Europe, što odražava različitost pristupa i tradicija u državama članicama Europske unije. Ipak, svi ti oblici imaju neke zajedničke karakteristike. Manifest za volonterstvo u Europi (European Volunteer Centre, 2007.) govori o volontiranju kao aktivnosti koja se poduzima slobodnom voljom pojedinca te osobnim izborom i motivacijom; bez želje za financijskom dobiti; u organiziranom okruženju, u želji da se pomogne drugim osobama i društvu u cjelini pridonoseći zajedničkim vrijednostima, bez osobnih interesa.

Bez obzira na različite tradicije i kulturološke prilike, volonterski rad sve se više prepoznaje kao važan katalizator zapošljavanja i socijalnog uključivanja marginaliziranih društvenih skupina (zato što pomaže stvaranju odnosa među pojedincima, pridonosi širenju njihove socijalne mreže te stjecanju novih znanja i vještina, ali i približava korisničku perspektivu u pružanje socijalnih usluga kroz aktivno uključivanje volontera iz zajednice, čime se pridonosi socijalnom uključivanju korisnika socijalnih usluga). Prema podacima CIVICUS-ova indeksa civilnog društva u Hrvatskoj, tek je 17 posto hrvatskih građana učlanjeno u OCD-e, a u prosjeku manje od 7 posto populacije obavlja neki dobrovoljni neplaćeni rad, pri čemu volontiranje nije prepoznato kao vrlina u širem društvu. Osim toga, identificiran je problem zatvorenosti socijalnih i zdravstvenih ustanova za uključivanje volontera u njihov rad, pri čemu OCD-i često služe kao posrednici između ustanova i potencijalnih volontera. Potreba za izgradnjom kapaciteta za inkluzivno volontiranje temeljeno je na iskustvima prema kojima uključivanje socijalno isključenih korisnika u volontiranje znači i kraj njihove osobne izolacije te dovodi do osnaživanja pojedinaca, pomaganja drugim ljudima, razvijanja socijalnih i radnih vještina te unapređenja zapošljivosti. Ujedno je prisutan problem nedostatka kapaciteta OCD-a općenito za razvoj kvalitetnih i održivih programa uključivanja volontera.

2. Socijalne inovacije i razvoj socijalnog poduzetništva

Uz razvoj socijalnih usluga, organizacije civilnoga društva mogu pridonijeti društveno-ekonomskom razvoju incirajući različite oblike socijalnih inovacija, a posebno razvijajući socijalno poduzetničke inicijative.

Socijalne inovacije u Hrvatskoj nisu dovoljno razvijene: iako su organizacije civilnoga društva razvile neka rješenja i primjere dobre prakse koji se mogu smatrati socijalno inovativnima, ti primjeri nisu dokumentirani i ne postoje analize postojećih socijalnih inovacija zbog čega je teško govoriti o njihovom utjecaju na unapređenje kvalitete života građana Republike Hrvatske. Važnost koncepta socijalne inovacije na razini sustava još uvijek nije dovoljno prepoznata i stoga je potrebno raditi na uvažavanju njene vrijednosti kao sredstva koje može dovesti do pozitivnih društvenih promjena i mogućnosti djelovanja u mnogim posebno važnim područjima poput zapošljavanja, siromaštva, starenja, obiteljske i stambene politike.

Socijalno poduzetništvo je povijesno vezano uz organizacije u lokalnoj zajednici (*grass-roots* organizacije) i zadruge. Sustav vrijednosti i načela djelovanja kojima se rukovode udruge poslužio je za osmišljavanje suvremenih koncepata socijalnog poduzetništva. Prožeto vrijednostima civilnoga društva, socijalno poduzetništvo razvija nov, prilagodljiv model za održivi razvoj – razvojnim modelima pristupa na poduzetnički način i pridonosi općem društvenom razvoju.

Iako se Republika Hrvatska tek treba kroz planiranu buduću Strategiju za razvoj socijalnog poduzetništva jasnije opredijeliti za definiciju (ali i pojam: socijalno/društveno/neprofitno poduzetništvo te dodatna normativna rješenja koja bi potaknula veći zamah u razvoju socijalnog

poduzetništva), prevladava shvaćanje da se socijalnim poduzetništvom smatra rješavanje društvenih problema poduzetničkim metodama, vodeći računa o održivom razvoju i primjenjujući sustav demokratskog donošenja odluka (uz solidarnost i uzajamnu pomoć). Većinu onoga što u RH smatramo dobrim primjerima socijalnog poduzetništva pokrenule su upravo organizacije civilnoga društva (bilo osnivanjem izdvojene pravne osobe, najčešće zadruge ili trgovačkog društva, koja svoju dobit vraća OCD-u koji ju je osnovao; bilo organiziranjem socijalno poduzetničke inicijative u okviru djelovanja same organizacije – kao jedne od aktivnosti koju organizacija provodi kako bi osigurala samo-održivost, ali i organiziranjem edukacije za pojedince i organizacije koje su zainteresirane za razvoj socijalnog poduzetništva). Raznoliki su pojavni oblici hrvatskih socijalnih poduzetnika – od institucionalnih (razvijena socijalna poduzetništva kroz pravni okvir udruga, zadruga, trgovačkih društava), do područja koja pokrivaju (pružanje intelektualnih usluga, proizvodna djelatnost, poljoprivreda, turizam, kultura i dr.), načina na koji pridonose rješavanju društvenih problema (zapošljavanjem skupina u riziku od socijalne isključenosti ili pružanjem usluga za socijalno osjetljive skupine, očuvanjem prirodnih resursa, promicanjem regionalnog razvoja i oživljavanjem resursa lokalnih zajednica u kojima djeluju).

Kada se govori o socijalnom poduzetništvu u Hrvatskoj treba imati u vidu i bogatu tradiciju učeničkog zadrugarstva u osnovnim i srednjim školama i ustanovama koje skrbe o djeci i mladima i u kojima djeluje više od 300 učeničkih zadruga. Kroz hrvatski model učeničkog zadrugarstva mladi zadrugari stječu temeljne "kreposti poduzetnika" kao što su marljivost, radinost, razboritost u preuzimanju rizika, dostojnost povjerenja i vjernost u međuljudskim odnosima, snaga u provedbi teških i bolnih odluka nužnih za zajednički rad i za prevladavanje nevolja, što može poslužiti kao dodatan poticaj razvoju socijalnog poduzetništva.

OCD-i se u svojem radu susreću s teškoćama nedostatnih znanja i vještina iz područja upravljanja, financiranja, pravnih aspekata poslovanja i marketinga socijalno-poduzetničkih inicijativa kao i nedostatka financijskih sredstava za razvoj socijalnog poduzetništva – početnih sredstava i sredstava za širenje poslovanja. Postoji opće nerazumijevanje pojma socijalnog poduzetništva u bankarskom sustavu, zbog čega su vrlo rijetki slučajevi odobravanja zajmova za OCD-e koji pokreću nove poslove utemeljene na socijalno-poduzetničkim načelima. Dodatan izazov predstavlja dosadašnje nerazumijevanje tijela državne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave o tome kako OCD-i mogu biti inicijatori socijalno-poduzetničkih aktivnosti, pri čemu su često nastajali problemi u provedbi i izostajao snažniji poticaj razvoju socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj.

Kako bi se što kvalitetnije osmislile aktivnosti usmjerene razvoju socijalnog poduzetništva, prilagođene potrebama i kontekstu hrvatskoga društva, potrebno je provesti dodatne analize/istraživanja o trenutačnom stanju, razvojnim potencijalima i društvenom utjecaju socijalnog poduzetništva. Poseban izazov za OCD-e moglo bi biti zadržavanje ravnoteže između postizanja vizije i misije OCD-a i potreba u odnosu na kreiranje stabilnih izvora financiranja te želje za kreiranjem novih vrijednosti razvojem socijalnog poduzetništva.

CILJEVI

- **osigurati održivost socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva**
- **razviti sustav praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva**

- unaprijediti prepoznatost uloge volontiranja u pružanju socijalnih usluga
- povećati vidljivost djelovanja organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja
- podupirati razvoj i značaj socijalnih inovacija za društveno-ekonomski razvoj
- stvoriti normativni i institucionalni okvir za razvoj socijalnog poduzetništva
- razviti socijalno poduzetništvo kao polugu društvenog razvoja i smanjenja siromaštva
- informirati opću javnost o temama u vezi sa socijalnim poduzetništvom
- povećati udio zaposlenih u organizacijama civilnoga društva

MJERA 14. USPOSTAVITI KVALITETAN OKVIR ZA ODRŽIVOST SOCIJALNIH USLUGA KOJE PRUŽAJU ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 6 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 14.1.	Odrediti kriterije i mjerila za utvrđivanje cijena socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. osnovana radna skupina koja će izraditi metodologiju za utvrđivanje cijena socijalnih usluga za odabranu prioritetnu ciljanu skupinu 2. izrađena metodologija za utvrđivanje cijena socijalnih usluga za odabranu prioritetnu ciljanu skupinu koja će poslužiti kao ogledni primjer za donošenje pravilnika koji bi uredio Metodologiju za utvrđivanje cijena socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska i jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te cijenu usluga koje pružaju OCD-i i druge pravne i fizičke osobe koje se plaćaju iz državnog proračuna

Provedbena aktivnost 14.2.	Donijeti pravilnik kojim se uređuje metodologija za utvrđivanje cijena socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska i jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te cijena usluga koje pružaju OCD-i i druge pravne i fizičke osobe koje se plaćaju iz državnog proračuna
Nositelji:	MSPM
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	ožujak 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji	1. donesen pravilnik, sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi

provedbe:	2. sustav financiranja OCD-a koji pružaju socijalne usluge osigurava primjerenu razinu kvalitete usluga, ali i primjerene organizacijske uvjete za njihovo kontinuirano pružanje i održivost djelovanja pružatelja usluga 3. cjenik usluga koje pružaju OCD-i usklađen je s cjenikom usluga ustanova socijalne skrbi i privatnog sektora s kojima država ugovara pružanje socijalnih usluga

Provedbena aktivnost 14.3.	Informiranje OCD-a o standardima kvalitete socijalnih usluga
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. proveden ciklus informiranja OCD-a o standardima kvalitete na razini županija uključujući i predstavnike JLS-a i OCD-a – broj uključenih županija i JLS-a te OCD-a 2. broj OCD-a uključenih u ciklus informiranja o standardima kvalitete socijalnih usluga 3. broj predstavnika OCD-a uključenih u ciklus informiranja o standardima kvalitete socijalnih usluga

Provedbena aktivnost 14.4.	Osiguranje sustavne i široke primjene standarda kvalitete socijalnih usluga od strane OCD - izvaninstitucionalnih pružatelja socijalnih usluga
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	ožujak 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. definirana i provedena procedura licenciranja pružatelja usluga u skladu sa standardima kvalitete socijalnih usluga 2. primjena standarda kvalitete socijalnih usluga u sklopu dodjele i praćenja bespovratnih sredstava iz državnog proračuna i sredstava od igara na sreću za udruge koje pružaju socijalne usluge, temeljem uvođenja odredbi o obvezi primjene standarda u ugovore o financiranju između TDU-a i udruga 3. broj ugovorenih pružatelja izvaninstitucionalnih usluga financiranih iz državnog proračuna na kraju svake kalendarske godine u kojoj se primjenjuju standardi 4. povećano zadovoljstvo korisnika kvalitetom socijalnih usluga u odnosu na početno stanje (2012.) temeljem upitnika o zadovoljstvu uslugama u sklopu praćenja primjene standarda na razini pojedinih pružatelja usluga za svaku kalendarsku godinu. 5. broj pružatelja socijalnih usluga koji se pozitivno izjašnjavaju o primjeni standarda kao uporištu planiranja i pružanja kvalitetne

	usluge korisnicima u odnosu na početno stanje (2012.) za svaku kalendarsku godinu

Provedbena aktivnost 14.5.	Uključiti OCD-e u planiranje i razvoj mreže socijalnih usluga i ostvarivanje prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na lokalnim razinama sukladno odredbama Zakona o socijalnoj skrbi
Nositelji:	MSPM, JLPS
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. doneseni socijalni planovi o djelatnosti socijalne skrbi za područja jedinica područne (regionalne) i jedinica lokalne samouprave 2. opseg i kvaliteta uključenosti organizacija civilnoga društva proces izrade socijalnih planova (broj uključenih u svaki proces planiranja; zadovoljstvo uključenih organizacija procesom i ishodima socijalnog planiranja) 3. uspostavljeni i funkcionalni međusektorski mehanizmi za koordinaciju provedbe socijalnih planova na razini županija koji uključuju i OCD-e 4. broj OCD-a pružatelja socijalnih usluga koje su uključene u mrežu socijalnih usluga na području Republike Hrvatske, odnosno JLPS-e

Provedbena aktivnost 14.6.	Unaprijediti kapacitete OCD-a za provedbu projekata pružanja socijalnih usluga, posebno onih financiranih sredstvima EU-a
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	NZRCD
Rok za početak provedbe:	lipanj 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. osiguran sustav podrške OCD-ima u procesu prijave i provedbe projekata financiranih iz lokalnih, nacionalnih i izvora EU-a 2. broj regionalnih i županijskih mreža potpore OCD-ima koje pružaju tehničku podršku OCD-ima za prijavu i provedbu projekata iz lokalnih, nacionalnih i izvora EU-a 3. broj organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga koje su prošle edukaciju za upravljanje projektom ciklusom 4. broj organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga koje su se prijavile na natječaje financirane sredstvima EU-a 5. broj organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga koje su uspješno provele projekte financirane sredstvima EU-a

MJERA 15. POTICATI I RAZVIJATI VOLONTERSKE PROGRAME U ORGANIZACIJAMA/USTANOVAMA PRUŽATELJIMA SOCIJALNIH USLUGA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 15.1.	Razviti kvalitetne volonterske programe u okviru organizacija/ustanova pružatelja socijalnih usluga
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	Hrvatska mreža volonterskih centara
Rok za početak provedbe:	lipanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj volontera uključenih u volonterske aktivnosti organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga 2. broj volontera uključenih u rad ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova – pružatelja socijalnih usluga 3. broj i vrsta volonterskih programa organizacija civilnoga društva – pružatelja socijalnih usluga 4. broj i vrsta volonterskih programa ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova pružatelja socijalnih usluga 5. uspostavljen kontinuiran sustav izobrazbe u području menadžmenta volontera za OCD-e pružatelje socijalnih usluga i ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova – pružatelja socijalnih usluga

Provedbena aktivnost 15.2.	Izgraditi kapacitete za razvoj programa inkluzivnog volontiranja
Nositelj:	MSPM
Sunositelj:	Hrvatska mreža volonterskih centara
Rok za početak provedbe:	ožujak 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađena metodologija za prikupljanje podataka o broju pripadnika osoba u riziku od socijalne isključenosti uključenih u programe volontiranja 2. broj pripadnika osoba u riziku od socijalne isključenosti uključenih u programe volontiranja organizacija civilnog društva i javnih ustanova 3. uspostavljen kontinuiran sustav izobrazbe u području inkluzivnog volontiranja za OCD-e pružatelje socijalnih usluga i ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova pružatelja socijalnih usluga

MJERA 16. OSNAŽITI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U SUSTAVU OBRAZOVANJA ODRASLIH

Ova mjera realizirat će se kroz 1 provedbenu aktivnost.

Provedbena aktivnost 16.1.	Omogućiti OCD-ima da polaznicima programa koji su s uspjehom završili njihove verificirane programe obrazovanja odraslih izdaju javne isprave
Nositelj:	MZOS
Sunositelj:	ASOO
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013., učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. Izmjena Zakona o obrazovanju odraslih i pravilnika kojima se reguliraju uvjeti i način verificiranja programa, način izdavanja javne isprave, način vođenja andragoške dokumentacije i način vođenja evidencije o obrazovanju odraslih od strane OCD-a

MJERA 17. POTICATI RAZVOJ SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 17.1.	Izraditi analizu stanja i perspektive doprinosa OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva
Nositelji:	MRMS
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	ožujak 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedena analiza resursa i potencijala za razvoj socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj 2. izrađena analiza trenutnog stanja i perspektive razvoja zakonodavstva u zemljama članicama EU-a, uz preporuke razvoja modela primjerenog hrvatskom kontekstu

Provedbena aktivnost 17.2.	Osigurati aktivno sudjelovanje OCD-a u procesu izrade Strategije za razvoj socijalnog poduzetništva te potrebnog zakonskog, institucionalnog i financijskog okvira za razvoj socijalnog poduzetništva, posebice u dijelu koji se odnosi na OCD-e
Nositelj:	MRMS
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. donesena Strategija za razvoj socijalnog poduzetništva za razdoblje 2013.–2016. te potrebni zakonski, institucionalni i

	financijski okvir za razvoj socijalnog poduzetništva 2. u izradi Strategije aktivno su i ravnopravno sudjelovali svi zainteresirani dionici iz javnog sektora, civilnoga društva, poduzetništva i akademske zajednice

MJERA 18. OSIGURATI ODRŽIVOST SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH INICIJATIVA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 18.1.	Osigurati sustav financijskih poticaja razvoju socijalno-poduzetničkih inicijativa OCD-a
Nositelj:	MPO
Sunositelji:	MRMS, MSPM, UZUVRH
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj raspisanih natječaja iz Državnog proračuna za pokretanje, postizanje i održavanje likvidnosti socijalno-poduzetničkih inicijativa 2. osnovan Fond za razvoj socijalnog poduzetništva 3. raspisani natječaji iz sredstava EU-a za poticanje razvoja socijalnog poduzetništva u području socijalnog uključivanja 4. provedena analiza fiskalnih i drugih olakšica za poticanje razvoja socijalnog poduzetništva

Provedbena aktivnost 18.2.	Osigurati sustav podrške za socijalno-poduzetničke inicijative OCD-a te podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru
Nositelj:	MPO
Sunositelj:	NZRCD
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. razvijena infrastruktura za pružanje podrške razvoju i održivosti socijalno-poduzetničkih inicijativa te podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru 2. broj pokrenutih obrazovnih i specijalističkih programa u sklopu postojećih sveučilišta, veleučilišta i poslovnih škola koji se bave temom socijalnog poduzetništva te društvenih inovacija 3. broj održanih radionica, seminara i programa na temu socijalnog poduzetništva i društvenih inovacija u organizaciji OCD-a 4. broj sudionika programa razvoja socijalnog poduzetništva koji su po završetku programa pokrenuli socijalno-poduzetničku inicijativu

MJERA 19. PODIZATI JAVNU SVIJEST O ULOZI OCD-a U DRUŠTVENO-EKONOMSKOM RAZVOJU

Ova mjera realizirat će se kroz 3 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 19.1.	Provedba informacijskih i edukacijskih aktivnosti usmjerenih na doprinos OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva
Nositelj:	MRMS
Sunositelji:	MSPM, UZUVRH, NZRCD, OCD
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj javnih događanja organiziranih na temu socijalnog poduzetništva (sajmovi, konferencije i sl.) 2. broj medijskih izvještaja na temu socijalnog poduzetništva 3. broj državnih i javnih službenika, stručne i akademske javnosti te privatnog profitnog sektora informiranih na temu socijalnog poduzetništva

Provedbena aktivnost 19.2.	Poticati javnu promidžbu primjera dobre prakse OCD-a koji provode socijalno-poduzetničke inicijative
Nositelj:	MRMS
Sunositelji:	MSPM, UZUVRH, NZRCD, OCD
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. dodjela nagrade OCD-ima za inicijative socijalnog poduzetništva 2. broj javnih skupova (konferencije, tribine, okrugli stolovi i sl.) kako bi se promovirale socijalno-poduzetničke inicijative OCD-a 3. broj sudionika javnih skupova (konferencija, tribina, okruglih stolova i sl.) na temu socijalnog poduzetništva

Provedbena aktivnost 19.3.	Osigurati javno predstavljanje ugovorenih projekata i programa organizacija civilnog društva u području društveno-ekonomskog razvoja
Nositelji:	TDU, JLPS
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj TDU-a i JLPS-a koji su organizirali javno predstavljanje ugovorenih projekata i programa 2. broj OCD-a koji su sudjelovali u javnom predstavljanju ugovorenih projekata i programa

MJERA 20. PROMOVIRATI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U RAZVOJU SOCIJALNIH INOVACIJA

Ova mjera realizirat će se kroz 1 provedbenu aktivnost.

Provedbena aktivnost 20.1.	Izraditi analizu stanja i promovirati doprinos OCD-a razvoju socijalnih inovacija
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	NZRCD
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	75.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. provedena analiza postojećih primjera socijalnih inovacija u Hrvatskoj 2. jednom godišnje dodijeljene nagrade inovativnim prijedlozima rješavanja društvenih problema u Republici Hrvatskoj koji uključuju i osnovni prikaz modela provedbe predložene socijalne inovacije

MJERA 21. PROMOVIRATI DOPRINOS ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA ZAPOŠLJAVANJU

Ova mjera realizirat će se kroz 3 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 21.1.	Poticati zapošljavanje u OCD-ima provoditeljima projekata i programa financiranih iz nacionalnih i EU izvora financiranja
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	TDU-i davatelji bespovratnih sredstava, MRMS, MZOS, MSPM
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. izrađene upute davateljima bespovratnih sredstava o potrebi zapošljavanja stručnih osoba u OCD-ima na provedbi projekata i programa financiranih iz nacionalnih i EU izvora financiranja 2. uvjetima natječaja propisani uvjeti za zapošljavanje u OCD-ima na provedbi projekata 3. broj zaposlenih u OCD ima provoditeljima projekata i programa financiranih iz nacionalnih i EU izvora financiranja

Provedbena aktivnost 21.2.	Poticati razvoj projekata i programa OCD-a usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina
Nositelji:	TDU-i davatelji bespovratnih sredstava, MRMS, MZOS, MSPM
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano

Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj raspisanih natječaja usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina 2. broj projekata i programa OCD-a usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina

Provedbena aktivnost 21.3.	Osigurati uvjete za veću uključenost organizacija civilnoga društva u mjere aktivne politike tržišta rada
Nositelji:	MRMS, HZZ
Sunositelj:	UZUVRH
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. OCD-i uvršteni u moguće poslodavce kod kojih je moguća primjena mjera aktivne politike zapošljavanja 2. broj OCD-a koji su uključeni u programe Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje kao organizatori javnih radova

IV. DJELOVANJE I DALJNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

U suvremenom društvu 21. stoljeća svjedoci smo interaktivnog, multiplicirajućeg i kohezivnog procesa u razvoju, provedbi i nadzoru javnih politika gdje tradicionalni okviri (granice) pojedinih politika nisu jasno izraženi i prelijevaju se iz jedne u drugu politiku, pa konstruktivna koordinacija i suradnja svih subjekata u društvu postaje neminovna. Također, razvoj i djelovanje civilnoga društva u RH ne događa se unutar tradicionalnih, nacionalnih granica pa ga nije moguće promatrati kao izoliran proces, izvan međunarodnog konteksta. U tom smislu možemo prepoznati najmanje tri paralelna procesa koji se međusobno prepleću i dopunjuju.

i) Proces globalizacije neminovno utječe na razvoj civilnoga društva pa ga treba promatrati u širem kontekstu međunarodnih odnosa tj. u kontekstu nadilaženja tradicionalne uloge države te učestale internacionalizacije unutarnjih problema i izazova. U tom smislu, tradicionalnom pristupu međunarodnih odnosa kao što su sigurnost, diplomacija i trgovina priključen je čitav spektar različitih tema kao što su: promocija i zaštita ljudskih prava, zaštita okoliša, borba protiv siromaštva, zaštita ljudskog zdravlja (borba protiv širenja zaraznih bolesti, jednaka dostupnost liječenja, jednaka dostupnost kvalitete zdravstvene usluge) itd. Nadalje, pored povećanog broja tema u međunarodnom kontekstu, proces uključuje širok (povećan broj) krug subjekata koji su uključeni na dva načina: oni koji utječu na rješavanje određenog pitanja i/ili izazova ili oni koji su predmet utjecaja zbog poduzetih aktivnosti (na njih se utječe). Pritom se dosadašnji

tradicionalni, formalni oblici komunikacije u međunarodnim (diplomatskim) odnosima sve više otvaraju prema djelovanju OCD-a i njihovom aktivnom angažmanu, koji je jasno prepoznat. Prateći svjetske trendove i aktivnu uključenost civilnoga društva u državama višestoljetne demokracije, civilno društvo u Hrvatskoj, poglavito OCD-ovi, sve se aktivnije uključuje u mehanizme prevencije, razrješavanja ili upravljanja regionalnim i/ili globalnim problemima i izazovima. Zahvaljujući tendenciji prekograničnog formalnog i neformalnog umrežavanja i suradnje na projektima od zajedničkog interesa, OCD-i imaju snažan potencijal za poticanje razvoja regionalne suradnje i dobrosusjedskih odnosa.

ii) S druge strane, u Hrvatskoj smo proteklih desetak godina svjedoci intenzivnog i ubrzanog procesa europskih integracija u sklopu kojeg su pokrenute sveobuhvatne reforme svih segmenata hrvatskoga društva (horizontalna razina) ali i brojne sektorske reforme (vertikalna razina). Specifičnost je tog procesa prelijevanje njegovih različitih segmenata u širi društveno-politički kontekst, neposredno uključivanje i drugih subjekata društva, kao i ostvarene nesporne promjene u gotovo svim segmentima društva. Stoga, uključenost civilnoga društva u RH ne treba promatrati samo na razini provedbe i/ili nadzora procesa usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a u okviru sektorskih reformi, već i u širem kontekstu prihvaćanja europskih standarda u svim segmentima društva kroz njegovu sveobuhvatnu reformu. Štoviše, specifičnost, neprocjenjiva vrijednost i nezamjenjiva uloga OCD-a sadržana je u njihovu komuniciranju europskih tema građanima.

iii) Dodatno, članstvo u EU-u od sredine 2013. daje dodatnu notu budućoj ulozi civilnoga društva u Hrvatskoj, kako u okviru EU-a, tako i u okviru intenzivne suradnje s trećim zemljama izvan EU-a, poglavito zemljama jugoistočne Europe. Izazovi članstva u EU pretpostavljaju aktivnu uključenost cjelokupnog društva u sve razine funkcioniranja EU-a (što uključuje utjecaj na oblikovanje politika na razini EU-a zastupajući nacionalne interese i pozicije, ali i kvalitetan prijenos i provedbu politika EU-a na nacionalnoj razini). S tim u vezi, velika su očekivanja od OCD-a u pogledu aktivnog sudjelovanja u procesu donošenja odluka, učinkovitoj provedbi javnih politika kroz djelovanje u lokalnom (nacionalnom), europskom i širem međunarodnom kontekstu te daljnjem jačanju vlastitih administrativnih kapaciteta.

Imajući u vidu izazove koji proizlaze iz suvremenih odnosa u međunarodnom okruženju, kao i potencijal civilnoga društva da se djelotvorno uključi u njihovo rješavanje, strateški je cilj Vlade stvarati preduvjete za aktivan doprinos OCD-a kao vjerodostojnog i neophodnog partnera u provedbi ciljeva vanjske politike kroz mehanizme prevencije, razrješavanja ili upravljanja regionalnim i/ili globalnim procesima, kao i aktivnu ulogu OCD-a u procesu pristupanja te članstva u EU-u te uključivanje OCD-a u procese djelovanja RH u međunarodnoj razvojnoj suradnji.

1. Uključenost OCD-a u provedbi ciljeva vanjske politike kroz mehanizme prevencije, razrješavanja ili upravljanja regionalnim i/ili globalnim procesima

Proces globalizacije te suvremeni svjetski politički, vojni i gospodarski procesi kao i skorašnje članstvo u EU-u sve više dovode u žižu interesa građana područje vanjske politike i međunarodnih odnosa. To se osobito očituje pojačanim interesom građana RH za javnim raspravama o određenim vanjskopolitičkim prioritetima RH.

Stoga, polazeći od pretpostavke da je vanjska politika neposredno važna za sve građane i da Vlada ima ulogu koordinatora s isključivim ovlastima odlučivanja u ograničenom broju područja, izražena je potreba za tješnjom suradnjom OCD-a i Vlade (konceptom tzv. socijalne diplomacije OCD-i pridonose oblikovanju i provedbi ciljeva vanjske politike). Također, imenovanje i aktivno sudjelovanje predstavnika OCD-ova u predstavničkim i izvršnim tijelima međunarodnih organizacija također se percipira kao vanjskopolitički (diplomatski) angažman RH.

Također, s ciljem provedbe aktivne vanjskopolitičke uloge RH koja naglašeno reflektira stavove građana, komparativna prednost OCD-a leži u fleksibilnosti i sposobnosti brzog reagiranja u akutnim situacijama što pridonosi učinkovitosti provedbe nacionalnih programa i jačanju prisutnosti RH u socijalnoj sferi međunarodnih odnosa (kulturne i obrazovne aktivnosti, potpora demokratskim promjenama, pružanje humanitarne pomoći i sl).

2. Uloga OCD-a u procesu pristupanja te članstva RH u EU-u

i) Proces globalizacije, pa tako i proces europskih integracija te skorašnje članstvo u EU važan su doprinos razvoju i sazrijevanju cjelokupnoga hrvatskog društva posljednjih desetak godina. Naime, proces usklađivanja nacionalnoga zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a te prihvaćanje europskih standarda ogleda se u političkim, gospodarskim i svim ostalim društvenim procesima.

Nadalje, sveobuhvatnost procesa europskih integracija uključuje gotovo sve sektore u kojima OCD-i djeluju kao aktivni sudionici. Stoga se proces pristupanja EU-u može promatrati kao *spiritus movens* daljnjeg razvoja procesa dobrog upravljanja, kulture dijaloga i uobičajene prakse procesa savjetovanja između Vlade i nevladinog sektora. Evidentna je uključenost predstavnika OCD-a u rad tijela koja su činila strukturu za vođenje pregovora o pristupanju RH EU-u, pri čemu su prepoznati kao važan partner Vladi i bitan multiplikator u komuniciranju europskih tema građanima (Komunikacijska strategija informiranja hrvatske javnosti o procesu pristupanja EU-u koju je Hrvatski sabor usvojio 27. siječnja 2006.), kako u pitanju tehničke razine prilagodbe standardima EU-a tako i za osiguravanje transparentnosti procesa prilagodbe.

Potporu jačanju dijaloga civilnoga društva RH i EU-a Vlada je pružila i osnutkom Zajedničkog savjetodavnog odbora između Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora i RH, koji ima važnu ulogu u promicanju stajališta civilnoga društva.

Konačno, OCD-i imaju važnu ulogu u programiranju i provedbi programa pretprijetne pomoći EU-a pa je njihovo pravodobno uključivanje važno i zbog odgovarajuće pripreme za učinkovito korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Uniji, pogotovo Europskoga socijalnog fonda. Od potpisivanja Ugovora o pristupanju, na dan 9. prosinca 2011., do dana pristupanja EU-u, predviđenog za 1. srpnja 2013., Hrvatska ima položaj države pristupnice te je potreban daljnji angažman svih dionika, posebice OCD-a, radi ostvarivanja što bolje pripremljenosti za fazu članstva.

ii) Članstvo RH u EU-u od 1. srpnja 2013. bitna je promjena kako za građane RH, tako i za sve aktere u procesu donošenja odluka na nacionalnoj razini, kao i u procesu provedbe i nadzora provedbe donesenih akata. Naime, pored kompleksnosti funkcioniranja i interakcije javne uprave i građana, dodaje se još kompleksnija europska dimenzija (dimenzija Unije) u procesu donošenja odluka. I u tom smislu OCD-i su prepoznati kao dragocjen partner u formuliranju

(proces donošenja odluka na razini Unije) i provedbi cjelokupnog procesa europskih poslova u RH (transpozicija u nacionalno zakonodavstvo i provedba).

Operativno, OCD-i se mogu uključiti na više razina koje čine zaokruženu cjelinu funkcioniranja u uvjetima članstva u EU-u: na nacionalnoj (prigodom formuliranja nacionalnog stajališta), na europskoj (prilikom formuliranja prijedloga pravnog akta) te ponovno na nacionalnoj razini (pri transpoziciji i nadzoru njegove provedbe u duhu europskih standarda).

Također je od posebne važnosti pozicioniranje hrvatskih OCD-a u europskim okvirima, a što pridonosi ugledu OCD-a i same države. Stoga, prepoznatljivo pozicioniranje („brendiranje“) u prvim godinama EU članstva treba biti jedan od prioriteta RH – na svim razinama i po svim pitanjima relevantnima za članstvo. Aktivno sudjelovanje OCD-a pridonosi pozicioniranju hrvatskih OCD-ova kako u središnjici (Bruxellesu), tako i u prenošenju pozitivne prakse iz područja zagovaranja OCD-a (socijalna politika, zdravstvo, ljudska prava, te nadzora provedbe nacionalnog i/ili europskoga zakonodavstva) na susjedne i druge zemlje iz bližeg i/ili daljeg okruženja.

3. Uključivanje OCD-a u procese djelovanja RH na području međunarodne razvojne suradnje

Civilno društvo važan je promotor demokracije, socijalne pravde i ljudskih prava kao i čimbenik formuliranja politike međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske, te pripreme i provedbe konkretnih programa. To upućuje na potrebu suradnje s OCD-ima u kontekstu njihova uključivanja u procese provedbe uspostavljenih zakonodavnih i strateških okvira u području međunarodne razvojne suradnje. Uključivanje OCD-a u pružanje međunarodne razvojne suradnje RH poželjno je i nužno s obzirom na specifičnu *know how* poveznicu koju imaju s ljudima i problemima na terenu, a koja pruža bolji uvid u potrebe te ujedno povezanost s međunarodnim partnerima i zemljama u razvoju. OCD-i također posjeduju specifična iskustva rada u RH iz postkonfliktnog razdoblja koja mogu pomoći zemljama u razvoju.

Od Republike Hrvatske, buduće članice Europske unije, očekuje se prihvaćanje obveze pomaganja ljudima i organizacijama zemalja u razvoju sa svrhom poboljšanja uvjeta života pružanjem financijske ili druge vrste potpore. U tom smislu, potrebno je započeti s aktivnijim promišljanjem o uključivanju OCD-a u provedbu međunarodne razvojne suradnje RH. Inicijativa osnivanja Platforme OCD-a za suradnju u području međunarodne razvojne suradnje pokret je koji bi aktivno i potpuno angažirao hrvatske OCD-e u promicanju nacionalne politike razvojne suradnje, a imao bi pozitivan utjecaj na zemlje u razvoju.

Posljednjih nekoliko godina Republika Hrvatska se aktivno uključila u procese pružanja međunarodne razvojne suradnje na globalnoj razini i razini EU-a, a s članstvom u EU-u očekuje se dodatani angažman RH na tom području. Politika međunarodne razvojne suradnje sastavni je dio hrvatske vanjske politike i postaje sve važnijom u narednom razdoblju. Prelazak iz zemlje primateljice pomoći u zemlju pružateljicu pomoći, koja je u postkonfliktnom okruženju prolazila iznimno zahtjevne procese demokratske tranzicije provodeći sveobuhvatne društveno-ekonomske i institucionalne reforme, u samo dvadeset godina od stjecanja nezavisnosti, smatra se iznimnim postignućem.

Od Republike Hrvatske kao buduće članice EU-a očekuje se prihvaćanje obveze pomaganja ljudima i organizacijama u zemljama u razvoju sa svrhom poboljšanja uvjeta života pružanjem financijske ili druge vrste potpore. S obzirom na to da civilno društvo predstavlja važan promotor demokracije, socijalne pravde i ljudskih prava, a u RH ima specifično iskustvo rada u postkonfliktnom razdoblju koje može biti od pomoći državama u razvoju, nužno je njihovo uključivanje u procese provedbe uspostavljenih zakonodavnih i strateških okvira u području međunarodne razvojne suradnje. Uključivanje OCD-a u pružanje razvojne suradnje RH poželjno je i nužno s obzirom na specifičnu poveznicu koju imaju s ljudima i problemima na terenu, a koja pruža bolji uvid u potrebe najranjivijih skupina. Ujedno OCD-i imaju sposobnost povezivanja s međunarodnim partnerima i partnerima u zemljama primateljicama pomoći.

Aktivnije promišljanje o uključivanju OCD-a u provedbu službene razvojne suradnje RH pokazuje inicijativa za osnivanje Platforme OCD-a za suradnju u području međunarodne razvojne suradnje. To je format koji bi aktivno i sveobuhvatno angažirao hrvatske OCD-e u promicanju nacionalne politike razvojne suradnje te pozitivno utjecao na zemlje primateljice pomoći. Uspostavljanje Platforme nužno je za poticanje okrupnjavanja OCD-a i pružanje podrške MVEP-u u području razvojne suradnje. Glavna zadaća Platforme jest osmišljavanje nacionalnih prioriteta u suradnji s MVEP-om i drugim relevantnim dionicima kako bi kasnije OCD-i bili relevantan partner i u njihovoj provedbi. Platforma bi također imala ulogu središnje točke kojoj se OCD-i obraćaju i koja prikuplja informacije o kapacitetima nacionalnih OCD-a za pružanje razvojne suradnje. Time bi se pripomoglo osiguravanju ne samo da se međunarodna razvojna suradnja dodjeljuje prema objektivnim kriterijima, nego da se projekti provode tako da uistinu pomažu krajnjim korisnicima i na taj način pridonose učinkovitosti pomoći.“

CILJEVI

- **unaprijediti proces savjetovanja između predstavnika OCD-a i ključnih nositelja vanjske politike o bitnim globalnim i/ili regionalnim procesima**
- **povećati razinu informiranosti građana o društveno-ekonomskim učincima EU članstva kroz djelovanje OCD-a**
- **osigurati doprinos predstavnika OCD-a pri programiranju i provedbi prepristupnih fondova EU-a, instrumenata kohezijske politike EU-a te programa EU-a kao i u izradi, provedbi i nadzoru provedbe nacionalnih strategija, programa i ostalih programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a**
- **povećati umreženost hrvatskih OCD-a na europskoj razini i unaprijediti suradnju hrvatskih i europskih OCD-a na zajedničkim projektima**
- **osnažiti i aktivno uključiti OCD-e u programiranje, provedbu i izvješćivanje o međunarodnoj razvojnoj suradnji RH te poticati njihovo umrežavanje s europskim mrežama OCD-a za pružanje međunarodne razvojne suradnje.**

MJERA 22. PROVODITI SAVJETOVANJA I RAZMJENU INFORMACIJA S OCD-ima U PODRUČJU MEĐUNARODNIH ODNOSA TE PODUPIRATI NJIHOV ANGAŽMAN U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 22.1.	Organizirati razmjene mišljenja s predstavnicima OCD-a o pojedinim aktualnim pitanjima u kontekstu međunarodnih odnosa
Nositelj:	MVEP
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj održanih sastanaka s predstavnicima OCD-a o aktualnom stanju u području međunarodnih odnosa radi razmjene mišljenja o aktivnostima

Provedbena aktivnost 22.2.	Izraditi bazu podataka o sudjelovanju predstavnika OCD-a u tijelima međunarodnih i regionalnih organizacija i institucija
Nositelji:	UZUVRH sa Savjetom za razvoj civilnoga društva, MVEP
Sunositelj:	druga resorna tijela
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013. i dalje kontinuirano
Potrebna sredstva:	15.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. izrađena online baza podataka o predstavnicima OCD-a u tijelima međunarodnih organizacija i regionalnih organizacija i institucija

MJERA 23. UNAPRIJEDITI MEHANIZAM SAVJETOVANJA S OCD-ima U PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U EU-u

Ova mjera realizirat će se kroz 1 provedbenu aktivnost.

Provedbena aktivnost 23.1.	Unaprijediti suradnju Vlade RH s OCD-ima u procesu pristupanja RH EU-u putem savjetovanja, odnosno javnih tribina, panela i rasprava, a s ciljem analize provedbe kriterija za članstvo, socio-ekonomskih učinaka kao i prednosti koje donosi članstvo u EU-u
Nositelji:	nadležni TDU-i
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj provedenih svih oblika savjetovanja na godišnjoj razini (uz opis aktivnosti)

MJERA 24. OSIGURATI DOSTUPNOST INFORMACIJA O PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVU U EU-u GRAĐANIMA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 24.1.	Organizirati javne tribine, panele, rasprave i predavanja te TV i radijske emisije na temu aktualnih događanja u EU-u i javnih politika EU-a s posljedičnim utjecajem na RH
Nositelj:	MVEP
Sunositelj:	TDU
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj organiziranih javnih tribina, panela, rasprava ili predavanja godišnje 2. broj emitiranih radijskih emisija u programu HR-a, godišnje 3. broj emitiranih emisija u programu HRT-a, godišnje

Provedbena aktivnost 24.2.	Osigurati prijevod i distribuciju publikacija EU-a o ulozi građana u procesu stvaranja i donošenja odluka, u okolnostima članstva u EU-u
Nositelj:	MVEP
Rok za početak provedbe:	rujan 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj prevedenih publikacija 2. broj distribuiranih publikacija 3. osigurana dostupnost njihove elektroničke verzije

MJERA 25. AKTIVNO UKLJUČITI PREDSTAVNIKE OCD-a U PROGRAMIRANJE TE PRIPREMU ZA KORIŠTENJE STRUKTURNIH INSTRUMENTA EU-a

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.

Provedbena aktivnost 25.1.	Provoditi informativne i edukativne aktivnosti s ciljem jačanja sposobnosti OCD-a za korištenje strukturnih instrumenata EU
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelji:	MRRFEU, SAFU, NZRCD, regionalne mreže podrške
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj organiziranih info-dana o mogućnostima financiranja

Provedbena aktivnost 25.2.	Osigurati aktivno sudjelovanje OCD-a u procesima izrade i donošenja programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a

Nositelji:	TDU uključen u upravljačku (operativnu) strukturu provedbe strukturnih instrumenata EU-a i Kohezijskog fonda
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj predstavnika OCD-a u formalnim i neformalnim skupinama koji su dali mjerljiv doprinos izradi strateških programskih dokumenata (Nacionalni strateški referentni okvir, strateški dokumenti pojedinih Operativnih programa za korištenje Europskoga socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj te Kohezijskog fonda, kao i drugih pripadajućih dokumenata) 2. broj predstavnika OCD-a u upravljačkim tijelima kako u pretpristupnim fondovima tako i tijekom korištenja strukturnih instrumenata EU-a

MJERA 26. OSIGURATI SUDJELOVANJE OCD-ova U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA I PRAĆENJU PROVEDBE ODLUKA U UVJETIMA ČLANSTVA TE POTICATI SURADNJU HRVATSKIH OCD-a S ONIMA U EU-u

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 26.1.	Provoditi edukaciju u svrhu unaprjeđenja znanja i vještina OCD-a o temama u vezi s EU-om
Nositelji:	NZRCD u suradnji s IMPACT centrom, MVEP
Sunositelji:	UZUVRH i druga nadležna tijela
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013. i dalje kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj organiziranih seminara i radionica namijenjenih jačanju kapaciteta OCD-a za sudjelovanje u oblikovanju europskih javnih politika

Provedbena aktivnost 26.2.	Osigurati kontinuirano informiranje OCD-a o europskim javnim politikama
Nositelji:	NZRCD u suradnji s uredom IMPACT centra u Bruxellesu
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.
Potrebna sredstva:	200.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. Broj informativnih biltena o aktualnostima u europskim javnim politikama od interesa za OCD-e 2. Broj financiranih posjeta europskim institucijama uz logističku podršku IMPACT-a

Provedbena aktivnost 26.3.	Utvrđiti kriterije i provesti odabir predstavnika OCD-a u Europskom gospodarskom i socijalnom odboru (EGSO)
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	Savjet za razvoj civilnoga društva
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	3. utvrđeni kriteriji za odabir predstavnika OCD-a u EGSO-u 4. utvrđene obveze izvještavanja i modela redovite komunikacije članova EGSO-a i OCD-a

Provedbena aktivnost 26.4.	Provesti analizu potreba za pružanjem financijske podrške OCD-ima koji sudjeluju u radu različitih radnih tijela/institucija/organizacija na razini EU-a
Nositelj:	UZUVRH
Sunositelj:	NZRCD u suradnji s IMPACT centrom u Bruxellesu
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. provedena analiza potreba OCD-a za sufinanciranje troškova putovanja radi sudjelovanja na sastancima različitih radnih tijela/institucija/organizacija na razini EU-a 2. izrađen prijedlog kriterija za sufinanciranje troškova putovanja predstavnicima OCD-a radi sudjelovanja na sastancima različitih radnih tijela/institucija/organizacija na razini EU-a

Provedbena aktivnost 26.5.	Poticati umrežavanje hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a u provedbi zajedničkih projekata
Nositelji:	UZUVRH
Sunositelji:	nadležni TDU, AMPEU, NZRCD
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a 2. broj ugovorenih partnerskih projekata hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a

MJERA 27. JAČATI KAPACITETE TE UKLJUČIVATI OCD-e U PROGRAMIRANJE, PROVEDBU I IZVJEŠĆIVANJE O MEĐUNARODNOJ RAZVOJNOJ SURADNJI

Ova mjera realizirat će se kroz 5 provedbenih aktivnosti.

Provedbena aktivnost 27.1.	Provoditi programe informiranja i educiranja o međunarodnoj razvojnoj suradnji
Nositelj:	MVEP
Sunositelji:	UZUVRH, NZRCD
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.;učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. organiziran najmanje jedan seminar godišnje za predstavnike OCD-a o međunarodnoj razvojnoj suradnji

Provedbena aktivnost 27.2.	Aktivno uključiti OCD-e u planiranje, provedbu i izvješćivanje o međunarodnoj razvojnoj suradnji, posebice u okviru Platforme za suradnju OCD-a za pružanje međunarodne razvojne suradnje (poziv na natječaj zainteresiranim OCD-ima)
Nositelj:	MVEP
Sunositelji:	UZUVRH, NZRCD
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.
Potrebna sredstva:	200.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. uspostavljena Platforma 2. provedene konzultacije s predstavnicima OCD-a prigodom izrade plana međunarodne razvojne suradnje 3. broj projekata međunarodne razvojne suradnje u čiju su provedbu uključeni predstavnici OCD-a (u okviru Platforme)

Provedbena aktivnost 27.3.	Poticati prijenos znanja OCD-a iz RH kroz projekte međunarodne razvojne suradnje
Nositelj:	NZRCD
Sunositelj:	MVEP
Rok za početak provedbe:	prosinac 2012.; ućinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	750.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. broj odobrenih projekata 2. broj država primateljica međunarodne razvojne suradnje kroz projekte OCD-a iz Hrvatske

Provedbena aktivnost 27.4.	Uključiti predstavnike OCD-a u izradu i provedbu Nacionalne strategije razvojne suradnje RH za razdoblje od 2014. do 2019. godine

Nositelj:	MVEP
Sunositelji:	UZUVRH, nadležni TDU
Rok za početak provedbe:	siječanj 2013.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj predstavnika OCD-a u RS za izradu Nacionalne strategije 2. broj OCD-a koji su sudjelovali u pružanju međunarodne razvojne suradnje RH na godišnjoj razini

Provedbena aktivnost 27.5.	Provesti istraživanje o trenutačnim kapacitetima domaćih OCD-a za pružanje razvojne suradnje te izraditi katalog znanja i vještina koje posjeduju OCD-i u RH, a mogu biti od važnosti za druge donatore (radi provedbe zajedničkih projekata) i zemlje primateljice pomoći (zemlje partnere)
Nositelji:	MVEP, UZUVRH
Sunositelj:	nadležni TDU
Rok za provedbu:	lipanj 2013.
Potrebna sredstva:	20.000 kuna
Pokazatelji provedbe:	1. izrađen katalog znanja i vještina OCD-a 2. detektirati prepreke u kapacitetima i poduzeti aktivnosti za njihovo uklanjanje

5. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE

Provedbu mjera i aktivnosti iz Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva pratit će i koordinirati UZUVRH, koji će osnovati Odbor za praćenje i evaluaciju provedbe Nacionalne strategije sastavljen od predstavnika UZUVRH-a, NZRCD-a, Savjeta za razvoj civilnog društva, drugih savjetodavnih tijela Vlade u kojima u značajnom broju sudjeluju i predstavnici organizacija civilnoga društva (Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva i dr.) i nositelja mjera Nacionalne strategije.

Odbor za praćenje i evaluaciju provedbe Nacionalne strategije izradit će detaljne upute za izvještavanje o provedbi svake mjere/aktivnosti i tablično praćenje statusa provedbe mjera/aktivnosti od strane nositelja i sunositelja mjera/aktivnosti kao podlogu za izradu godišnjeg izvješća o provedbi Nacionalne strategije.

Odbor za praćenje i evaluaciju provedbe Nacionalne strategije izradit će modele suradnje s JLPS-ima u praćenju provedbe pojedinih mjera/aktivnosti u kojima su JLPS navedeni kao nositelji ili sunositelji.

UZUVRH će Vladi RH podnositi pisano izvješće o provedbi Nacionalne strategije svake dvije godine, a po potrebi i češće. S ciljem unaprjeđenja provedbe Nacionalne strategije, a na prijedlog Odbora za praćenje i evaluaciju provedbe Nacionalne strategije i Savjeta za razvoj

civilnoga društva, UZUVRH može uz izvješće predložiti Vladi RH i reviziju pojedinih mjera/aktivnosti, njihovih nositelja i/ili sunositelja i suradnika u provedbi, rokova izvršenja, potrebnih sredstava i pokazatelja provedbe u narednom razdoblju.

Sva tijela državne uprave nositelji i sunositelji provedbe pojedinih aktivnosti Nacionalne strategije dužni su na svojim proračunskim stavkama na vrijeme planirati sredstva za provedbu pojedinih aktivnosti u predstojećem proračunskom razdoblju.

UZUVRH će na svojoj proračunskoj stavci planirati sredstva za vanjsku evaluaciju Nacionalne strategije svake druge godine.

6. ZAVRŠNE ODREDBE

Nakon prihvaćanja u Vladi Republike Hrvatske Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine bit će objavljena na internetskim stranicama Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

POJMOVNIK

Bespovratna sredstva Sredstva iz javnih izvora namijenjena financiranju aktivnosti neprofitnog karaktera koje su od opće ili javne koristi, bez obzira na izvor sredstava (državni proračun, proračun jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, sredstva Europske unije). Sredstva koja se bespovratno dodjeljuju iz državnog proračuna i/ili iz proračuna jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave moraju biti planirana i osigurana u proračunima nadležnih tijela.

Civilno društvo Prostor između obitelji, države i tržišta gdje se građani udružuju radi promicanja zajedničkih interesa. Civilno društvo je društvo građana, njihovih inicijativa, skupina i organizacija koje imaju svoj ustroj, vlastitu upravu, neprofitni status; u svoje aktivnosti uključuju volontere, građani ulaze u njihovo članstvo na dobrovoljnoj osnovi, a kao takvima različiti im dionici daju materijalne potpore (Bežovan, G., Zrinščak, S., *Civilno društvo u Hrvatskoj*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološke društvo, 2007.)

Cjeloživotno učenje (engl. Lifelong Learning) Aktivnosti svih oblika učenja koje se obavljaju tijekom života s ciljem unaprjeđenja znanja i vještina te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti za osobne, društvene i profesionalne potrebe. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009..)

Dostupnost obrazovanja (engl. Educational Accessibility) Otvorenost pristupanja sustavu obrazovanja svim članovima društva pod jednakim i prihvatljivim uvjetima. (Dželalija, M. ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

Društveno korisno učenje (engl. Service Learning) Metoda kojom studenti ili sudionici uče i razvijaju se kroz aktivno sudjelovanje u pažljivo organiziranoj aktivnosti koja se provodi u zajednici i ispunjava potrebe zajednice i koja je koordinirana s osnovnom školom, srednjom školom, ustanovom visokog obrazovanja ili kao program rada za opće dobro, te sa zajednicom, a jača građansku odgovornost i integrirana je u akademske procese i poboljšava i pojačava akademski nastavni plan i program studenata, odnosno obrazovne komponente programa rada za opće dobro u kojem sudionici sudjeluju, te pruža strukturirano vrijeme za studente ili sudionike za razmišljanje sudioničkom iskustvu. (The National and Community Service Act of 1990, dostupno na mrežnim stranicama http://www.nationalservice.gov/pdf/cncs_statute.pdf)

Europski socijalni fond (engl. European Social Fund) Jedan od instrumenata kohezijske politike čiji su ciljevi smanjenje razlika u životnom standardu i blagostanju u državama članicama Europske unije i njihovih regija, a time promicanje gospodarske i socijalne kohezije.

Filantropija Dobrovoljan individualni čin ili grupno davanje s ciljem ulaganja u opće dobro. To se odnosi na individualne ili grupne donacije organizacijama (zakladama ili nevladinim organizacijama) koje kanaliziraju ta sredstva kako bi postigle različite vrijedne ciljeve. "Opće dobro" može biti unaprijeđeno kroz brojne

raznolike aktivnosti, uključujući istraživanja, zdravstvo, obrazovanje, umjetnost, kulturu, otklanjanje siromaštva i dr., sve s ciljem poboljšanja kvalitete života u selu, zajednici ili zemlji. (Milković, D., *Zaklade i filantropija u Hrvatskoj*. Zagreb: AED CroNGO, 2003.. Dostupno na mrežnim stranicama [http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/filantrop%20-%20cro\(1\).pdf](http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/filantrop%20-%20cro(1).pdf))

Formalno učenje (engl. Formal Learning) Djelatnost ovlaštene ustanove koja se izvodi prema odobrenim programima s ciljem unaprjeđenja znanja i vještina te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a o čemu se izdaje javna isprava. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

Informalno/neorganizirano učenje (engl. Informal Learning) Neorganizirane aktivnosti usvajanja znanja i vještina te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti iz svakodnevnih iskustava, kao i drugih utjecaja i izvora iz okoline za osobne, društvene i profesionalne potrebe. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

IPA – Instrument pretpristupne pomoći (engl. Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA) Pretpristupni program za razdoblje od 2007. do 2013. godine koji zamjenjuje dotadašnje programe CARDS, Phare, ISPA i SAPARD. Osnovni su ciljevi programa IPA potpora državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u usklađivanju zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a te provedbi usklađenih propisa, kao i u pripremama za korištenje fondova koji će Hrvatskoj biti na raspolaganju kao državi članici Unije (strukturni i poljoprivredni fondovi, Kohezijski fond).

Javni izvori Uključuju državni proračun, proračune jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave te fondove Europske unije čija sredstva su planirana u državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave.

Javne politike Odnose se na sadržaj političkog odlučivanja odnosno tijek i sadržaj djelovanja Vlade u odnosu na rješavanje prepoznatih javnih problema, pri čemu u samom oblikovanju i provedbi sudjeluje niz aktera iz vladine i nevladine sfere, s lokalne, nacionalne i međunarodne razine, optimalno uz otvorenost institucija vlasti, učinkovitu koordinaciju i promišljenu procjenu učinaka mogućih opcija prigodom planiranja i vrednovanja rezultata provedbe. Javne politike odnose se najčešće na društvena pitanja odnosno sektor koji reguliraju te tako govorimo npr. o zdravstvenoj, obrazovnoj ili gospodarskoj politici. U procesu oblikovanja javnih politika, zainteresirana javnost koja uključuje i organizacije civilnog društva ostvaruje utjecaj putem javnog savjetovanja te javnog zagovaranja, što uključuje niz aktivnosti, od javnih rasprava, preko medijskih kampanja i izravnih građanskih akcija do lobiranja donositelja odluka.

Kurikulum (lat. curriculum) Označava niz planiranih postupaka s ciljem stjecanja kompetencija pojedinca, a u što su uključeni: ciljevi; ishodi učenja; sadržaj i metode rada; oblici učenja, vrednovanje ishoda učenja te sustav osiguravanja kvalitete. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

LAG (kratica od lokalna akcijska grupa) Osnovni "alat" LEADER pristupa kroz program IPARD. LAG se formalno registrira kao udruga, a formira se od predstavnika triju sektora

(javni, civilni, gospodarski) pri čemu je udio predstavnika javnog sektora manji od 50 posto. Teritorij LAG-a predstavlja zaokruženu i prepoznatljivu gospodarsku, društvenu i zemljopisnu cjelinu. Povezivanje susjednih lokalnih zajednica u partnerstvo za ruralni razvoj zasnovano je na zajedničkim obilježjima, resursima i interesima koje će promišljati, pripremati i provoditi strategiju lokalnog razvoja.

LEADER (kratica od fr. Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) Način provedbe politike ruralnog razvoja Europske zajednice i sastavni dio europske politike ruralnoga razvoja. Pristup LEADER određuju sljedeći elementi: lokalne razvojne strategije, javno-privatno partnerstvo, pristup odozdo; višesektorski pristup izradi i provedbi strategije koji se temelji na interakciji različitih dioničkih skupina karakterističnih za određeno ruralno područje, inovativnost, suradnja, umrežavanje.

Neformalno učenje (engl. Non-formal Learning) Organizirane aktivnosti učenja s ciljem unaprjeđenja znanja i vještina, te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a za što se ne izdaje javna isprava. (Dželalija, M. ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

Neprofitni mediji Dio civilnog društva koji nastaje samoorganiziranjem građanki i građana koji su uočili potrebu svoje zajednice za medijskim informiranjem te svojim građanskim, profesionalnim i volonterskim angažmanom žele pridonijeti njenom zadovoljenju. Prvenstveni cilj je angažirati se na postizanju zajedničkog, općeg dobra, bez stvaranja profita. Programske sheme neprofitnih medija uključuju edukativne sadržaje, uključujući i medijsku pismenost, informiraju o radu organizacija civilnoga društva na ciljevima od općeg dobra, osnažuju građanke i građane za aktivno sudjelovanje u civilnom društvu, promiču volonterstvo i pluralizam ideja te afirmaciju potreba i gledišta marginaliziranih skupina. Znatian dio sadržaja kojima se neprofitni mediji često bave navedeni su u članku 9. Zakona o elektroničkim medijima kao programski sadržaji čije je objavljivanje od interesa za Republiku Hrvatsku. Takve medije naziva se neprofitnim medijima, nezavisnim medijima, medijima trećeg sektora, *community* ili *participatory* medijima te taktičkim medijima. Svaki od tih termina ima specifične karakteristike, i nije nužno zamjenski za druge. Na europskoj razini najviše se rabi izraz *community* i *participatory* medij, a u Hrvatskoj termin neprofitni medij. (N mreža – Savez udruga za razvoj neprofitnih medija, Zimski dokument, svibanj 2012. [www. Nmreza.hr](http://www.Nmreza.hr))

Obrazovanje za održivi razvoj Proces učenja (ili pristup poučavanju) koji se temelji na idealima i načelima koja naglašavaju održivost. Obrazovanje za održivi razvoj bavi se svim razinama i oblicima učenja kako bi se osiguralo kvalitetno obrazovanje i poticao održiv razvoj: učiti-znati, učiti-bititi, učiti kako bismo živjeli zajedno, učiti kako bismo činili i učiti kako bi se preobrazilo sebe i društvo. Izvor: UNESCO.

Organizacije civilnoga društva Organizacijske strukture čiji članovi imaju ciljeve i odgovornosti od općeg interesa te koji djeluju kao posrednici između javnih vlasti i građana. Prema EGSO-u, takvo shvaćanje organizacija civilnoga društva uključuje cijeli niz organizacija: socijalne partnere; organizacije koje okupljaju pojedince oko zajedničkih interesa, poput organizacija koje se bave zaštitom okoliša, ljudskih

prava, prava potrošača, obrazovnih organizacija i dr.; organizacije utemeljene u zajednici, poput organizacija za mlade, organizacija za zaštitu i promicanje obitelji i drugih organizacija čiji članovi sudjeluju u životu lokalne zajednice; vjerske zajednice. (Europski gospodarski i socijalni odbor, EGSO)

Savjetovanje sa zainteresiranom javnošću Podrazumijeva širi koncept sudjelovanja zainteresirane javnosti u postupcima odlučivanja. (Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, Narodne novine, 140/2009.)

Socijalni kapital Broj i kvaliteta interakcija u civilnom društvu – što uključuje sudjelovanje građana u radu udruga, nevladinih organizacija, članstvo u sindikalnim organizacijama, rad u vjerskim zajednicama, druženja u hobističkim klubovima, dobrosusjedske odnose, i slično. Empirijski je socijalni kapital strukturiran iz tri elementa: (a) povjerenje u ljude i društvene institucije, a označava spremnost na suradnju (ne samo s članovima obitelji ili znancima); (b) udruživanje i kolektivne akcije koje omogućavaju neposredno iskustvo suradnje i njezinih prednosti, u ostvarivanju interesa koji su izvan okvira individualne akcije; (c) poštovanje društvenih i pravnih normi.

Socijalna kohezija Multi-dimenzionalni koncept za koji postoji više različitih definicija. Socijalna kohezija uglavnom podrazumijeva sposobnost društva da omogući dobrobit za sve svoje članove, kroz umanjivanje razlika među njima i izbjegavanje marginalizacije. (Izvor: Vijeće Europe)

Socijalno poduzetništvo (društveno poduzetništvo) Način rješavanja društvenih problema primjenom poduzetničke metode, vodeći računa o održivom razvoju i primjenjujući sustav demokratskog donošenja odluka (uz solidarnost i uzajamnu pomoć).

Socijalne inovacije Načini kreiranja novih ideja koje su usmjerene rješavanju nepodmirenih potreba; one su nove ideje (proizvodi, usluge i modeli) koje istodobno rješavaju socijalne potrebe (učinkovitije od postojećih alternativa) i stvaraju nove odnose i suradnju. (Europska komisija, prema: Murray, Calulier-Grice i Mulgan, *Open Book of Social Innovation*, 2010.)

Socijalne usluge Prema dokumentu Vijeća Europe (2007.) "Integrirane socijalne usluge u Europi", socijalne usluge "obuhvaćaju sve usluge (a) za koje se smatra da su od posebne važnosti za društvo u cijelosti i (b) gdje osobna interakcija pružatelja i korisnika ima ključnu ulogu. Korištenjem takve općenite definicije, usluge iz područja zdravstva, obrazovanja, profesionalne integracije i kulture također postaju dio slike izvan uobičajena tri djelokruga – dječjih vrtića, skrbi za starije osobe i različitih malih područja usluga za problematične skupine. (Dostupno na mrežnim stranicama: http://www.udruga-pragma.hr/images/stories/INTEGRIRANE_SOCIJALNE_USLUGE_U_EUROPI.pdf)

Udruga Svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih odnosno pravnih osoba koje se radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda te ekološka, humanitarna, informacijska, kulturna, nacionalna, pronatalitetna, prosvjetna, socijalna, strukovna, športska, tehnička, zdravstvena, znanstvena ili druga uvjerenja i ciljeve, a bez namjere stjecanja

dobiti, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja. (Zakon o udrugama, Narodne novine 88/2001.)

Volontiranje Dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje (Zakon o volonterstvu, Narodne novine 58/2007.). Definicija pojma volontiranje u zemljama EU-a kreće se od „aktivnosti koja zahtijeva korištenje vremena bez naknade“ preko „osobne spontane aktivnosti“ do „dobrovoljnog rada“. Bez obzira na različite tradicije i kulturološke prilike, volontiranje se dakle može definirati kao aktivnost koja se poduzima po slobodnoj volji, korisna je drugima i osobi koja se njome bavi, a nije prvenstveno motivirana financijskim postignućem.

Vrednovanje ishoda učenja (engl. Validation of Learning Outcomes) Niz postupaka s ciljem ocjenjivanja stečenosti kompetencija, uključujući izdavanje potvrde nadležne ustanove, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim kriterijima i standardima. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

Vrednovanje neformalnog i informalnog učenja (engl. Validation of Non-formal and Informal Learning) Niz postupaka s ciljem ocjenjivanja stečenosti kompetencija neformalnim ili informalnim učenjem, uključujući izdavanje potvrde nadležne ustanove, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim kriterijima i standardima. (Dželalija, M., ur., *Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009.)

Zaklada je imovina koja služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe. Dobrotvorna svrha se odnosi na potporu osobama kojima je potrebna pomoć. Općekorisna svrha se odnosi na unapređenje kulturne, prosvjetne, znanstvene, duhovne, ćudoredne, športske, zdravstvene, ekološke i bilo koje druge društvene djelatnosti, općenito. (Zakon o zakladama i fundacijama, Narodne novine 36/1995, 64/2001.)

PRILOG

PROVEDBA MJERA OPERATIVNOG PLANA NACIONALNE STRATEGIJE STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA OD 2007.–2011. GODINE

Uvod

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. prvi je put u hrvatski javni prostor unijela određene pojmove, a i utjecala je na razvoj i uvođenje novih standarda savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, poticanje transparentnog rada i financiranja organizacija civilnoga društva iz javnih izvora, povećanje sredstava dodijeljenih iz javnih izvora putem natječaja, uključivanje pojmova socijalnog poduzetništva i društvene odgovornosti među prioritete hrvatskih institucija i civilnog društva.

Prethodna Nacionalna strategija je bila razvojna i velik dio izazova provedbe mjera iz njezinog Operativnog plana provedbe od 2007. do 2011. sastojao se u tome što su u znatnoj mjeri predstavljale avangardu u odnosu na postojeći sustav. U razdoblju od veljače 2007. do kraja 2011. godine izrađena su tri jednogodišnja izvješća o provedbi Operativnog plana Nacionalne strategije (OPNS) – za 2007., 2008. i 2009. godinu te jedno dvogodišnje izvješće, za 2010. i 2011. godinu (sva četiri izvješća su u izvornom obliku dostupna na internetskoj stranici Ureda za udruge: www.uzuvrh.hr), kojima se pratila provedba 58 izvornih mjera i 45 mjera proizašlih iz revidiranja aktivnosti koje su se trebale provesti u 2011. Naime, na prijedlog nositelja pojedinih mjera i Ureda za udruge, Vlada Republike Hrvatske, uz izvješće za 2008. godinu i 2009. godinu, prihvatila je preporuku da se dio mjera preformulira kako bi se uzele u obzir nove okolnosti i stvorile pretpostavke za njihovu učinkovitiju provedbu odnosno ostvarivanje ciljeva Nacionalne strategije. Slijedom navedenog, tijekom provedbenog razdoblja možemo govoriti o ukupno 103 mjere, unutar jedanaest tematskih poglavlja i cjelina u sklopu pojedinih poglavlja.

U izvještajnom razdoblju započela je provedba 93 mjere; 37 je provedeno uspješno, a 56 djelomično, što znači da je provedba obuhvatila 90 posto svih predviđenih mjera. Ukupno su bila predviđena 23 nositelja, uz sudjelovanje drugih tijela vlasti i organizacija civilnoga društva. Najveći broj mjera koje su se sve vrlo temeljito i pravodobno provodile čine mjere u tematskoj cjelini 8.1. koja se odnosi na unapređenje sustava financiranja organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna i pretprijetnih fondova EU-a. S druge strane, provedba mjera u tematskim cjelinama 8.3. – neprofitno poduzetništvo i socijalna ekonomija te u poglavlju 9. – regionalni razvoj zaostajala je u odnosu na druga područja, pri čemu valja napomenuti da se procjena provedbe temeljila na dostavljenim podacima, koji su upravo za te mjere bili manjkavi pa praćenje u tim područjima treba stoga znatno poboljšati.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske imao je ulogu koordinatora praćenja provedbe OPNS-a (koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 1. veljače 2007. godine) o čemu je jednom godišnje dostavljao izvješće Vladi Republike Hrvatske. U praćenje provedbe Strategije uključen je bio i Savjet za razvoj civilnoga društva te Povjerenstvo za praćenje provedbe mjera OPNS-a koje su

činili koordinatori koje su imenovale institucije nositeljice mjera. Provedba mjera OPNS-a iziskivala je horizontalnu koordinaciju više desetaka tijela državne uprave, ali i lokalne i regionalne (područne) samouprave te sustavno savjetovanje s nizom izvaninstitucionalnih aktera, posebno organizacija civilnoga društva. Uzevši to u obzir, provedba OPNS-a se može ocijeniti kao zadovoljavajuća, pri čemu je važno prepoznati i iskoristiti prilike za veću učinkovitost i djelotvornost kako bi se poboljšala izrada buduće Strategije.

Opći pregled provedbe Operativnog plana

Evaluacija Operativnog plana Nacionalne strategije provedena je kao sudionička, interna evaluacija s fokusom na relevantnost definiranih ciljeva i mjera, izazove u provedbi i neposredne učinke. Prepoznati faktori uspješnosti i izazovi dosadašnje provedbe poslužili su kao podloga za definiranje preduvjeta uspješne provedbe mjera u budućnosti i održavanja postignutih rezultata.

Evaluaciju je proveo Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnoga društva te Radnom skupinom za izradu nacрта nove Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. Valja napomenuti da je podloga za izradu evaluacijskog izvješća bila kvalitativna analiza svih postojećih izvještaja o provedbi Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, u razdoblju od 2007. do 2011.

Ovo evaluacijsko izvješće namijenjeno je, prije svega, Radnoj skupini za izradu nacрта nove Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva, kao i drugim stručnjacima uključenima u izradu novog teksta Strategije, kako bi im poslužilo kao početno stajalište za razvoj novih mjera i aktivnosti. Također, izvješće je namijenjeno svim tijelima državne uprave – nositeljima i sunositeljima mjera, političkim dužnosnicima i kreatorima javnih politika te svim drugim dionicima stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva.

Treba imati u vidu da broj mjera unutar cjelina nije bio jednak, kao što se razlikovala i opsežnost pojedinih mjera. Procjena provedbe mjera provedena je u dvije dimenzije: opseg i kvaliteta. Opseg provedbe podrazumijeva kvantitativnu procjenu provedbe i trebao je odgovoriti na pitanje koliko se mjera provodilo u provedbenom razdoblju, odnosno, u kolikom broju mjera provedba nije započela (vidjeti tablicu). Kvaliteta provedbe mjera procjenjivala se temeljem tri moguće kategorije te je mjera mogla biti potpuno provedena, djelomično provedena ili neprovedena. Sukladno spomenutim kategorijama, svaka je mjera Operativnog plana dobivala određenu ocjenu, a ocjene su se zbrajale na razini poglavlja (vidjeti tablicu).

Operativnim planom ukupno su predviđena 23 nositelja mjera, uz sudjelovanje drugih tijela vlasti i organizacija civilnoga društva. **Prema opsežnosti provedbe ističe se tematska cjelina 8.1. koja se odnosi na unapređenje sustava financiranja organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna i pretpristupnih fondova EU-a.** U tom je području najveći broj mjera koje su sve vrlo temeljito i pravodobno provedene. **S druge strane, provedba mjera u tematskim cjelinama 8.3. – neprofitno poduzetništvo i socijalna ekonomija te u poglavlju 9. – regionalni razvoj zaostaje u odnosu na druga područja,** pri čemu valja napomenuti da se procjena provedbe temeljila na dostavljenim podacima, koji su upravo za te mjere bili manjkavi te praćenje u tim područjima ubuduće treba znatno poboljšati.

Uzevši u obzir kompleksnost provedbe politike razvitka civilnoga društva koja zahtijeva horizontalnu koordinaciju više desetaka tijela državne uprave, lokalne i regionalne samouprave te izvaninstitucionalnih aktera, provedba Operativnog plana Nacionalne strategije može se ocijeniti kao zadovoljavajuća, pri čemu je važno prepoznati i iskoristiti prilike za veću učinkovitost i djelotvornost kako bi se poboljšala izrada buduće Strategije.

Pregled provedbe mjera Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u razdoblju 2007.–2011.		
Broj mjera predviđen za provedbu		103
Broj uspješno provedenih mjera		37
Broj djelomično provedenih mjera		56
Broj mjera koje su se provodile		93
Broj mjera čija provedba nije započela		10
Broj mjera čiji završetak kasni u odnosu na rok		66
Opseg provedbe Operativnog plana	93/103	90%
Opseg provedbe – Poglavlje 4	12/16	75%
Opseg provedbe – Poglavlje 5	16/26	62%
Opseg provedbe – Poglavlje 6	9/14	64%
Opseg provedbe – Poglavlje 7	4/6	67%
Opseg provedbe – cjelina 8.1.	23/28	82%
Opseg provedbe – cjelina 8.2.	7/10	70%
Opseg provedbe – cjelina 8.3.	7/24	29%
Opseg provedbe – poglavlje 9	11/20	55%
Opseg provedbe – cjelina 10.1	12/18	67%
Opseg provedbe – cjelina 10.2	5/6	83%
Opseg provedbe – Poglavlje 11	24/38	63%

Postignuća, izazovi i preporuke u provedbi mjera prema poglavljima u OPNS-u

U nastavku donosimo pregled postignuća i poteškoća u provedbi mjera dosadašnjeg Operativnog plana, strukturiran prema njegovim dosadašnjim poglavljima te preporuke za izradu mjera buduće Nacionalne strategije. Prva tri poglavlja Nacionalne strategije odnosno OPNS-a nisu sadržavala mjere te nisu niti obuhvaćene evaluacijom.

Poglavlje 4. *Sudjelovanje građana u oblikovanju javne politike*

U izvještajnom razdoblju provodilo se svih 8 predviđenih mjera. Četiri su provedene uspješno, a četiri djelomično.

Glavno postignuće ove tematske cjeline jest usvajanje *Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata* (mjera 4.1.), a ključan je čimbenik uspješnosti provedbe mjere korištenje širokog postupka savjetovanja te uvrštavanje donošenja Kodeksa i u Akcijski plan suzbijanja korupcije. U buduću Strategiju

svakako treba uvrstiti mjeru koja se tiče sustavne edukacije koordinatora za savjetovanje, uz mogućnost širenja tog sustava i na razinu lokalne i područne samouprave. Također, potrebno je usredotočiti se na kvalitetno praćenje procesa savjetovanja te aktivnosti usmjeriti i na institucionalizaciju Kodeksa savjetovanja, npr. uvrštavanjem opisa posla koordinatora u uredbe koje uređuju poslove i djelokrug pojedinih tijela javne vlasti.

Vezano uz mjeru 4.2., **pravo na pristup informacijama u međuvremenu je postalo Ustavom zajamčeno pravo** pa su usvojene izmjene i dopune Zakona o pravu na pristup informacijama, a praćenje provedbe propisa o pravu na pristup informacijama i edukacija tijela javne vlasti trebali bi naći mjesta i u novoj Strategiji. Ipak treba istaknuti da su organizacije civilnoga društva koje djeluju u području demokratizacije i borbe protiv korupcije, kao i stručna javnost, izrazili nezadovoljstvo usvojenim promjenama jer novi tekst Zakona nije odgovorio na sve ciljeve izmjena, naročito u pogledu nezavisnosti provedbe testa javnog interesa, pa u sljedećem strateškom razdoblju ponovno treba raditi na novim dopunama spomenutog propisa.

Poglavlje 5. *Obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava*

Tijekom izvještajnog razdoblja provodilo se svih 13 mjera. Uspješno su provedene tri, a ostalih deset djelomično.

Glavno postignuće u ovom poglavlju jest osnutak Nacionalnog odbora za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo te izrada Nacrta kurikuluma Građanskog odgoja i obrazovanja i njegovo upućivanje u javnu raspravu. Time je djelomično provedena mjera 5.1. (objedinjena s prijašnjom mjerom 5.2.), no valja istaknuti značajna kašnjenja u provedbi. Prema mišljenju nositelja, mjeru treba zadržati i u sljedećem strateškom razdoblju, uz konkretiziranje provedbenih aktivnosti koje uključuju stvaranje i održavanje baze podataka programa neformalnog obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo, koje provode organizacije civilnoga društva u Republici Hrvatskoj; stručno usavršavanje nastavnika; sustavno praćenje provedbe građanskog odgoja i obrazovanja te osiguranje satnice i organizacijskih uvjeta za provedbu kurikuluma i u strukovnim školama. Također, Agencija za odgoj i obrazovanje predlaže uvođenje kolegija Građanski odgoj i obrazovanje u sveučilišne studije i to prije svega radi osposobljavanja budućih nastavnika na preddiplomskoj i diplomskoj razini za izvedbu nastave građanskog odgoja i obrazovanja.

Poglavlje 6. *Pravni okvir za djelovanje i razvoj civilnog društva*

Od ukupno 7 mjera te tematske cjeline, uspješno su provedene dvije, a pet djelomično.

Mjera 6.2. *Donijeti nove propise i uskladiti postojeće za daljnji razvoj civilnoga društva u RH: Zakon o volonterstvu, Zakon o zakladama, Zakon o organizacijama koje djeluju za opće dobro i njihovo provođenje* i mjera 6.3. ***Utvrđiti kriterije za dobivanje statusa organizacija koje djeluju za opću (javnu) dobrobit, njihovo registriranje i praćenje djelovanja*** (izvorni oblik) imale su poteškoća s provedbom. Nije se naime mogao postići konsenzus – kako među organizacijama civilnoga društva, tako i među nadležnim tijelima državne uprave – oko otvorenih pitanja u prvom nacrtu Zakona o organizacijama za opće dobro (tijela nadležnog za dodjelu i praćenje statusa te olakšica koje bi takve organizacije koristile). Slijedom preporuka iznesenih na Danima

udruga 2011., na kojima su sudionici jasno izrazili potrebu uređivanja pitanja aktivnosti od općeg dobra kroz zakon, prvotnu mjeru je potrebno zadržati uz određene modifikacije koje će naglasak prebaciti sa statusa organizacija na status aktivnosti što ih provode različite organizacije u Hrvatskoj. Na taj se način želi izbjeći dodatni postupak registracije organizacija, a procjenjivanje aktivnosti umjesto cjelokupnih organizacija u skladu je i sa samim standardima dodjele bespovratnih sredstava, propisanim Kodeksom pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga, gdje se fokus procjene stavlja na predloženi projekt ili program, umjesto na organizaciju koja ga predlaže.

Poglavlje 7. Institucionalni okvir za potporu razvoja civilnoga društva

Od ukupno 3 mjere tog poglavlja, jedna je provedena uspješno, a druge dvije djelomično.

Mjera 7.1. Donijeti Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o imenovanju članica i članova Savjeta za razvoj civilnoga društva je uspješno provedena, a **mjeru 7.2. Potaknuti osnivanje tijela koje će biti odgovorno za promidžbu partnerstava između nevladinih, neprofitnih organizacija i lokalne vlasti** potrebno je u sljedećem strateškom razdoblju modificirati i povezati s poglavljem koji će se baviti regionalnim razvojem. Vezano uz rad Savjeta, u sljedećem strateškom razdoblju potrebno je smanjiti opterećenost temama na plenarnim sjednicama, a naglasak staviti na kvalitetniju pripremu i rasprave na radnim skupinama Savjeta.

Poglavlje 8.1 Financiranje inicijativa, projekata i programa organizacija civilnog društva

Od ukupno 14 mjera unutar te cjeline, uspješno je provedeno deset, a tri su provedene djelomično. Provedba tih mjera u izvještajnom je razdoblju bila vrlo temeljita, obuhvatna i pravodobna, čime se ova cjelina ističe kvalitetom provedbe u sklopu cijelog Operativnog plana.

Vezano uz ovo poglavlje valja istaknuti kako izvješća o financiranju OCD-a iz godine u godinu pokazuju sve veću usklađenost sa svim standardima koje propisuje Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini, a podaci prikupljeni tim načinom služe i za ažuriranje online baze podataka financiranih projekata i programa. Započeta je praksa *organiziranja info-dana na kojima svi davatelji financijske potpore na nacionalnoj razini zainteresiranim udrugama predstavljaju planove za raspisivanje natječaja u tekućoj godini*, što se pokazalo kao značajan iskorak s obzirom na to da omogućuju dvostranu komunikaciju davatelja i korisnika potpora. U izvještajnom razdoblju izrađen je i *Priručnik za primjenu Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*, kao pomoć u primjeni standarda koje propisuje Kodeks te su započele edukacije službenika na lokalnoj razini. Također valja naglasiti kako je sektor civilnoga društva jedan od najuspješnijih sektora u pogledu korištenja sredstava iz fondova EU-a, gdje se postotak iskorištenosti dostupnih sredstava penje do gotovo 100 posto, kako u odnosu na programiranje samih natječaja od strane Jedinice za provedbu projekata Ureda za udruge, tako i u odnosu na povlačenje isprogramiranih sredstava od strane organizacija civilnoga društva kroz natječaje u sklopu komponente IPA I, što sigurno govori i o kvaliteti provedbe mjera OPNS-a vezanih uz korištenje sredstava iz fondova EU-a. U

narednom razdoblju potrebno je nastaviti provoditi mjere vezane uz edukaciju, naglasak staviti na informatizaciju cjelokupnog procesa financiranja i na taj način povezati davatelje financijskih potpora iz javnih izvora kako bi se potaknula učinkovitost dodijeljenih sredstava i izbjeglo dupliciranje financiranja istih aktivnosti, te razmotriti mogućnost uključivanja profitnog sektora u sufinanciranje projekata i programa financiranih iz fondova EU-a.

Poglavlje 8.2. Ugovaranje pružanja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva

U izvještajnom razdoblju provodilo se svih 5 mjera, od kojih su dvije provedene uspješno, a tri djelomično. Ured za udruge izradio je, na temelju sastanaka s relevantnim dionicima, prijedlog Pravila o uvjetima i postupku dodjele sredstava udrugama i nacionalnim savezima udruga osoba s invaliditetom, no Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi iznijelo je mišljenje kako tu problematiku treba riješiti posebnim zakonom.

U sklopu reforme sustava socijalne skrbi obilježene pomacima prema aktivnoj socijalnoj državi, pri čemu je potrebno isticati i podupirati socijalnu koheziju te pomoći i zaštititi ranjive članove zajednice, u partnerstvu sa svim pružateljima socijalnih usluga, predviđena je aktivnija uloga organizacija civilnoga društva u pružanju usluga socijalne skrbi. Tako su doneseni propisi i strateški dokumenti koji dodatno ističu potrebu suradnje s organizacijama civilnoga društva – Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (engl. *Joint Inclusion Memorandum-JIM*) iz ožujka 2007. godine, koji su potpisale Vlada Republike Hrvatske i Europska komisija, Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.–2016., Plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.–2016. (2018.) te konačno – novi Zakon o socijalnoj skrbi (NN 59/11). Organizacije civilnoga društva tako postaju jedan od ključnih dionika u širenju mreže socijalnih usluga. Razvojem usluga koje nedostaju u zajednici želi se postići da korisnici dobivaju usluge u svojim domovima i lokalnim zajednicama, što znači da se u samoj zajednici stvaraju uvjeti za njihovu integraciju. Širenju mreže usluga socijalne skrbi trebalo bi pridonijeti i uvođenje standarda kvalitete u sve pružatelje usluga, socijalno planiranje na lokalnoj razini te proces transformacije i deinstitutionalizacije ustanova socijalne skrbi.

S obzirom na velika očekivanja od organizacija civilnoga društva u razvijanju socijalnih usluga, u narednom razdoblju potrebno je zadržati tu mjeru. Preduvjet je za njezinu uspješnu provedbu savjetovanje s organizacijama civilnoga društva u kreiranju zakonskih i podzakonskih akata kojima se propisuju uvjeti pružanja socijalnih usluga (u području socijalne skrbi – utvrđivanje cijene usluga, okvira za financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju socijalne usluge, uvođenje standarda kvalitete pružanja usluga socijalne skrbi i sl.), ali i uključivanje organizacija civilnoga društva u edukacije stručnjaka predviđene (do sada gotovo isključivo) za ustanove socijalne skrbi.

Također, u sklopu Europskoga socijalnog fonda predviđena su značajna sredstva za područje socijalnog uključivanja i jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva – pružatelja socijalnih usluga. S obzirom na nedostatak kapaciteta ustanova socijalne skrbi za povlačenje sredstava iz pretprijetnih fondova EU-a potrebno je poticati suradnju javnih institucija i organizacija civilnoga društva. Ujedno je potrebno unaprijediti postupak prijave i provedbe projekata financiranih iz nacionalnih i lokalnih izvora kako bi se ujednačili kriteriji dodjele nacionalnih i EU

sredstava. Tako će se osigurati uspješna apsorpcija programiranih sredstava, ali i osigurati kvaliteta i održivost usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva.

Poglavlje 8.3. *Razvoj socijalne ekonomije i neprofitnog poduzetništva*

Od ukupno 12 mjera u tom poglavlju, sedam je provedeno djelomično, a provedba ostalih pet nije započela.

Godine 2009., u suradnji s Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi te nekoliko poslovnih banaka Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva pokrenula je inicijativu za osnivanje Fonda za razvoj društvenog poduzetništva, no realizacija nije dovršena zbog nedostatka financijskih sredstava te se za sljedeće strateško razdoblje preporučuje nastaviti spomenute aktivnosti.

U programiranju mjera Europskoga socijalnog fonda, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osmislilo je natječaj usmjeren pružanju podrške razvoju socijalne ekonomije u borbi protiv socijalne isključenosti kojem je cilj unaprijediti mogućnosti zapošljavanja socijalno ugroženih osoba razvojem socijalnog/društvenog poduzetništva. Izazovi provedbe mjera u tom poglavlju proistječu iz činjenice da se radi o inovaciji u sustavu, a nositelj većine mjera sve donedavno nije bio blisko upoznat s konceptom i nije ga svrstavao visoko na listi prioriteta. Većinu onoga što u Republici Hrvatskoj smatramo dobrim primjerima socijalnog poduzetništva pokrenule su upravo organizacije civilnoga društva (bilo osnivanjem izdvojene pravne osobe - najčešće zadruge ili trgovačkog društva – koja svoju dobit vraća organizaciji civilnoga društva koja ju je osnovala; bilo organiziranjem socijalno poduzetničke inicijative u okviru djelovanja same organizacije – kao jedne od aktivnosti koju udruga provodi kako bi osigurala samoodrživost, ali i organiziranjem edukacija za pojedince i organizacije koje su zainteresirane za razvoj socijalnog poduzetništva).

Zbog svega toga, kao i zbog velikih mogućnosti financiranja razvoja socijalnog poduzetništva iz fondova EU-a, u sljedećem je razdoblju potrebno snažnije uključiti nadležno ministarstvo kao glavnog koordinatora mjera za društveno poduzetništvo. Budući da se, istodobno s izradom nove Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, počinje s izradom strateškog dokumenta za poticanje razvoja socijalnog poduzetništva, što čini novo područje javnih politika u Republici Hrvatskoj, koordinacija i aktivno uključivanje svih relevantnih resora – poduzetništva, socijalne politike i financija – bit će od iznimne važnosti, kao i potpora Ureda za udruge te Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva kao tijela koja su u svojim strateškim dokumentima i programima suradnje s organizacijama civilnoga društva i u prethodnom razdoblju prepoznala potencijal i razvojne mogućnosti sadržane u konceptu socijalnog poduzetništva.

Poglavlje 9. *Regionalni razvoj*

Od ukupno 10 mjera u tom poglavlju, dvije su provedene uspješno, a sedam djelomično.

Kao značajnije uspjehe u sklopu tog poglavlja valja naglasiti kako je Grad Zagreb osnovao vlastitu koordinaciju davatelja potpora u koju su uključeni predstavnici gradskih ureda koji

dodjeljuju potpore, a predstavnici zagrebačke koordinacije sudjeluju na koordinacijskim sastancima davatelja financijskih potpora na nacionalnoj razini koje organizira Ured za udruge. Mjeru vezanu uz osnivanje i kontinuirano djelovanje daljnjih županijskih koordinacija valja zadržati i u sljedećem strateškom razdoblju. Također, mjere 9.2. i 9.3., koje se odnose na decentralizirane programe potpore slabije kapacitiranim organizacijama civilnoga društva te manjim građanskim inicijativama, potrebno je zadržati uz osmišljavanje specifičnih aktivnosti za snažnije uključivanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te snažnije poticanje građanskog aktivizma.

Najveći izazov u provedbi mjera iz Poglavlja 9. leži u njihovoj pretjeranoj fluidnosti te se stoga preporučuje u sljedećem strateškom razdoblju naglasiti konkretizaciju mjera i fokusiranje na mogućnosti koje pruža prekogranična suradnja, regionalno zakladništvo, ali i osnivanje lokalnih akcijskih grupa.

Poglavlje 10.1. *Razvoj volonterstva u Hrvatskoj*

Od ukupno 9 mjera ove tematske cjeline, tri su provedene uspješno, a šest djelomično.

Problem institucionalnog priznavanja volonterskog rada (mjera 10.1.1.) još postoji i stoga je potrebno nastaviti raditi na definiranju modela priznavanja volonterskog rada u obrazovnom sustavu, zdravstvenim ustanovama i u razvoju socijalnih usluga, kao i suradnju glavnih nositelja s Ministarstvom financija u provedbi aktivnosti vezanih uz prikupljanje podataka o volonterskim aktivnostima. Također, valja napomenuti kako je Državni zavod za statistiku predložio brisanje mjere vezane uz uključivanje vrijednosti volonterskog rada u BDP pri izradi buduće Strategije jer je prema trenutačno važećim standardima nacionalnih računa definiranih priručnicima Ujedinjenih naroda mjerenje volonterskog rada izvan granica bruto domaćeg proizvoda. Stoga Državni zavod predlaže da se volonterski rad mjeri u sklopu nacionalnih računa neprofitnih institucija zato što još nijedna zemlja na svijetu ne uključuje vrijednost volonterskog rada u svoj službeni BDP.

Poglavlje 10.2. *Razvoj zakladništva*

Od ukupno 3 mjere, dvije su provedene uspješno, a jedna djelomično. Uspješno su provedene mjere koje se odnose na uspostavu i razvoj financijske i infrastrukturne potpore razvoju zaklada lokalnih zajednica u suradnji s organizacijama civilnoga društva, a mjera koja se odnosi na uspostavljanje transparentnog registra zaklada, u kojem bi podaci o registraciji i godišnji financijski izvještaji o poslovanju zaklada predstavljali osnovnu informaciju za praćenje razvoja zakladništva, provedena je tek djelomično. Naime, na mrežnim stranicama Ministarstva uprave postoji mogućnost uvida u online Zakladnu knjigu, no ta je evidencija deficitarna u pogledu informacija o radu same zaklade, poput osnivačkih akata, kontakt podataka i slično. S druge strane, u provedbenom razdoblju Ministarstvo financija znatno je unaprijedilo praćenje financijskog poslovanja neprofitnih organizacija uspostavom Registra neprofitnih organizacija te bi, radi veće transparentnosti i lakšeg praćenja rada zaklada, u sljedećem strateškom razdoblju trebalo razmisliti o povezivanju tih dviju evidencija. S tim u skladu, Ministarstvo financija i Državni ured za reviziju trebali bi se uvrstiti među glavne nositelje. Također, izmjenama zakonodavnog okvira potrebno je olakšati osnivanje zaklada kako bi se u budućem razdoblju

aktivnosti lokalnih zaklada povezale s tijelima državne uprave u provedbi natječaja za financiranje lokalnih mikroprojekata.

Poglavlje 11. *Razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu*

U sklopu tog poglavlja provodilo se 19 mjera, od kojih je osam provedeno uspješno, a ostalih osam djelomično provedeno.

Vežano uz mjere uključivanja organizacija civilnoga društva u međunarodne aktivnosti, glavna je preporuka konkretizirati mjere radi lakšeg praćenja i staviti naglasak na kontinuitet savjetovanja i strukture za dijalog. U kontekstu pružanja međunarodne razvojne pomoći od strane organizacija civilnoga društva, u sljedećem razdoblju potrebno je mapirati usluge za pružanje kojih su organizacije u RH kapacitirane te pripremiti okruženje za što snažnije uključivanje hrvatskih OCD-a u pružanje međunarodne razvojne pomoći.

Zaključak i opće preporuke – koordinacija, praćenje i izvještavanje

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2007. do 2011. strateški je dokument u čije je stvaranje bilo uključeno više od stotinu stručnjaka iz civilnog, akademskog i javnog sektora. Promatrajući način na koji su mjere Operativnog plana bile formulirane, možemo ustvrditi kako se radilo o razvojno orijentiranoj, u mnogim područjima inventivnoj strategiji, te se stoga i dio izazova u provedbi mjera odnosi na činjenicu da su predložene mjere bile avangarda u odnosu na postojeći sustav – primjerice u području uvođenja novog pristupa društvenom i ekonomskom razvitku putem socijalnog, neprofitnog poduzetništva. Drugi dio problema vezanih uz formulaciju mjera povezan je s time što su mnoge od njih bile opisne prirode, a Operativni plan nije jasno propisao indikatore koji bi omogućili lako praćenje provedbe. Iz tog je razloga u tekstu buduće Strategije odnosno OP-a nužno formulirati realne rokove, precizne proračunske obveze te jasne indikatore za praćenje provedbe. Posebno je važno istaknuti da provedba ove složene i obuhvatne strategije zahtijeva suodgovornost, koordinaciju i inicijativnost niza tijela državne uprave s vrlo opsežnim djelokrugom rada od kojih se mnogi samo marginalno dotiču suradnje i stvaranja pretpostavki za razvoj civilnoga društva. U tom smislu, u nekim je područjima Strategija sigurno podrazumijevala veću razinu upućenosti i kapacitiranosti pojedinih dionika u odnosu na stvarno stanje.

Ovdje treba naglasiti kako je pri izradi novog teksta Strategije potrebno zadovoljiti sve propisane standarde savjetovanja kako bi se u proces uključilo što više zainteresiranih dionika, ali i kako bi se tekst nove Strategije usuglasio i povezao s već postojećim ili planiranim strateškim dokumentima i tako stvorila dodatna sinergija koja će nedvojbeno povećati učinkovitost provedbe novih mjera.

Posljednjih pet godina, djelovanjem Savjeta, ali i Ureda za udruge, možemo ustvrditi da je osviještenost tijela državne uprave o vrijednosti rada organizacija civilnoga društva, kao i o mnogim procesima povezanim s demokratizacijom i transparentnošću tijela javne vlasti, znatno povećana, ali da kapacitetima i sektorskim znanjem pojedinih nositelja mjera još uvijek ne možemo biti zadovoljni. U idućem strateškom razdoblju stoga je potrebno nastaviti s pozitivnom praksom održavanja periodičnih sastanaka Povjerenstva za praćenje provedbe Operativnog

plana, horizontalnog tijela sastavljenog od predstavnika važnijih nositelja mjera OP-a, i to najmanje dva puta godišnje (početkom godine te u rujnu, nakon što se prikupe podaci o provedbi tijekom prvih 6 mjeseci tekuće godine). Radi veće fokusiranosti te poticanja suradnje među nositeljima, ako je moguće, predlaže se održavanje zasebnih sastanaka s nositeljima mjera prema poglavljima, odnosno, tematskim cjelinama buduće Strategije.

Uz to, potrebne su češće konzultacije s ključnim nositeljima u pojedinim poglavljima i tematskim cjelinama kako bi im se dala dodatna pojašnjenja te ako je potrebno i dodatna stručna potpora, posebice kod onih mjera koje zahtijevaju programske inovacije te gdje je dosadašnja provedba kasnila (teme vezane uz socijalno poduzetništvo i regionalni razvoj).

Vezano za sustav planiranja, praćenja i izvještavanja o provedbi Operativnoga plana, u sljedećem strateškom razdoblju dodatne napore potrebno je usmjeriti na:

- (1) izradu godišnjeg Operativnog plana svih mjera, koji se početkom veljače dostavlja nositeljima,
- (2) izradu detaljnijih uputa za izvještavanje o provedbi svake mjere, s potpitanjima, koje se upućuje nositeljima dvaput godišnje (lipanj i prosinac),
- (3) tablično praćenje statusa provedbe mjera koje se dvaput godišnje dostavlja svim nositeljima (rujan i veljača),
- (4) tekstom nove Strategije omogućiti ravnotežu fokusa na viziju i specifičnosti pojedinih mjera te predvidjeti fleksibilnost za njihove preinake tijekom same provedbe u slučaju promijenjenih okolnosti,
- (5) izradu plana za pripremu godišnjeg izvješća o provedbi Operativnog plana koji će omogućiti dovoljno vremena za dodatne konzultacije s nositeljima i sudjelovanje Savjeta za razvoj civilnoga društva u formuliranju preporuka za unaprjeđenje provedbe u narednoj godini.